BASF ΚΑΤΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο τμήμα) της 17ης Δεκεμβρίου 1991 *

Περιεχόμενα

Τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στην άσκηση της προσφυγής ..... II - 1530

Η διαδικασία ..... II - 1540

Τα αιτήματα των διαδίκων ..... II - 1542

Επί της ουσίας ..... II - 1543

Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου ..... II - 1543

1. Παράλειψη κοινοποιήσεως εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων ..... II - 1543

2. Η μη κοινοποίηση των πρακτικών των ακροάσεων ..... II - 1546

3. Η μη κοινοποίηση της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων ..... II - 1548

Περί της αποδείξεως της παραβάσεως ..... II - 1549

1. Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά ..... II - 1550

I — Για το χρονικό διάστημα από το 1977 μέχρι τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 ..... II - 1550

A — Η προσβαλλόμενη πράξη ..... II - 1550

B — Τα επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 1551

Γ — Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 1552

II — Για το χρονικό διάστημα από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 ..... II - 1555

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Α — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων ..... II - 1555

α) Η προσβαλλόμενη πράξη ..... II - 1555

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 1556

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 1558

Β — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών ..... II - 1561

α) Η προσβαλλόμενη πράξη ..... II - 1561

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 1567

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 1570

Γ — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών ..... II - 1574

α) Η προσβαλλόμενη πράξη ..... II - 1574

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 1575

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 1577

Δ — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστώσεις ..... II - 1580

α) Η προσβαλλόμενη πράξη ..... II - 1580

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 1583

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 1588

2. Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ ..... II - 1597

Α — Νομικός χαρακτηρισμός ..... II - 1597

α) Η προσβαλλόμενη πράξη ..... II - 1597

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 1601

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 1604

Β — Συλλογική ευθύνη ..... II - 1608

α) Η προσβαλλόμενη πράξη ..... II - 1608

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 1609

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου ..... II - 1609

3. Συμπέρασμα ..... II - 1610

Περί του προστίμου ..... II - 1610

1. Η διάρκεια της παραβάσεως ..... II - 1610

2. Η σοβαρότητα της παραβάσεως ..... II - 1611

Α — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας ..... II - 1611

Β — Η συνεκτίμηση της ελλειμματικής καταστάσεως της αγοράς ..... II - 1614

Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως ..... II - 1616

Δ — Η συνεκτίμηση των παραδόσεων της προσφεύγουσας εντός της Κοινότητας ..... II - 1618

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 1620

Στην υπόθεση Τ-4/89,

BASF AG, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα το Ludwigshafen (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας), εκπροσωπούμενη από τους F. Hermanns και U. F. Kleier, δικηγόρους του Meerbusch, με αντικλήτους στο Λουξεμβούργο τους δικηγόρους J. Loesch & Wolter, 8, rue Zithe,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους A. McClellan, κύριο νομικό σύμβουλο, και B. Jansen, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο

στο Λουξεμβούργο τον Roberto Hayder, εκπροσωπούντα τη Νομική Υπηρεσία της Επιτροπής, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986 σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986, L 230, σ. 1),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. Cruz Vilaça, Πρόεδρο, R. Schintgen, D. A. O. Edward, H. Kirschner και K. Lenaerts, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: B. Vesterdorf
γραμματέας: H. Jung

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας που διεξήχθη από τις 10 μέχρι τις 15 Δεκεμβρίου 1990,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στην άσκηση της προσφυγής

1 Η παρούσα υπόθεση αφορά απόφαση με την οποία η Επιτροπή επέβαλε σε δεκαπέντε παραγωγούς πολυπροπυλενίου πρόστιμο λόγω παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Το προϊόν που αποτελεί το αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως (στο εξής: Απόφαση) είναι μία από τις βασικές θερμοπλαστικές μάζες πολυμερών. Το πολυπροπυλένιο πωλείται από τους παραγωγούς στις

επιχειρήσεις μεταποιήσεως, οι οποίες το μετατρέπουν σε τελικά ή ημιτελικά προϊόντα. Οι κυριότεροι παραγωγοί πολυπροπυλενίου παράγουν περισσότερες από εκατό διαφορετικές ποιότητες, οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τελικών χρήσεων. Οι κυριότερες βασικές ποιότητες πολυπροπυλενίου είναι η "ραφίδα" (raffia), το ομοπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές για χύτευση σε τύπους με έγχυση, το συμπολυμερές υψηλού βαθμού κρούσεως και οι μεμβράνες. Οι επιχειρήσεις στις οποίες απευθύνθηκε η Απόφαση είναι όλες σημαντικοί παραγωγοί πετροχημικών προϊόντων.

2 Η δυτικοευρωπαϊκή αγορά πολυπροπυλενίου εφοδιάζεται σχεδόν αποκλειστικά από παραγωγικές μονάδες εγκατεστημένες στην Ευρώπη. Πριν από το 1977, η αγορά αυτή εφοδιαζόταν από δέκα παραγωγούς, ήτοι τις εταιρίες Montedison (που εξελίχθηκε στη Montepolimeri SpA, η οποία κατέστη με τη σειρά της η Montedipe SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc και Shell International Chemical Company Ltd (τις αποκαλούμενες «οι τέσσερις μεγάλοι»), οι οποίες αντιπροσωπεύουν μαζί το 64 % της αγοράς, και τις εταιρίες Enichem Anic SpA στην Ιταλία, Rhône-Poulenc SA στη Γαλλία, Alcudia στην Ισπανία, Chemische Werke Hüls και BASF AG στη Γερμανία και Chemie Linz AG στην Αυστρία. Το 1977, μετά τη λήξη της ισχύος των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της Montedison, εμφανίστηκαν στη Δυτική Ευρώπη επτά νέοι παραγωγοί: οι Amoco και Hercules Chemicals NV στο Βέλγιο, οι ATO Chimie SA και Solvay et Cie SA στη Γαλλία, η SIR στην Ιταλία, η DSM NV στις Κάτω Χώρες και η Taqsa στην Ισπανία. Η Saga Petrokjemi AS & Co, νορβηγική εταιρία παραγωγής, άρχισε να λειτουργεί στα μέσα του 1978 και η Petrofina SA το 1980. Αυτή η εμφάνιση νέων παραγωγών με ονομαστική παραγωγική ικανότητα περίπου 480 000 τόννων επέφερε σημαντική αύξηση της παραγωγικής ικανότητας στη Δυτική Ευρώπη· η αύξηση όμως αυτή, επί πολλά έτη, δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη αύξηση της ζητήσεως, πράγμα που είχε ως συνέπεια το χαμηλό ποσοστό χρησιμοποιήσεως των παραγωγικών εγκαταστάσεων. Η κατάσταση αυτή, ωστόσο, βελτιώθηκε σταδιακά μεταξύ 1977 και 1983, το δε ποσοστό χρησιμοποιήσεως αυξήθηκε από 60 % σε 90 %. Σύμφωνα με την Απόφαση, από το 1982 και μετά, αποκαταστάθηκε μια σχετική ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως. Ωστόσο, κατά το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου αναφοράς (1977 έως 1983), η αγορά πολυπροπυλενίου χαρακτηριζόταν είτε από χαμηλή αποδοτικότητα είτε από σημαντικές ζημίες, ιδίως λόγω του υψηλού παγίου κόστους και της αυξήσεως του κόστους της πρώτης ύλης, δηλαδή του προπυλενίου. Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 8), το 1983 η Montepolimeri κατείχε το 18 % της ευρωπαϊκής αγοράς πολυπροπυλενίου, οι Imperial Chemical Industries plc, Shell International Chemical Company Ltd και Hoechst AG κατείχαν η καθεμιά το 11 %, η Hercules Chemicals NV κάτι λιγότερο από το 6 %, οι ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay et Cie SA και Saga Petrokjemi AS & Co μεταξύ 3 και 5 % καθεμία και η Petrofina SA περίπου 2 %. Το εμπορικό ρεύμα πολυπροπυλενίου μεταξύ των κρατών μελών ήταν ισχυρό, διότι κάθε ένας από τους παραγωγούς που ήσαν εγκατεστημένοι στην Κοινότητα την εποχή εκείνη πραγματοποιούσε πωλήσεις εντός όλων ή σχεδόν όλων των κρατών μελών.

3 Η BASF AG ήταν ένας από τους παραγωγούς που εφοδίαζαν την αγορά πριν από το 1977. Κατείχε στην αγορά πολυπροπυλενίου θέση μεσαίου μεγέθους παραγωγού· συγκεκριμένα, το μερίδιό της στην αγορά κυμαινόταν μεταξύ 4,1 και 4,7 %.

4 Στις 13 και 14 Οκτωβρίου 1983, υπάλληλοι της Επιτροπής, ενεργούντες δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25, στο εξής: κανονισμός 17), πραγματοποίησαν συντονισμένους ελέγχους στις ακόλουθες επιχειρήσεις, οι οποίες παρήγαν πολυπροπυλένιο και εφοδίαζαν την κοινοτική αγορά:

— ATO Chimie SA, σήμερα Atochem (στο εξής: ATO)·

— BASF AG (στο εξής: BASF)·

— DSM NV (στο εξής: DSM)·

— Hercules Chemicals NV (στο εξής: Hercules)·

— Hoechst AG (στο εξής: Hoechst)·

— Chemische Werke Hüls (στο εξής: Hüls)·

— Imperial Chemical Industries plc (στο εξής: ICI)·

— Montepolimeri SpA, σήμερα Montedipe (στο εξής: Monte)·

— Shell International Chemical Company Ltd (στο εξής: Shell)·

— Solvay et Cie SA (στο εξής: Solvay)·

— BP Chimie (στο εξής: BP).

Στη Rhône-Poulenc SA (στο εξής: Rhône-Poulenc), όπως και στην Enichem Anic SpA, δεν πραγματοποιήθηκε κανένας έλεγχος.

5 Κατόπιν των ελέγχων αυτών, η Επιτροπή απηύθυνε αιτήσεις παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 11 του κανονισμού 17 (στο εξής: αιτήσεις παροχής πληροφοριών) όχι μόνο στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, αλλά και στις ακόλουθες:

— Amoco·

— Chemie Linz AG (στο εξής: Linz)·

— Saga Petrokjemi AS & Co, η οποία σήμερα ανήκει στην Statoil (στο εξής: Statoil)·

— Petrofina SA (στο εξής: Petrofina)·

— Enichem Anic SpA (στο εξής: Anic).

Η Linz, επιχείρηση εγκατεστημένη στην Αυστρία, αμφισβήτησε την αρμοδιότητα της Επιτροπής και αρνήθηκε να απαντήσει. Στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 2, του προαναφερθέντος κανονισμού, οι υπάλληλοι της Επιτροπής πραγματοποίησαν ελέγχους στην Anic και στη Saga Petrochemicals UK Ltd, αγγλική θυγατρική της Saga, καθώς και στα γραφεία πωλήσεων της Linz στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Από τη Rhône-Poulenc δεν ζητήθηκαν πληροφορίες.

6 Από τα στοιχεία που συνέλεξε στο πλαίσιο αυτών των ελέγχων και αιτήσεων παροχής πληροφοριών, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, μεταξύ του 1977 και του 1983, οι εν λόγω παραγωγοί, λαμβάνοντας πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, κατά παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθόριζαν τακτικά τιμές-στόχους και οργάνωσαν ένα σύστημα ετησίου ελέγχου των πωλουμένων ποσοτήτων, με σκοπό να κατανείμουν μεταξύ τους τη διαθέσιμη αγορά βάσει συμπεφωνημένων ποσοτήτων εκφραζομένων σε τόννους ή σε ποσοστά. Έτσι, στις 30 Απριλίου 1984, η Επιτροπή αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 και, κατά τον Μάιο του 1984, ανακοίνωσε γραπτώς τις αιτιάσεις της στις προαναφερθείσες επιχειρήσεις, εκτός της Anic και της Rhône-Poulenc. Όλες οι αποδέκτριες επιχειρήσεις απάντησαν γραπτώς.

7 Στις 24 Οκτωβρίου 1984, ο σύμβουλος που όρισε η Επιτροπή επί των ακροάσεων συγκάλεσε τους νομικούς συμβούλους των αποδεκτριών της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, για να συμφωνήσουν επί ορισμένων διαδικαστικών θεμάτων ενόψει της προβλεπομένης στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ακροάσεως, που επρόκειτο να αρχίσει στις 12 Νοεμβρίου 1984. Εξ άλλου, κατά τη συνάντηση αυτή, η Επιτροπή ανήγγειλε ότι, ενόψει της επιχειρηματολογίας που είχαν αναπτύξει οι επιχειρήσεις με τις απαντήσεις τους στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, θα τους ανακοίνωνε σύντομα αποδεικτικά στοιχεία συμπληρωματικά εκείνων που ήδη διέθεταν όσον αφορά την ανάληψη πρωτοβουλιών καθορισμού των τιμών. Έτσι, στις 31 Οκτωβρίου 1984, η Επιτροπή απέστειλε στους νομικούς συμβούλους των επιχειρήσεων μια δέσμη εγγράφων που περιείχε αντίγραφα των οδηγιών καθορισμού των τιμών που είχαν δώσει οι παραγωγοί στα γραφεία πωλήσεών τους, καθώς και συγκεντρωτικούς πίνακες των εγγράφων αυτών. Προς διασφάλιση του απορρήτου των υποθέσεων, η Επιτροπή έθεσε για την ανακοίνωση των στοιχείων αυτών ορισμένους όρους: ειδικότερα, τα κοινοποιούμενα έγγραφα δεν έπρεπε να περιέλθουν εις γνώση των εμπορικών τμημάτων των επιχειρήσεων. Οι δικηγόροι πολλών επιχειρήσεων αρνήθηκαν να αποδεχθούν τους όρους αυτούς και επέστρεψαν τα έγγραφα πριν από την ακρόαση.

8 Εν όψει των πληροφοριών που παρασχέθηκαν με τις γραπτές απαντήσεις στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή αποφάσισε να επεκτείνει τη διαδικασία και στις εταιρίες Anic και Rhône-Poulenc. Προς τούτο, απέστειλε στις εταιρίες αυτές, στις 25 Οκτωβρίου 1984, ανακοίνωση των αιτιάσεων όμοια με εκείνη που είχε αποστείλει στις δεκαπέντε άλλες επιχειρήσεις.

9 Μια πρώτη σειρά ακροάσεων πραγματοποιήθηκε από τις 12 έως τις 20 Νοεμβρίου 1984. Στις ακροάσεις αυτές ακούστηκαν όλες οι επιχειρήσεις εκτός της Shell (η οποία είχε αρνηθεί να μετάσχει σε οποιαδήποτε ακρόαση), της Anic, της ICI και της Rhône-Poulenc (οι οποίες θεώρησαν ότι δεν τους είχε δοθεί η δυνατότητα να προετοιμάσουν την άμυνά τους).

10 Κατά τις ακροάσεις αυτές, πολλές επιχειρήσεις αρνήθηκαν να σχολιάσουν τα ζητήματα που θίγονταν στα έγγραφα που τους είχαν αποσταλεί στις 31 Οκτωβρίου 1984, ισχυριζόμενες ότι η Επιτροπή είχε μεταβάλει ριζικά την κατεύθυνση της επιχειρηματολογίας της και ότι έπρεπε να τους δοθεί τουλάχιστον η δυνατότητα να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις. Άλλες επιχειρήσεις υποστήριξαν ότι δεν είχαν αρκετό χρόνο για να μελετήσουν τα εν λόγω έγγραφα πριν από την ακρόαση. Κοινή σχετική επιστολή απεστάλη στην Επιτροπή στις 28 Νοεμβρίου 1984 από τους δικηγόρους των επιχειρήσεων BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina και Solvay. Με επιστολή της 4ης Δεκεμβρίου 1984, η Hüls δήλωσε ότι συντάσσεται με την ανωτέρω εκφρασθείσα άποψη.

11 Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή, στις 29 Μαρτίου 1985, διαβίβασε στις επιχειρήσεις νέα σειρά εγγράφων, στα οποία περιέχονταν οι οδηγίες περί καθορισμού των τιμών, οι οποίες είχαν δοθεί από τις επιχειρήσεις στα γραφεία πωλήσεών τους· τα έγγραφα αυτά συνοδεύονταν από πίνακες τιμών, καθώς και από συνοπτική έκθεση των αποδείξεων για καθεμιά από τις πρωτοβουλίες καθορισμού των τιμών για τις οποίες υπήρχαν έγγραφα στοιχεία. Η Επιτροπή κάλεσε τις επιχειρήσεις να απαντήσουν συναφώς, εγγράφως και στο πλαίσιο άλλης σειράς ακροάσεων, και διευκρίνισε ότι ήρε τους περιορισμούς που είχε προβλέψει αρχικά όσον αφορά την ανακοίνωση των εγγράφων στα εμπορικά τμήματα των επιχειρήσεων.

12 Με άλλο έγγραφο της ίδιας ημέρας, η Επιτροπή απάντησε στα επιχειρήματα που είχαν προβάλει οι δικηγόροι, ότι δηλαδή δεν είχε προσδιορίσει με επαρκή νομική σαφήνεια τη φερόμενη σύμπραξη, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης, και κάλεσε τις επιχειρήσεις να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους εγγράφως και προφορικώς.

13 Μια δεύτερη σειρά ακροάσεων διεξήχθη από τις 8 έως τις 11 Ιουλίου 1985 και στις 25 Ιουλίου 1985. Οι μεν Anic, ICI και Rhône-Poulenc υπέβαλαν τις παρατηρήσεις τους, οι δε λοιπές επιχειρήσεις (εκτός της Shell) σχολίασαν τα ζητήματα που θίγονταν στα από 29 Μαρτίου 1985 δύο έγγραφα της Επιτροπής.

14 Το σχέδιο πρακτικών των ακροάσεων, συνοδευόμενο από τα σχετικά έγγραφα, διαβιβάστηκε στα μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής για τις Συμπράξεις και τις Δεσπόζουσες Θέσεις (στο εξής: συμβουλευτική επιτροπή) στις 19 Νοεμβρίου 1985 και απεστάλη στις επιχειρήσεις στις 25 Νοεμβρίου 1985. Η συμβουλευτική επιτροπή εξέδωσε τη γνωμοδότησή της κατά την 170ή συνεδρίασή της, στις 5 και 6 Δεκεμβρίου 1985.

15 Κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής, η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, το διατακτικό της οποίας έχει ως εξής:

« Άρθρο 1

Οι Anic SpA, ATO Chemie SA (τώρα Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (τώρα Hüls AG), ICI plc, Chemische Werke Linz, Montepolimeri SpA (τώρα Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay et Cie και Saga Petrokjemi AG & Co. (τώρα τμήμα της Statoil) έχουν παραβεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, συμμετέχοντας:

— στην περίπτωση της Anic, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1982 ή τις αρχές του 1983·

— στην περίπτωση της Rhône-Poulenc, από τον Νοέμβριο περίπου του 1977 έως το τέλος του 1980·

— στην περίπτωση της Petrofina, από το 1980 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

— στην περίπτωση των Hoechst, ICI, Montepolimeri και Shell, από τα μέσα του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

— στην περίπτωση των Hercules, Linz, Saga και Solvay, από τον Νοέμβριο του 1977 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

— στην περίπτωση της ATO, τουλάχιστον από το 1978 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

— στην περίπτωση των BASF, DSM και Hüls, από κάποια στιγμή μεταξύ 1977 και 1979 έως, τουλάχιστον, τον Νοέμβριο του 1983·

σε συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική που ανάγονται στα μέσα του 1977, βάσει των οποίων οι παραγωγοί [που] προμήθευαν πολυπροπυλένιο στο έδαφος της κοινής αγοράς:

α) είχαν επαφές μεταξύ τους και τακτικές συναντήσεις (από τις αρχές του 1981, δύο φορές τον μήνα) στο πλαίσιο σειράς μυστικών συναντήσεων που αποσκοπούσαν στη συζήτηση και στον καθορισμό της εμπορικής πολιτικής τους·

β) καθόριζαν περιοδικά "τιμές-στόχους" (ή κατώτατες τιμές) για την πώληση του προϊόντος σε κάθε κράτος μέλος της Κοινότητας·

γ) συμφώνησαν διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των εν λόγω τιμών-στόχων, τα οποία περιλάμβαναν (κυρίως) περιοδικούς περιορισμούς στην παραγωγή, ανταλλαγή λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων και, από το τέλος του 1982, σύστημα "λογιστικής διαχείρισης" που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών σε μεμονωμένους πελάτες·

δ) προέβησαν σε ταυτόχρονες αυξήσεις τιμών εφαρμόζοντας τους εν λόγω στόχους·

ε) κατένειμαν την αγορά παραχωρώντας σε κάθε παραγωγό έναν ετήσιο στόχο πωλήσεων ή " ποσοστώσεις " (1979, 1980 και, τουλάχιστον, για ένα μέρος του 1983) ή, ελλείψει οριστικής απόφασης που να καλύπτει ολόκληρο το έτος, υποχρεώνοντας τους παραγωγούς να περιορίζουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους με αναφορά σε προηγούμενη περίοδο (1981, 1982).

Άρθρο 2

Οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 παύουν αμέσως τις εν λόγω παραβάσεις (εάν δεν το έχουν ήδη πράξει) και απέχουν στο εξής, όσον αφορά τις δραστηριότητές τους στον τομέα του πολυπροπυλενίου, από κάθε συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική, που θα είχαν το ίδιο ή παρόμοιο αντικείμενο ή αποτέλεσμα, συμπεριλαμβανομένης κάθε ανταλλαγής πληροφοριών σε θέματα που καλύπτονται, συνήθως, από το επαγγελματικό απόρρητο, με τις οποίες οι συμμετέχοντες ενημερώνονται άμεσα ή έμμεσα σχετικά με την παραγωγή, τις παραδόσεις, τις ποσότητες αποθεμάτων, τις τιμές πωλήσεων, το κόστος ή τα επενδυτικά σχέδια άλλων μεμονωμένων παραγωγών, ή με τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν την εκτέλεση κάθε ρητής ή σιωπηρής συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής, που αφορά τις τιμές ή την κατανομή των αγορών στην Κοινότητα. Κάθε σύστημα για την ανταλλαγή γενικών πληροφοριών στο οποίο συμμετέχουν οι παραγωγοί (όπως το FIDES) πρέπει να λειτουργεί με τρόπο ώστε να αποκλείεται κάθε πληροφορία από την οποία μπορεί να διαπιστωθεί η συμπεριφορά μεμονωμένων παραγωγών· οι επιχειρήσεις απέχουν, ειδικότερα, από την ανταλλαγή, μεταξύ τους, κάθε πρόσθετης πληροφορίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ανταγωνισμό και δεν καλύπτεται από ένα τέτοιο σύστημα.

Άρθρο 3

Τα ακόλουθα πρόστιμα επιβάλλονται στις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρούσα απόφαση, όσον αφορά την παράβαση που διαπιστώνεται στο άρθρο 1:

i) Anic SpA, πρόστιμο 750 000 ECU, ή 1 103 692 500 λίρες Ιταλίας·

ii) Atochem, πρόστιμο 1 750 000 ECU, ή 11 973 325 γαλλικά φράγκα·

iii) BASF AG, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 5 362 225 γερμανικά μάρκα·

iv) DSM NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 6 657 640 ολλανδικά φιορίνια·

v) Hercules Chemicals NV, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 120 569 620 βελγικά φράγκα·

vi) Hoechst AG, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 19 304 010 γερμανικά μάρκα·

vii) Hüls AG, πρόστιμο 2 750 000 ECU, ή 5 898 447,50 γερμανικά μάρκα·

viii) ICI plc, πρόστιμο 10 000 000 ECU, ή 6 447 970 λίρες στερλίνες·

ix) Chemische Werke Linz, πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 1 471 590 000 λίρες Ιταλίας·

x) Montedipe, πρόστιμο 11 000 000 ECU, ή 16 187 490 000 λίρες Ιταλίας·

xi) Petrofina SA, πρόστιμο 600 000 ECU, ή 26 306 100 βελγικά φράγκα·

xii) Rhône-Poulenc SA, πρόστιμο 500 000 ECU, ή 3 420 950 γαλλικά φράγκα·

xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, πρόστιμο 9 000 000 ECU, ή 5 803 173 λίρες στερλίνες·

xiv) Solvay & Cie, πρόστιμο 2 500 000 ECU, ή 109 608 750 βελγικά φράγκα·

xv) Statoil Den Norske Stats Oljeselskap AS (που περιλαμβάνει τώρα [την] Saga Petrokjemi), πρόστιμο 1 000 000 ECU, ή 644 797 λίρες στερλίνες.

Άρθρα 4 και 5

[παραλείπονται]»

16 Στις 8 Ιουλίου 1986, απεστάλησαν στις επιχειρήσεις τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων με τις διορθώσεις, τα συμπληρώματα και τις διαγραφές που οι ίδιες είχαν ζητήσει.

Η διαδικασία

17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η προσφεύγουσα, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 28 Ιουλίου 1986, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή, ζητώντας την ακύρωση της Αποφάσεως. Δεκατρείς από τις λοιπές δεκατέσσερις αποδέκτριες της εν λόγω αποφάσεως άσκησαν επίσης προσφυγή με αίτημα της ακύρωσή της (υποθέσεις Τ-1/89 έως Τ-3/89 και Τ-6/89 έως Τ-15/89).

18 Η έγγραφη διαδικασία διεξήχθη εξ ολοκλήρου ενώπιον του Δικαστηρίου.

19 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1989, το Δικαστήριο διαβίβασε την υπό κρίση υπόθεση, όπως και τις άλλες δεκατρείς, στο Πρωτοδικείο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 της αποφάσεως του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1988, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: απόφαση του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988).

20 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988, ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου όρισε γενικό εισαγγελέα.

21 Με έγγραφο της 3ης Μαΐου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου κάλεσε τους διαδίκους να συμμετάσχουν σε άτυπη σύσκεψη προκειμένου να ρυθμιστούν οι οργανωτικές πλευρές της προφορικής διαδικασίας. Η σύσκεψη αυτή πραγματοποιήθηκε στις 28 Ιουνίου 1990.

22 Με έγγραφο της 9ης Ιουλίου 1990, ο Γραμματέας του Πρωτοδικείου ζήτησε από τους διαδίκους να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους σχετικά με ενδεχόμενη συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-1/89 έως Τ-4/89 και Τ-6/89 έως Τ-15/89 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας. Κανένας διάδικος δεν εξέφρασε αντιρρήσεις επ' αυτού.

23 Με Διάταξη της 25ης Σεπτεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνεκδικάσει λόγω συναφείας τις προαναφερθείσες υποθέσεις προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο οποίος εφαρμοζόταν τότε αναλογικώς στην ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία δυνάμει του άρθρου 11, τρίτο εδάφιο, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1988.

24 Με Διάταξη της 15ης Νοεμβρίου 1990, το Πρωτοδικείο αποφάνθηκε επί των αιτήσεων εμπιστευτικού χειρισμού, τις οποίες είχαν υποβάλει οι προσφεύγουσες στις υποθέσεις Τ-2/89, Τ-3/89, Τ-9/89, Τ-11/89, Τ-12/89 και Τ-13/89 και τις οποίες δέχθηκε εν μέρει.

25 Με έγγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου μεταξύ 9ης Οκτωβρίου και 29ης Νοεμβρίου 1990, οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις που τους είχε θέσει το Πρωτοδικείο με τα από 19 Ιουλίου έγγραφα του Γραμματέα.

26 Εν όψει των απαντήσεων στις ερωτήσεις αυτές και κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

27 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση που διεξήχθη από τις 10 έως τις 15 Δεκεμβρίου 1990.

28 Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Ιουλίου 1991.

Τα αιτήματα των διαδίκων

29 Η εταιρία BASF ζητεί από το Πρωτοδικείο:

1) να ακυρώσει την απόφαση της Επιτροπής της 23ης Απριλίου 1986, που κοινοποιήθηκε στις 28 Μαΐου 1986, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο)·

2) επικουρικώς, να ακυρώσει ή να μειώσει το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της προαναφερομένης αποφάσεως·

3) να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

30 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστούν, *πρώτον,* οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας περί παραβιάσεως των δικαιωμάτων του αμυνομένου, καθ' όσον η Επιτροπή παρέλειψε να της κοινοποιήσει τα έγγραφα στα οποία στήριξε την απόφασή της (1), καθ' όσον τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων δεν κοινοποιήθηκαν ούτε στα μέλη της Επιτροπής ούτε στα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής (2) και καθ' όσον δεν κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων (3)· *δεύτερον,* οι αιτιάσεις που άπτονται της αποδείξεως της παραβάσεως και αφορούν αφενός μεν τις διαπιστώσεις της Επιτροπής όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά (1), αφετέρου δε την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών (2), καθ' όσον η Επιτροπή δεν χαρακτήρισε ορθώς την παράβαση (Α) και καθ' όσον καταλόγισε στην προσφεύγουσα ευθύνη συλλογική (Β)· *τρίτον,* οι αιτιάσεις που αφορούν τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, το οποίο υποστηρίζεται ότι είναι δυσανάλογο και προς τη διάρκεια (1) και προς τη σοβαρότητα (2) της φερομένης παραβάσεως.

Περί των δικαιωμάτων του αμυνομένου

1. *Παράλειψη κοινοποιήσεως εγγράφων μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων*

31 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, η Επιτροπή δεν της διαβίβασε δεκατέσσερα έγγραφα, στα οποία είχε στηρίξει την Απόφαση· την περιήγαγε έτσι σε αδυναμία να δώσει εξηγήσεις επί του περιεχομένου τους. Επρόκειτο, συγκεκριμένα, για τα πρακτικά της συναντήσεως της 10ης Μαρτίου 1982 και της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982, που είχαν συνταχθεί από κάποιο στέλεχος της Hercules (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 15, στοιχείο β), για ένα έγγραφο της 6ης Σεπτεμβρίου 1977 που φέρεται ότι αποκαλύφθηκε στη Solvay (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 16, τελευταίο εδάφιο), για την απάντηση της Shell στην ανακοίνωση των αιτιάσεων (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 17), για τα πρακτικά δύο εσωτερικών συσκέψεων της Shell, που διεξήχθησαν στις 5 Ιουλίου και στις 12 Σεπτεμβρίου 1979 (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 29 και 31), για ένα εσωτερικό έγγραφο της Solvay (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 32), για μια υπόμνηση της Solvay προς τα γραφεία πωλήσεών της της 17ης Ιουλίου 1981 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 35), για ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI περί του « πνεύματος ομοψυχίας » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 46), για ένα έγγραφο της Shell επιγραφόμενο « PP W. Europe-Pricing » και « Market quality report » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 49), για ένα σημείωμα σχετικό με το σύστημα κατανομής της αγοράς, που ανευρέθηκε στην ATO (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 54), για τα πρακτικά της συναντήσεως της 10ης Μαρτίου 1982, που είχαν συνταχθεί από κάποιο στέλεχος της ICI (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 58), για ένα αχρονολόγητο σημείωμα της ICI προπαρασκευαστικό μιας συναντήσεως που προβλεπόταν με τη Shell για τον Μάιο του 1983 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63,

δεύτερο εδάφιο) και, τέλος, για ένα έγγραφο εργασίας σχετικό με το πρώτο τρίμηνο του 1983, που αποκαλύφθηκε στη Shell (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63, τρίτο εδάφιο).

32 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983, στην υπόθεση 107/82, AEG-Telefunken κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψεις 21 έως 30), η Επιτροπή δεν μπορεί — διότι άλλως παραβιάζει τα δικαιώματα του αμυνομένου — να στηρίζεται σε τέτοια έγγραφα, έστω και αν αυτά περιλαμβάνονται στον διοικητικό φάκελο, του οποίου δόθηκε στις ενεχόμενες επιχειρήσεις η δυνατότητα να λάβουν γνώση. Μπορεί κάλλιστα να υποτεθεί ότι, χωρίς τις αιτιάσεις που υποτίθεται ότι αποδεικνύονται με τα έγγραφα αυτά, η Απόφαση δεν θα είχε ληφθεί με την τωρινή της μορφή.

33 Στον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν στηρίχτηκε σ' εκείνα τα έγγραφα που δεν κοινοποιήθηκαν στη BASF, η προσφεύγουσα απαντά ότι, διότι ακριβώς δεν έχει στη διάθεσή της τα έγγραφα αυτά, δεν είναι σε θέση να συζητήσει τον ισχυρισμό αυτόν και ότι, επομένως, στην Επιτροπή εναπόκειται να αποδείξει το βάσιμό του εμπεριστατωμένα.

34 Η Επιτροπή ανταπαντά, αφενός μεν, ότι, αντιθέτως προς όσα ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, το πρώτο και το ένατο έγγραφο από αυτά που μνημονεύει της κοινοποιήθηκαν μαζί με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, ενώ, ως προς το δεύτερο, το δέκατο και το δέκατο τρίτο έγγραφο, της δόθηκε, κατά το στάδιο της διαδικασίας γνωστοποιήσεως του φακέλου, η δυνατότητα να λάβει γνώση αυτών· αφετέρου δε, ότι, ως προς τα λοιπά έγγραφα, δεν χρειαζόταν να κληθεί να λάβει γνώση, είτε διότι δεν παρουσίαζαν ενδιαφέρον στο πλαίσιο της κινηθείσας κατ' αυτής διαδικασίας, είτε διότι ήσαν απλώς βεβαιωτικά άλλων εγγράφων ήδη γνωστών στη BASF. Κατά το μέτρο που απευθύνεται στην προσφεύγουσα, η Απόφαση δεν στηρίζεται στα έγγραφα αυτά.

35 Αναγνωρίζει, ωστόσο, η Επιτροπή ότι εκ παραδρομής δεν κοινοποιήθηκε ένα σημείωμα της ICI, που αφορούσε μια συνάντηση « εμπειρογνωμόνων » της 10ης Μαρτίου 1982, το οποίο μνημονεύεται στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58)· προσθέτει όμως ότι το σημείωμα αυτό επιβεβαίωνε απλώς το περιεχόμενο των πρακτικών της

Hercules για την ίδια συνάντηση, τα οποία ήσαν προσαρτημένα στη γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων (γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων, παράρτημα 23, στο εξής: γ. αιτ. παράρτ.). Το ίδιο ισχύει και ως προς ένα άλλο σημείωμα της ICI, που μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 63 της Αποφάσεως, που ήταν προπαρασκευαστικό μιας συναντήσεως με τη Shell. Το έγγραφο αυτό μνημονεύεται απλώς και μόνο προς απόδειξη της συμμετοχής της Shell στο σύστημα ποσοστώσεων. Τα έγγραφα αυτά, επομένως, δεν περιέχουν κανένα νέο στοιχείο σε σχέση προς τις αιτιάσεις που ανακοινώθηκαν στη BASF.

36 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, εκείνο που έχει σημασία δεν είναι τα έγγραφα αυτά καθαυτά, αλλά τα συμπεράσματα που άντλησε απ' αυτά η Επιτροπή· αν τα έγγραφα αυτά δεν μνημονεύτηκαν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η ενεχόμενη επιχείρηση μπορούσε δικαιολογημένα να θεωρήσει ότι δεν είχαν σημασία για τη διαδικασία. Μη ενημερώνοντας την επιχείρηση για το ότι συγκεκριμένα έγγραφα θα εχρησιμοποιούντο στην απόφασή της, η Επιτροπή την εμπόδισε να εκφράσει έγκαιρα την άποψή της σχετικά με την αποδεικτική ισχύ των εν λόγω εγγράφων. Γι' αυτό, τα έγγραφα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έγκυρα αποδεικτικά μέσα έναντι αυτής (προαναφερθείσα απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 1983, στην υπόθεση 107/82, σκέψη 27· βλ., τελευταία, απόφαση της 3ης Ιουλίου 1991, στην υπόθεση C-62/86, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-3359, σκέψη 21).

37 Στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να σημειωθεί ότι μόνο τα έγγραφα που μνημονεύονται στη γενική ή στην ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων ή στις επιστολές της 29ης Μαρτίου 1985, ή όσα είναι συνημμένα στις παραπάνω χωρίς να μνημονεύονται ρητά σ' αυτές, μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά μέσα δυνάμενα να προβληθούν κατά της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως. Όσον αφορά τα έγγραφα που είναι συνημμένα στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων χωρίς να μνημονεύονται σ' αυτές, μπορούν να ληφθούν υπόψη, στην Απόφαση, κατά της προσφεύγουσας μόνον αν αυτή μπορούσε ευλόγως να συναγάγει από τις ανακοινώσεις των αιτιάσεων τα συμπεράσματα που ήθελε να αντλήσει και η Επιτροπή.

38 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις έπεται ότι, μεταξύ των εγγράφων που μνημονεύει η προσφεύγουσα, μόνο τα πρακτικά της συναντήσεως της 10ης Μαρτίου 1982 που είχαν συνταχθεί από κάποιο στέλεχος της Hercules (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 15, στοιχείο β) και το εσωτερικό σημείωμα της ICI περί του « πνεύματος ομοψυχίας » (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 46) μπορούν να γίνουν δεκτά ως αποδεικτικά στοιχεία εις

βάρος της προσφεύγουσας, εφόσον υπήρχε μνεία τους στις αιτιολογικές σκέψεις 60 και 71, αντιστοίχως, της απευθυνθείσας στην προσφεύγουσα γενικής ανακοινώσεως των αιτιάσεων, στην οποία άλλωστε είναι συνημμένα ως παραρτήματα 23 και 35, αντιστοίχως. Τα λοιπά έγγραφα που μνημονεύει η προσφεύγουσα δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία δυνάμενα να προβληθούν κατά της προσφεύγουσας στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως.

39 Το αν αυτά τα τελευταία έγγραφα συνιστούν απαραίτητο θεμέλιο των διαπιστώσεων στις οποίες προέβη με την Απόφασή της ως προς τα πραγματικά περιστατικά η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας θα κριθεί μαζί με την έρευνα του βασίμου αυτών των διαπιστώσεων.

2. *Η μη κοινοποίηση των πρακτικών των ακροάσεων*

40 Η προσφεύγουσα εκθέτει ότι, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 4, του κανονισμού 99/63/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των ακροάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37), « οι ουσιώδεις δηλώσεις κάθε προσώπου που καταθέτει καταχωρούνται σε πρακτικά, τα οποία το εν λόγω πρόσωπο διαβάζει και εγκρίνει ». Κατά τη BASF, ούτε τα μέλη της Επιτροπής, ούτε τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής έλαβαν γνώση των οριστικών πρακτικών των ακροάσεων. Δεν μπόρεσαν, επομένως, να σχηματίσουν ακριβή εικόνα των επιχειρημάτων που αντηλλάγησαν, μια και δεν είχαν παραστεί όλα στις ακροάσεις, ούτε είχαν μπορέσει να μελετήσουν όλες τις γραπτές εισηγήσεις των εμπλεκομένων επιχειρήσεων. Έτσι, η Απόφαση δεν ελήφθη με πλήρη γνώση της καταστάσεως.

41 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι δεν είναι σε θέση να κρίνει αν η Απόφαση θα ήταν διαφορετική, αν τα μέλη της Επιτροπής είχαν στη διάθεσή τους τα οριστικά πρακτικά. Φρονεί όμως ότι, έστω και αν δεν τα είχαν στη διάθεσή τους, το γεγονός αυτό δεν θα ήταν καθοριστικής σημασίας· αν η παραβίαση των διαδικαστικών εγγυήσεων μπορούσε να δικαιολογείται με τη σκέψη ότι, έστω και αν οι εγγυήσεις είχαν τηρηθεί, η απόφαση δεν θα ήταν διαφορετική, οι εγγυήσεις αυτές θα έχαναν το νόημά τους. Το δε νόημα των εγγυήσεων είναι ότι οι ενδιαφερόμενοι έχουν αξίωση επί της τηρήσεώς τους, επί ποινή ακυρώσεως της αποφάσεως. Θα μπορούσε, το πολύ, να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή φέρει το βάρος να αποδείξει ότι η διαδικαστική πλημμέλεια δεν ασκεί καμμία επίδραση στην Απόφαση. Δεν αρκεί όμως, εν προκειμένω, ο απλός ισχυρισμός της Επιτροπής περί αυτού.

42 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το άρθρο 9, παράγραφος 4, του κανονισμού 99/63 δεν παρέχει καμμία ένδειξη περί των οργάνων στα οποία οφείλει να απευθύνει η Επιτροπή το σχέδιο πρακτικών ή τα εγκεκριμένα πρακτικά των ακροάσεων. Είναι αλήθεια ότι τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής διέθεταν μόνο το σχέδιο πρακτικών, στις συνεδριάσεις των ακροάσεων όμως εκπροσωπούνταν οι αρμόδιες αρχές όλων των κρατών μελών, πλην της Ελλάδος και του Λουξεμβούργου για τη δεύτερη σύνοδο ακροάσεων. Δεν έχει, εν προκειμένω, σημασία, αν ο κρατικός λειτουργός που είχε παραστεί στις ακροάσεις δεν ήταν κατ' ανάγκην ο εκπρόσωπος του κράτους που μετείχε στη σύνθεση της συμβουλευτικής επιτροπής. Επί πλέον, η Επιτροπή σημειώνει ότι η BASF δεν αμφισβήτησε ότι το σχέδιο πρακτικών αντανακλούσε πιστά τις ουσιώδεις δηλώσεις των μερών.

43 Επισημαίνει ότι τα μέλη, πάντως, της Επιτροπής, για να λάβουν την απόφασή τους, είχαν στη διάθεσή τους το σχέδιο πρακτικών καθώς και όλες τις παρατηρήσεις που είχαν υποβάλει επί του σχεδίου αυτού τα μέρη.

44 Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Απόφαση δεν θα ήταν διαφορετική αν διετίθεντο τα οριστικά πρακτικά των ακροάσεων (απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1980, στην υπόθεση 30/78, Distillers Company κατά Επιτροπής, Slg. 1980, σ. 2229, σκέψη 26).

45 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, η μη οριστική μορφή των πρακτικών της ακροάσεως που υποβάλλονται στη συμβουλευτική επιτροπή και στην Επιτροπή μπορεί να συνιστά πλημμέλεια της διοικητικής διαδικασίας δυνάμενη να πλήξει τη νομιμότητα της αποφάσεως στην οποία καταλήγει, μόνον αν το εν λόγω κείμενο έχει συνταχθεί κατά τρόπον εμβάλλοντα τους αποδέκτες του σε ουσιώδη πλάνη (απόφαση της 15ης Ιουλίου 1970, στην υπόθεση 44/69, Buchler κατά Επιτροπής, Slg. 1970, σ. 733, σκέψη 17).

46 Όσον αφορά τα πρακτικά που διαβιβάστηκαν στην Επιτροπή, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτή, μαζί με το σχέδιο πρακτικών, έλαβε και τις παρατηρήσεις που είχαν διατυπώσει επ' αυτού οι επιχειρήσεις· πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί ότι τα μέλη της Επιτροπής

έλαβαν γνώση όλων των στοιχείων που ασκούσαν επιρροή πριν εκδώσουν την Απόφαση.

47 Όσον αφορά το σχέδιο πρακτικών που διαβιβάστηκε στη συμβουλευτική επιτροπή, πρέπει να επισημανθεί ότι η προσφεύγουσα δεν εξήγησε γιατί το σχέδιο αυτό δεν αντανακλούσε τα διαμειφθέντα στις ακροάσεις κατά τρόπο πιστό και ακριβή· δεν απέδειξε, επομένως, ότι το εν λόγω κείμενο ήταν συντεταγμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εμβάλλει σε ουσιώδη πλάνη τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής.

48 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

3. *Η μη κοινοποίηση της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων*

49 Η προσφεύγουσα είχε υποστηρίξει, με το δικόγραφο της προσφυγής της, ότι η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων έπρεπε να είχε κοινοποιηθεί στους πληρεξουσίους των επιχειρήσεων· με το υπόμνημα απαντήσεως, όμως, δηλώνει ότι έλαβε γνώση της Διατάξεως της 11ης Δεκεμβρίου 1986, στην υπόθεση 212/86 R, ICI κατά Επιτροπής, σκέψεις 5 έως 8 (που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή), με την οποία το Δικαστήριο αρνήθηκε ότι τα μέρη είχαν δικαίωμα επί της κοινοποιήσεως της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων, και δέχεται ότι παρέλκει η περαιτέρω εξέταση αυτού του ζητήματος.

50 Κατά την Επιτροπή, δεν υφίσταται καμμία διάταξη προβλέπουσα ότι η γνωμοδότηση του συμβούλου επί των ακροάσεων πρέπει να κοινοποιείται στους αποδέκτες της αποφάσεως της Επιτροπής. Θεωρεί ότι ο σύμβουλος επί των ακροάσεων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εσωτερική διαδικασία διαμορφώσεως της βουλήσεως της Επιτροπής και ότι οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να αξιώνουν συμμετοχή σ' αυτή τη διαδικασία, διότι άλλως υπάρχει κίνδυνος να βλάψουν την αμεροληψία και την ανεξαρτησία του συμβούλου επί των ακροάσεων.

51 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι τα δικαιώματα του αμυνομένου δεν επιτάσσουν το να μπορούν οι επιχειρήσεις που εμπλέκονται σε διαδικασία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ να σχολιάζουν την έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, η

οποία συνιστά καθαρώς εσωτερικό έγγραφο της Επιτροπής. Σχετικώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έκθεση αυτή έχει αξία γνωμοδοτήσεως για την Επιτροπή, η οποία ουδόλως υποχρεούται να συνταχθεί με αυτήν και ότι, επομένως, η έκθεση αυτή δεν ενέχει κανένα στοιχείο λήψεως αποφάσεως, το οποίο θα έπρεπε να λάβει υπόψη ο κοινοτικός δικαστής προς άσκηση του ελέγχου του (προαναφερθείσα Διάταξη της 11ης Δεκεμβρίου 1986, στην υπόθεση 212/86 R, σκέψεις 5 έως 8). Συγκεκριμένα, η προστασία των δικαιωμάτων του αμυνομένου εξασφαλίζεται επαρκώς κατά νόμον, άπαξ τα διάφορα όργανα τα οποία συμβάλλουν στην εκπόνηση της τελικής αποφάσεως έχουν ενημερωθεί ορθώς περί της επιχειρηματολογίας που ανέπτυξαν οι επιχειρήσεις, καθώς και περί των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Επιτροπή προς στήριξη των αιτιάσεών της (απόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Νοεμβρίου 1983, στην υπόθεση 322/81, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 7).

52 Συναφώς, έχει σημασία να σημειωθεί ότι σκοπός της εκθέσεως του συμβούλου επί των ακροάσεων δεν είναι να συμπληρώνει ή να διορθώνει την επιχειρηματολογία των επιχειρήσεων, ούτε να διατυπώνει νέες αιτιάσεις ή να παρέχει νέα αποδεικτικά στοιχεία κατ' αυτών, αλλά να εκφράζει τη γνώμη υπαλλήλου της Επιτροπής εν όψει της λήψεως αποφάσεως από αυτήν. Επομένως, οι επιχειρήσεις δεν δύνανται, επικαλούμενες τον σεβασμό των δικαιωμάτων του αμυνομένου, να αξιώνουν να τους κοινοποιηθεί η έκθεση του συμβούλου επί των ακροάσεων, για να μπορέσουν να τη σχολιάσουν (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιανουαρίου 1984, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 43/82 και 63/82, VBVB και VBBB κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 19, σκέψη 25).

53 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Περί της αποδείξεως της παραβάσεως

54 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 80, πρώτο εδάφιο), από το 1977, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου που εφοδίαζαν την ΕΟΚ μετείχαν σε σύνολο σχεδίων, μηχανισμών και μέτρων που αποφασίζονταν στα πλαίσια ενός συστήματος τακτικών συναντήσεων και συνεχών επαφών. Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 80, δεύτερο εδάφιο) ότι, σύμφωνα με το συνολικό σχέδιο των παραγωγών, διοργανώνονταν συναντήσεις με σκοπό την επίτευξη ρητής συμφωνίας σχετικά με επί μέρους θέματα.

55 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο πρέπει, κατ' αρχάς, να εξετάσει κατά πόσον η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τα πραγματικά περιστατικά που αφορούν, αφενός, το χρονικό διάστημα από το 1977 μέχρι το τέλος του 1978 ή τις αρχές του 1979 (Ι) και, αφετέρου, το χρονικό διάστημα από το τέλος του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 (ΙΙ), όσον αφορά το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων (Α'), τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών (Β'), τα μέτρα που ελήφθησαν προς διευκόλυνση της υλοποιήσεως των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών (Γ') και τον καθορισμό ποσοτήτων-στόχων και ποσοστώσεων (Δ')· προς τούτο θα εκθέτει την προσβαλλόμενη πράξη (α') και τα επιχειρήματα των διαδίκων (β') πριν προβεί στην εκτίμησή τους (γ')· στη συνέχεια, πρέπει να ελεγχθεί η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ επί των πραγματικών αυτών περιστατικών.

1. *Οι διαπιστώσεις όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά*

Ι — Για το χρονικό διάστημα από το 1977 μέχρι τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979

Α — Η προσβαλλόμενη πράξη

56 Η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 78, τέταρτο εδάφιο, και 104, τρίτο εδάφιο) αναφέρει ότι το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου άρχισε να λειτουργεί περί τα τέλη του 1977, δεν κατέστη όμως δυνατόν να διευκρινιστεί πότε ακριβώς άρχισε να παρίσταται στις συναντήσεις αυτές κάθε παραγωγός. Επισημαίνει ότι η BASF, η οποία περιλαμβάνεται μεταξύ των παραγωγών για τους οποίους δεν αποδείχτηκε ότι « υποστήριξαν » την πρωτοβουλία του Δεκεμβρίου του 1977, ισχυρίζεται ότι μόνο « σποραδικά » είχε παραστεί πριν το 1980.

57 Ωστόσο, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) αναφέρει ότι δεν μπορεί να προσδιοριστεί με βεβαιότητα η ακριβής ημερομηνία από την οποία κάθε παραγωγός άρχισε να παρίσταται στις κεντρικές περιοδικές συναντήσεις. Πάντως, η συμμετοχή της Anic, της ATO, της BASF, της DSM και της Hüls στους διακανονισμούς δεν μπορεί να άρχισε αργότερα από το 1979, εφόσον είναι αποδεδειγμένο ότι οι πέντε αυτοί παραγωγοί μετείχαν όλοι στην κατανομή της αγοράς ή στο σύστημα ποσοστώσεων, που άρχισαν να ισχύουν κατά το έτος αυτό.

Β — Τα επιχειρήματα των διαδίκων

58 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προσκόμισε η Επιτροπή δεν είναι ικανά να αποδείξουν ότι αυτή συμμετείχε στις συναντήσεις από τον Δεκέμβριο του 1977. Φρονεί ότι η συμμετοχή της στις συναντήσεις μπορεί να της καταλογιστεί, στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, μόνο αφότου η συμμετοχή αυτή ήταν τακτική. Συγκεκριμένα, κατά την αιτιολογική σκέψη 81 της Αποφάσεως, μπορεί να γίνει λόγος για παράβαση του δικαίου περί συμπράξεων μόνον αφ' ης στιγμής μια επιχείρηση συμμετείχε τακτικά σε ένα « σύστημα [περιοδικών] και θεσμο[ποι]ημένων συναντήσεων ».

59 Συναφώς, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι η παρουσία της στις συναντήσεις υπήρξε τακτική μόνο από τον Ιούνιο του 1982 και μετά, έστω και αν αναγνωρίζει, αφενός, ότι συμμετείχε σ' αυτές σποραδικά πριν από την 1η Δεκεμβρίου 1980, χρονικό διάστημα για το οποίο δεν θυμάται πλέον τον τόπο και χρόνο κάθε συναντήσεως, και παραδέχεται, αφετέρου, ότι μετέσχε σε τέσσερις συγκεκριμένες συναντήσεις από τις δεκαεννέα, που η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι διεξήχθησαν από τις αρχές του 1981 μέχρι τον Ιούνιο του 1982.

60 Η προσφεύγουσα προσπαθεί, στη συνέχεια, να αποδείξει ότι η Επιτροπή καταχρηστικώς παραπέμπει στην απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8). Εκθέτει ότι, για τις συναντήσεις που διεξήχθησαν το 1978, η ICI διευκρίνισε με απόλυτη σαφήνεια ότι επρόκειται για επί τούτω συναντήσεις και όχι για συναντήσεις « τακτικές » ή « θεσμοποιημένες »· η ICI, άλλωστε, δεν έκανε μνεία περί παρουσίας της προσφεύγουσας στις συναντήσεις αυτές, ενώ δήλωσε ότι ήταν σε θέση να γνωστοποιήσει τον τόπο και τον χρόνο των συναντήσεων « εμπειρογνωμόνων » και « διευθυντών » μόνο από την 1η Ιανουαρίου 1980 και μετά. Η προσφεύγουσα φρονεί ότι το χωρίο της απαντήσεως της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών, όπου αυτή την χαρακτηρίζει ως « τακτικώς συμμετέχουσα » στις συνεδριάσεις είναι « ουσιώδες », κατά το ότι δεν έχει νόημα να γίνεται λόγος για τακτική συμμετοχή, αν μια επιχείρηση δεν έχει λάβει μέρος τουλάχιστον στις περισσότερες από τις συναντήσεις. Όπως, όμως, προκύπτει από την απάντηση της BASF στην αίτηση παροχής πληροφοριών (ειδική ανακοίνωση των αιτιάσεων προς τη BASF, παράρτημα 1, στο εξής: παράρτ. αιτ. BASF), αυτό δεν συνέβαινε πριν από τον Ιούνιο του 1982.

61 Με το υπόμνημα απαντήσεώς της, η προσφεύγουσα επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν προβάλλει κανένα στοιχείο ικανό να θεμελιώσει τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα· εκφράζει, ως εκ τούτου, την έκπληξή της για το ότι η Επιτροπή εμμένει στις αιτιάσεις της για το διάστημα αυτό.

62 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, εκθέτει ότι, ναι μεν δεν μπορεί να προσδιορίσει με ακρίβεια τον χρόνο ενάρξεως της συμμετοχής της BASF στις συναντήσεις, θεωρεί όμως ότι μπορεί να την τοποθετήσει με βεβαιότητα σε κάποιο χρονικό σημείο μεταξύ 1977 και 1979.

63 Προς απόδειξη του ισχυρισμού της, προβάλλει τις απαντήσεις της προσφεύγουσας και της ICI στις αιτήσεις παροχής πληροφοριών που τους είχε απευθύνει. Με την πρώτη, η προσφεύγουσα δήλωσε ότι, « πριν από την 1η Δεκεμβρίου 1980, εκπρόσωποι της εταιρίας μας μετείχαν σε συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου της Ευρώπης κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Μας είναι αδύνατο να θυμηθούμε τον τόπο και τον χρόνο αυτών των συναντήσεων ». Με τη δεύτερη, η ICI συγκατέλεξε την BASF μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις, χωρίς χρονικό περιορισμό (ενώ, αντιθέτως, για την Anic και τη Rhône-Poulenc, π. χ., η ICI ανέφερε ότι είχαν συμμετάσχει μόνο για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, για δε την Hercules ότι είχε συμμετάσχει στις συναντήσεις, αλλά όχι τακτικά), ανήγαγε δε την έναρξη των συναντήσεων αυτών στον Δεκέμβριο του 1977.

Γ — Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

64 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα μόνα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προβάλλει η Επιτροπή για να αποδείξει τη συμμετοχή της BASF στις συναντήσεις κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα είναι αφενός μεν η απάντηση της προσφεύγουσας στην αίτηση παροχής πληροφοριών (παράρτ. 1, αιτ. BASF), αφετέρου δε η απάντηση της ICI στην ίδια αυτή αίτηση (γ. αιτ. παράρτ. 8).

65 Όσον αφορά την πρώτη απ' αυτές τις απαντήσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι η αναφορά της στο « προ της 1ης Δεκεμβρίου 1980 » χρονικό διάστημα δεν αρκεί, από μόνη της, προς απόδειξη της συμμετοχής της BASF στις συναντήσεις κατά το υπό κρίση εδώ χρονικό διάστημα. Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν τα συμπεράσματα τα οποία αντλεί η Επιτροπή από την απάντηση της προσφεύγουσας επί του σημείου αυτού επιρρωννύονται από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών.

66 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών συγκαταλέγει την προσφεύγουσα μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις « εμπειρογνωμόνων » και « διευθυντών », χωρίς να διευκρινίζει από πότε. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω απάντηση αναφέρονται τα εξής:

« The regular participants at meetings of " Experts " and " Bosses " were as follows: ATO, BASF, Chemie Linz, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Montepolimeri, Petrofina, Saga, Solvay. The following producers participated regularly during those periods between 1979 and 1983 while they were engaged in the West European polypropylene industry: Anic — polypropylene business taken over by Montepolimeri; SIR — believed to be no longer in business; Rhône-Poulenc — polypropylene business sold to BP. In addition, Alcudia and Hercules attended meetings on an irregular basis. »

(« Οι τακτικώς συμμετέχοντες στις συναντήσεις " εμπειρογνωμόνων " και " διευθυντών " ήσαν οι εξής: ATO, BASF, Chemie Linz, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Montepolimeri, Petrofina, Saga, Solvay. Οι ακόλουθοι παραγωγοί μετείχαν τακτικά κατά τα χρονικά αυτά διαστήματα μεταξύ 1979 και 1983, εν όσω δρούσαν στον κλάδο της δυτικοευρωπαϊκής βιομηχανίας πολυπροπυλενίου: Anic — της οποίας τον κλάδο πολυπροπυλενίου αναδέχτηκε η Montepolimeri· SIR — θεωρείται εκτός λειτουργίας· Rhône-Poulenc — της οποίας ο κλάδος πολυπροπυλενίου πωλήθηκε στην BP. Επί πλέον, η Alcudia και η Hercules παρίσταντο στις συναντήσεις σε μη τακτική βάση. »)

67 Μη διαθέτοντας συγκεκριμένα στοιχεία για τον χρόνο ενάρξεως της συμμετοχής της προσφεύγουσας σ' αυτές τις συναντήσεις, η Επιτροπή παραπέμπει σε ένα δεύτερο χωρίο της απαντήσεως της ICI, στο οποίο αναφέρονται τα εξής:

« Because of the problems facing the polypropylene industry (...), a group of producers met in about December 1977 to discuss what, if any measures could be pursued in order to reduce the burden of the inevitable heavy losses about to be incurred by them (...) It was proposed that future meetings of those producers who wished to attend should be called on an *ad hoc* basis in order to exchange and develop ideas to tackle these problems. »

[« Λόγω των προβλημάτων που αντιμετώπιζε ο κλάδος του πολυπροπυλενίου (...), μια ομάδα παραγωγών συναντήθηκε περί τον Δεκέμβριο του 1977 για συζητήσει σχετικά με το ενδεχόμενο της λήψεως μέτρων για να μειωθεί η έκταση των αναπόφευκτων βαρειών απωλειών τις οποίες επρόκειτο να υποστούν (...) Προτάθηκε οι μελλοντικές συναντήσεις όσων παραγωγών επιθυμούσαν να συμμετάσχουν να συγκαλούνται *επί τούτω,* με σκοπό την ανταλλαγή και την ανάπτυξη σκέψεων για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. »]

Από το χωρίο αυτό συνάγει ότι η έναρξη της συμμετοχής της προσφεύγουσας στις συναντήσεις ανάγεται στον Δεκέμβριο του 1977. Εξ άλλου, η Επιτροπή φρονεί ότι η ερμηνεία αυτή της απαντήσεως της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών επιρρωνύεται από το γεγονός ότι, αν η ICI διευκρίνισε το χρονικό διάστημα για το οποίο οι επιχειρήσεις είχαν συμμετάσχει στις συναντήσεις (1979 έως 1983), μόνο για τις επιχειρήσεις τα ονόματα των οποίων παρατίθενται στη δεύτερη περίοδο του πρώτου χωρίου, αυτό το έκανε για να δείξει ότι οι επιχειρήσεις των οποίων τα ονόματα παρατίθενται στην πρώτη περίοδο αυτού του χωρίου μετείχαν στις συναντήσεις από τότε που αυτές άρχισαν.

68 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών, όταν συγκαταλέγει την προσφεύγουσα μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις, αφορά ρητά τη συμμετοχή της στις συναντήσεις « διευθυντών » και « εμπειρογνωμόνων ». Αντιθέτως, το χωρίο το οποίο παραθέτει η Επιτροπή για να δείξει ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις αναγόταν στον Δεκέμβριο του 1977 αφορά τις « επί τούτω » συναντήσεις και όχι τις συναντήσεις « διευθυντών » και « εμπειρογνωμόνων »· γι' αυτές τις τελευταίες, ένα άλλο χωρίο της απαντήσεως της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στο οποίο αναφέρεται ότι:

« By late 1978/early 1979 it was determined that the " ad hoc " meetings of Senior Managers should be supplemented by meetings of lower level managers with more marketing knowledge. This two-tier level of representation became identified as (a) " Bosses " (...) and (b) " Experts " »,

[« Από τα τέλη του 1978/αρχές του 1979, αποφασίστηκε ότι οι *επί τούτω* συναντήσεις των ανωτάτων διευθυντικών στελεχών θα συμπληρώνονταν από συναντήσεις στελεχών λιγότερο υψηλού επιπέδου με ειδικότερη γνώση του marketing. Αυτή η εκπροσώπηση σε δύο βαθμίδες αναφερόταν εφεξής ως α) οι συναντήσεις των " διευθυντών " και β) οι συναντήσεις των " εμπειρογνωμόνων " »],

αναφέρει ότι άρχισαν στα τέλη του 1978 ή στις αρχές του 1979 με την προσθήκη στις « επί τούτω » συναντήσεις των « διευθυντών » και των συναντήσεων των « εμπειρογνωμόνων ».

69 Πρέπει να επισημανθεί ότι η ερμηνεία αυτή της απαντήσεως της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών επιβεβαιώνεται αν οι δύο πρώτες περιόδοι του πρώτου από τα παρατεθέντα χωρία αναγνωσθούν υπό ίσους όρους. Μια τέτοια ανάγνωση δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις που μνημονεύονται στην πρώτη περίοδο δεν

αντιδιαστέλλονται προς εκείνες που μνημονεύονται στη δεύτερη περίοδο ως προς τον χρόνο ενάρξεως της συμμετοχής τους στις συναντήσεις, αλλά ως προς το πέρας της, δεδομένου ότι όλες οι επιχειρήσεις που μνημονεύονται στη δεύτερη περίοδο αποχώρησαν από την αγορά προ της περατώσεως της παραβάσεως. Οι δύο αυτές περίοδοι πρέπει, επομένως, να ερμηνευθούν η μία υπό το φως της άλλης, λαμβανομένου υπόψη του ότι οι συναντήσεις των « διευθυντών » και των « εμπειρογνωμόνων » δεν άρχισαν πριν από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979.

70 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει, εξ άλλου, ότι κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή αναγνώρισε, κατ' αρχάς, ότι είχε αμφιβολίες ως προς το χρονικό σημείο από το οποίο η BASF άρχισε να συμμετέχει στις συναντήσεις, παρά την άποψή της για την ερμηνεία της απαντήσεως της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών· έπειτα, ότι δεν είναι βέβαιο ότι η BASF μετέσχε στις συναντήσεις κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα και, τέλος, ότι γι' αυτόν τον λόγο η Επιτροπή δεν μπόρεσε να προσδιορίσει τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή από την οποία η BASF άρχισε να συμμετέχει στην παράβαση.

71 Συναφώς, οι αμφιβολίες της Επιτροπής αντικατοπτρίζονται και στην αιτιολογική σκέψη 105, δεύτερο εδάφιο, της Αποφάσεως, όπου αναφέρεται ότι η ημερομηνία από την οποία η προσφεύγουσα άρχισε να συμμετέχει στους διακανονισμούς δεν μπορεί να ήταν μεταγενέστερη του 1979.

72 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν έχει να προβάλει κανένα πρόσφορο στοιχείο για να αποδείξει ότι η BASF συμμετείχε στην παράβαση πριν από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979· επομένως, δεν απέδειξε επαρκώς κατά νόμον τη συμμετοχή αυτή.

II — Για το χρονικό διάστημα από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τον Νοέμβριο του 1983

A — Το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

73 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 78, τέταρτο εδάφιο), η BASF ισχυρίζεται ότι είχε παραστεί στις συναντήσεις μόνο « σποραδικά » πριν από το 1980. Απ' αυτό συνά-

γεται (αιτιολογική σκέψη 105, δεύτερο εδάφιο) ότι η ημερομηνία από την οποία η BASF άρχισε να συμμετέχει στους διακανονισμούς δεν μπορεί να ήταν μεταγενέστερη του 1979, εφόσον είναι αποδεδειγμένο ότι η BASF συμμετείχε στην κατανομή της αγοράς ή στο σύστημα ποσοστώσεων που άρχισε να ισχύει κατά το έτος αυτό.

74 Η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 104, τρίτο εδάφιο, και 105, δεύτερο και τέταρτο εδάφιο) αναφέρει αφενός ότι, κατά δήλωση της ICI, η BASF μετείχε τακτικά στις συναντήσεις και αφετέρου ότι το σύστημα των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου λειτούργησε τουλάχιστον μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1983. Καταλογίζει στη BASF ότι μετείχε στο σύστημα αυτό (αιτιολογική σκέψη 18, πρώτο και τρίτο εδάφιο).

75 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 21), σκοπός των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου ήταν ιδίως ο καθορισμός επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, καθώς και ο έλεγχος της τηρήσεως αυτών από τους παραγωγούς.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

76 Η προσφεύγουσα επαναλαμβάνει ότι μόνο η τακτική συμμετοχή στις συναντήσεις είναι αξιόμεμπτη και ότι η δική της παρουσία στις συναντήσεις κατέστη τακτική μόλις από τον Ιούνιο του 1982 και μετά· αναγνωρίζει, πάντως, ότι είχε μετάσχει σποραδικά και στις προ της 1ης Δεκεμβρίου 1980 συναντήσεις, καθώς και σε τέσσερις από τις δεκαεννέα συναντήσεις που, κατά την Επιτροπή, διεξήχθησαν από τις αρχές του 1981 μέχρι τον Ιούνιο του 1982.

77 Επισημαίνει, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή δεν προβάλλει κανένα στοιχείο ικανό να αποδείξει τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά το πρώτο ήμισυ του 1979. Εκπλήσσεται, επομένως, που η Επιτροπή εμμένει στις αιτιάσεις της για το χρονικό αυτό διάστημα και αμφισβητεί την αποδεικτική αξία των στοιχείων που προέβαλε η Επιτροπή προς απόδειξη του εναντίου, ήτοι των πρακτικών μιας συναντήσεως που διεξήχθη στις 26 και 27 Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12), ενός πίνακα με αριθμητικά στοιχεία, τιτλοφορούμενου « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη ») (γ. αιτ. παράρτ. 55), καθώς και των οδηγιών καθορισμού τιμών που είχαν προηγηθεί αυτής της συναντήσεως (παράρτ. BASF, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).

78 Σχετικά με τα στοιχεία αυτά, η προσφεύγουσα διατείνεται, κατ' αρχάς, ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 δεν περιέχουν μνεία του ονόματός της και δεν αποδεικνύουν, επομένως, τη συμμετοχή της στη συνάντηση αυτή. Εκθέτει περαιτέρω ότι ο προαναφερόμενος πίνακας στερείται αποδεικτικής αξίας, εφόσον αγνοείται για ποιο σκοπό συντάχθηκε και αν προοριζόταν προς ενημέρωση και άλλων παραγωγών πλην της ICI. Επί πλέον, δεν υπάρχει καμμία ένδειξη περί του ότι ο πίνακας αυτός ήταν προϊόν διαβουλεύσεως μεταξύ των παραγωγών, ούτε ότι περιήλθε εις γνώση της BASF. Υποστηρίζει, τέλος, ότι η σύμπτωση των δικών της οδηγιών καθορισμού τιμών με εκείνες άλλων παραγωγών εξηγείται από την αύξηση της τιμής των πρώτων υλών. Επισημαίνει ότι η έναντι αλλήλων αυτοτέλεια των οδηγιών που δόθηκαν από τους διαφόρους παραγωγούς επιρρωννύεται από το γεγονός ότι φέρουν χρονολογίες που απέχουν κατά ενάμιση μήνα.

79 Η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι μετείχε τακτικά στις συναντήσεις από τις 9 Ιουνίου 1982.

80 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, εκθέτει ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις από την αρχή της υπό κρίση περιόδου προκύπτει από πολυάριθμα αποδεικτικά στοιχεία.

81 Πρόκειται, κατ' αρχάς, για τις απαντήσεις της ICI και της BASF στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8 και παράρτ. 1. αιτ. BASF, αντιστοίχως). Με την πρώτη, η ICI ισχυρίζεται ότι η προσφεύγουσα συμμετείχε τακτικά στις συναντήσεις κατά τον υπό κρίση χρόνο· με τη δεύτερη, η BASF αναγνώρισε ότι, « πριν από την 1η Δεκεμβρίου 1980, εκπρόσωποι της εταιρίας μας μετείχαν σε συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου της Ευρώπης κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Μας είναι αδύνατο να θυμηθούμε τον τόπο και τον χρόνο αυτών των συναντήσεων ». Βάσει αυτού, μπορεί να γίνει δεκτό ότι η BASF μετείχε στις συναντήσεις από την αρχή του υπό κρίση χρονικού διαστήματος, έστω και αν αμφισβητεί ότι, πριν από τον Δεκέμβριο του 1980, μετείχε τακτικά στις συναντήσεις.

82 Πρόκειται, έπειτα, για τη σύμπτωση μεταξύ των οδηγιών καθορισμού τιμών που έδωσε η προσφεύγουσα στις 24 και τις 27 Ιουλίου 1979 και εκείνων που έδωσαν η

Monte, η Shell, η ICI, η Hoechst, η Linz και η ATO για την 1η Σεπτεμβρίου 1979 (παράρτ. Α, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985). Κατά την Επιτροπή, η σύγκλιση αυτή δεν μπορεί να εξηγηθεί από το ότι ακρίβηναν οι πρώτες ύλες· αποδεικνύει, άρα, τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συναντήσεις κατά τις οποίες καθορίστηκαν οι τιμές αυτές.

83 Πρόκειται, τέλος, για έναν αχρονολόγητο πίνακα, τιτλοφορούμενο « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη ») (γ. αιτ. παράρτ. 55), ο οποίος ανευρέθηκε στην ICI· ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει, για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης, τους αριθμούς των πωλήσεών τους σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και αριθμούς υπό τις περιγραφές « 1979 actual » (« πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979 ») και « revised target » (« αναθεωρημένος στόχος »). Δεδομένου ότι ο πίνακας αυτός περιέχει στοιχεία που πρέπει να διαφυλαχθούν αυστηρώς ως επαγγελματικό απόρρητο, δεν θα μπορούσε να έχει καταρτισθεί χωρίς τη συμμετοχή της BASF.

84 Κατά την Επιτροπή, τέλος, το ότι η προσφεύγουσα μπορεί να θυμηθεί μόνο τέσσερις από τις συναντήσεις στις οποίες μετέσχε το 1981 ουδόλως συνιστά απόκρουση των στοιχείων που έδωσε η ICI σχετικά με την τακτική συμμετοχή της BASF στις συναντήσεις.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

85 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η ICI, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), κατατάσσει την προσφεύγουσα — κατ' αντίθεση προς δύο άλλους παραγωγούς — μεταξύ των τακτικώς συμμετεχόντων στις συναντήσεις « διευθυντών » και « εμπειρογνωμόνων » χωρίς χρονικό περιορισμό. Η απάντηση αυτή πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας ανάγεται στην εποχή στην οποία πρωτοκαθιερώθηκε το σύστημα συναντήσεων « διευθυντών » και « εμπειρογνωμόνων », ήτοι περί τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979.

86 Η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών επιρρωννύεται, πρώτον, από την απάντηση της ίδιας της προσφεύγουσας στην αίτηση παροχής πληροφοριών (παράρτ. 1, αιτ. BASF), όπου αναφέρεται ότι « πριν από την 1η Δεκεμβρίου 1980,

εκπρόσωποι της εταιρίας μας μετείχαν σε συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου της Ευρώπης κατά τακτά χρονικά διαστήματα »· δεύτερον, από τη μνεία — δίπλα στο όνομα της προσφεύγουσας σε διαφόρους πίνακες που βρέθηκαν στην ICI, την ATO και την Hercules (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 62) — των αριθμητικών στοιχείων των πωλήσεών της για διαφόρους μήνες και διάφορα έτη, ενώ, όπως παραδέχτηκαν οι περισσότερες από τις προσφεύγουσες με την απάντησή τους σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, η κατάρτιση των πινάκων που αποκαλύφθηκαν στην ICI, την ATO και την Hercules δεν θα ήταν δυνατή βάσει των στατιστικών του συστήματος ανταλλαγής δεδομένων Fides. Η ICI, εξ άλλου, απαντώντας στην αίτηση παροχής πληροφοριών, δήλωσε, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, ότι « the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves » (« η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί »)· τρίτον, η απάντηση της ICI επιρρωννύεται από τη σύμπτωση των οδηγιών καθορισμού τιμών που έδωσε η προσφεύγουσα στις 24 και στις 27 Ιουλίου 1979 με εκείνες που έδωσαν άλλοι παραγωγοί (παράρτ. Α, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985), που μπορούν ευλόγως να θεωρηθούν ως προϊόν διαβουλεύσεως μεταξύ των παραγωγών που έλαβε χώρα περί τον Ιούνιο του 1979.

87 Όσον αφορά ειδικότερα τους ένδεκα πρώτους μήνες του 1980, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 32 καθώς και πίνακας 3) αναφέρει ότι, κατά το διάστημα αυτό, διεξήχθησαν επτά συναντήσεις παραγωγών, δεν διευκρινίζει όμως ποιοι μετείχαν σ' αυτές. Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η εκ μέρους της προσφεύγουσας αμφισβήτηση της συμμετοχής της στις συναντήσεις αυτές δεν είναι πειστική, δεδομένου ότι, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, αυτή δήλωσε ότι, κατά το διάστημα αυτό, συμμετείχε σποραδικά στις συναντήσεις, χωρίς να μπορέσει να διευκρινίσει τον τόπο και τον χρόνο της διεξαγωγής των συναντήσεων αυτών. Πολλώ μάλλον που η προσφεύγουσα διευκρίνισε, ενώπιον του Πρωτοδικείου, ότι, στην απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, είχε χρησιμοποιήσει τον όρο « σποραδικά », διότι δεν ήταν σε θέση να αναφέρει τον τόπο και τον χρόνο των συναντήσεων για το προ της 1ης Δεκεμβρίου 1980 διάστημα και γνώριζε μόνο ότι κάποιοι εκπρόσωποί της είχαν λάβει μέρος, πριν από την ημερομηνία αυτή, σε ορισμένες μόνο σπάνιες συναντήσεις.

88 Για τον υπολειπόμενο χρόνο του υπό κρίση διαστήματος (από την 1η Δεκεμβρίου 1980 μέχρι τον Ιούνιο του 1982) ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ότι μετέσχε σε τέσσερις μόνο συναντήσεις στερείται πειστικότητας, λόγω αοριστίας των δηλώσεων που έκανε σχετικά με τη συμμετοχή της στις συναντήσεις, καθώς και ορισμένων

ανακριβειών των δηλώσεων αυτών· μια τέτοια ανακριβής δήλωση αφορά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982, τα πρακτικά της οποίας (γ. αιτ. παράρτ. 24) μαρτυρούν ότι ήταν παρούσα η BASF, παρ' όλον ότι η συνάντηση αυτή δεν συγκαταλέγεται μεταξύ εκείνων στις οποίες η ίδια παραδέχτηκε τη συμμετοχή της με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών.

89 Ορθώς, επίσης, έκρινε η Επιτροπή, βάσει των στοιχείων που της έδωσε η ICI με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στοιχεία τα οποία επιβεβαιώθηκαν και από τα πρακτικά πολλών συναντήσεων, ότι οι συναντήσεις είχαν βασικά ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών, αφενός, και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, αφετέρου. Στην εν λόγω απάντηση γράφονται, πράγματι, τα εξής: « " Target prices " for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) »· « A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings » (« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς " τιμές-στόχοι ", από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) »· « Διάφορες προτάσεις για τον όγκο των πωλήσεων των κατ' ιδίαν παραγωγών συζητούνταν σε συναντήσεις »).

90 Επί πλέον, η ICI αναφερόμενη, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών, στη διοργάνωση — εκτός των συναντήσεων « διευθυντών » — και συναντήσεων « εμπειρογνωμόνων » του marketing από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, αποκαλύπτει ότι οι συζητήσεις για τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων γίνονταν όλο και πιο συγκεκριμένες και λεπτομερείς, ενώ, κατά το 1978, οι « διευθυντές » είχαν περιοριστεί στο να αναπτύξουν απλώς την έννοια της « τιμής-στόχου ».

91 Εκτός από το παραπάνω χωρίο, στην απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών περιλαμβάνεται και το ακόλουθο απόσπασμα: « Only " Bosses " and " Experts " meetings came to be held on a monthly basis » (« Μόνο οι συναντήσεις " διευθυντών " και " εμπειρογνωμόνων " διεξάγονταν σε μηνιαία βάση »). Ορθώς, λοιπόν, η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση αυτή, καθώς και από την ταυτότητα φύσεως και αντικειμένου των συναντήσεων, ότι αυτές εντάσσονταν σε σύστημα περιοδικών συναντήσεων.

92 Από τις προεκτεθείσες σκέψεις προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συμμετείχε τακτικά στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 μέχρι τα τέλη του 1980, ότι οι συναντήσεις αυτές είχαν ως αντικείμενο ιδίως τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων και ότι εντάσσονταν στο πλαίσιο ενός συστήματος.

Β — Οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

93 Κατά την Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 28 έως 51), το σύστημα καθορισμού των επιδιωκομένων τιμών υλοποιήθηκε μέσω πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, από τις οποίες κατέστη δυνατόν να εντοπιστούν έξι: η πρώτη διήρκεσε από τον Ιούλιο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1979, η δεύτερη από τον Ιανουάριο μέχρι τον Μάιο του 1981, η τρίτη από τον Αύγουστο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1981, η τετάρτη από τον Ιούνιο μέχρι τον Ιούλιο του 1982, η πέμπτη από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Νοέμβριο του 1982 και η έκτη από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

94 Σχετικά με την πρώτη από αυτές τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, η Επιτροπή παρατηρεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 29) ότι δεν διαθέτει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο σχετικά με τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν ή τις πρωτοβουλίες που προβλέφθηκαν κατά το πρώτο ήμισυ του 1979. Από τα πρακτικά μιας συναντήσεως που πραγματοποιήθηκε στις 26 και τις 27 Σεπτεμβρίου 1979 προκύπτει, ωστόσο, ότι είχε αναληφθεί μια πρωτοβουλία καθορισμού της τιμής, για την ποιότητα raffia, των 1,90 γερμανικών μάρκων ανά χιλιόγραμμο (DM/kg), που θα εφαρμοζόταν από την 1η Ιουλίου, και των 2,05 DM/kg, που θα εφαρμοζόταν από την 1η Σεπτεμβρίου. Η Επιτροπή είχε στην κατοχή της οδηγίες τιμών ορισμένων παραγωγών, μεταξύ των οποίων και η BASF, από τις οποίες προκύπτει ότι οι παραγωγοί αυτοί είχαν δώσει εντολή στα γραφεία πωλήσεών τους να χρεώνουν αυτές τις τιμές — ή το ισόποσό τους στο εθνικό νόμισμα — από την 1η Σεπτεμβρίου· αυτή η εντολή δόθηκε, από τους περισσοτέρους παραγωγούς, πριν την αναγγελία της προβλεφθείσας ανόδου των τιμών στον εξειδικευμένο Τύπο (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 30).

95 Λόγω όμως των δυσχερειών στις οποίες προσέκρουε η άνοδος των τιμών, οι παραγωγοί αποφάσισαν, κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, να αναβάλουν την ημερομηνία που είχαν προβλέψει για την επίτευξη του στόχου κατά αρκετούς μήνες, ήτοι για την 1η Δεκεμβρίου 1979· το νέο σχέδιο ήταν να « διατηρηθούν » καθ' όλο τον Οκτώβριο τα επίπεδα τιμών που είχαν ήδη επιτευχθεί, με το ενδεχόμενο μιας ενδιάμεσης αυξήσεως τον Νοέμβριο σε 1,90 ή 1,95 DM/kg (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 31, πρώτο και δεύτερο εδάφιο).

96 Όσον αφορά τη δεύτερη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, μολονότι αναγνωρίζεται στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 32) ότι δεν ανευρέθηκε κανένα πρακτικό των συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν το 1980, βεβαιώνεται ότι οι παραγωγοί συναντήθηκαν τουλάχιστον επτά φορές κατά τη διάρκεια του έτους εκείνου (σχετική αναφορά γίνεται στον πίνακα 3 της Αποφάσεως). Κατά τις αρχές του έτους, ο εξειδικευμένος Τύπος ανήγγειλε ότι οι παραγωγοί έβλεπαν ευμενώς μια έντονη αύξηση των τιμών κατά το 1980. Παρ' όλα αυτά, σημειώθηκε ουσιώδης μείωση των τιμών της αγοράς, οι οποίες υποχώρησαν στο επίπεδο του 1,20 DM/kg ή ακόμα χαμηλότερα, πριν σταθεροποιηθούν, περί τον Σεπτέμβριο. Όπως προκύπτει από τις οδηγίες που απέστειλαν ορισμένοι παραγωγοί (DSM, Hoechst, Linz, Monte και Saga, πέραν από την ICI) για τον καθορισμό τιμών, για να ανορθωθούν οι τιμές στο πρότερο επίπεδό τους, καθορίστηκαν στόχοι για τον Δεκέμβριο 1980-Ιανουάριο 1981 με βάση το 1,50 DM/kg για τη raffia, το 1,70 DM/kg για τα ομοπολυμερή και το 1,95 έως 2,00 DM/kg για τα συμπολυμερή. Σε εσωτερικό έγγραφο της Solvay περιλαμβανόταν πίνακας, όπου συγκρίνονταν οι «επιτευχθείσες τιμές» του Οκτωβρίου και του Νοεμβρίου του 1980 προς τις «τιμές καταλόγου» του Ιανουαρίου του 1981, οι οποίες ορίζονταν στα 1,50/1,70/2,00 DM/kg αντιστοίχως. Αρχικώς είχε προβλεφθεί να εφαρμοστούν οι τιμές αυτές από την 1η Δεκεμβρίου 1980 — έγινε σχετικώς μια συνάντηση στη Ζυρίχη από τις 13 έως τις 15 Οκτωβρίου — αλλά η πρωτοβουλία αυτή αναβλήθηκε για την 1η Ιανουαρίου 1981.

97 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 33) επισημαίνει, ωστόσο, τη συμμετοχή της BASF σε δύο συναντήσεις τον Ιανουάριο του 1981, κατά τις οποίες κρίθηκε αναγκαία η αύξηση των τιμών, η οποία είχε καθοριστεί τον Δεκέμβριο 1980 για την 1η Φεβρουαρίου 1981, με βάση το 1,75 DM/kg για τη raffia, σε δύο στάδια: ο στόχος θα παρέμενε στο 1,75 DM/kg για τον Φεβρουάριο, ενώ από την 1η Μαρτίου θα εισαγόταν ο στόχος των 2,00 DM/kg «χωρίς εξαίρεση». Καταρτίστηκε πίνακας των τιμών-στόχων για τις έξι κυριότερες ποιότητες πολυπροπυλενίου σε έξι εθνικά νομίσματα και προβλέφθηκε ότι θα ετίθετο σε εφαρμογή την 1η Φεβρουαρίου και την 1η Μαρτίου 1981. Τα έγγραφα που ανευρέθηκαν στη BASF αποδεικνύουν, ειδικότερα, ότι αυτή έλαβε μέτρα με σκοπό να θέσει σε εφαρμογή τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί για τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο.

98 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 34), το σχέδιο κατά το οποίο οι τιμές θα ανέβαιναν στα 2,00 DM/kg την 1η Μαρτίου φαίνεται, ωστόσο, ότι δεν είχε επιτυχία. Οι παραγωγοί μετέβαλαν τις προσδοκίες τους, ελπίζοντας να επιτύχουν την τιμή του 1,75 DM/kg τον Μάρτιο. Στις 25 Μαρτίου 1981 πραγματοποιήθηκε στο Άμστερνταμ συνάντηση «εμπειρογνωμόνων», της οποίας δεν ανευρέθηκαν πρακτικά· αμέσως μετά, όμως, η BASF, η DSM, η ICI, η Monte και η Shell — τουλάχιστον — έδωσαν οδηγίες οι επιδιωκόμενες τιμές (ή τιμές «καταλόγου») να φθάσουν,

από την 1η Μαΐου, στο επίπεδο των 2,15 DM/kg για τη raffia. Η Hoechst έδωσε ταυτόσημες οδηγίες για την 1η Μαΐου, με καθυστέρηση τεσσάρων εβδομάδων σε σχέση με τις άλλες εταιρίες. Ορισμένοι παραγωγοί άφησαν στα γραφεία πωλήσεών τους κάποια περιθώρια χειρισμών, επιτρέποντάς τους να εφαρμόζουν « κατώτατες » τιμές ή « απολύτως κατώτατα όρια τιμών », κατά τι χαμηλότερα από τους συμφωνηθέντες στόχους. Κατά τους πρώτους μήνες του 1981, υπήρξε αισθητή αύξηση των τιμών· παρά το γεγονός, όμως, ότι η αύξηση της 1ης Μαΐου υποστηρίχθηκε έντονα από τους παραγωγούς, δεν συνεχίστηκε με τον ίδιο ρυθμό. Περί τα μέσα του έτους, οι παραγωγοί αντιμετώπισαν το ενδεχόμενο είτε να σταθεροποιήσουν τις τιμές, είτε ακόμη και να τις μειώσουν κάπως, δεδομένου ότι είχε σημειωθεί κάμψη της ζητήσεως κατά τη διάρκεια του θέρους.

99 Όσον αφορά την τρίτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 35) βεβαιώνει ότι, τον Ιούνιο του 1981, η Shell και η ICI είχαν ήδη προβλέψει μια νέα πρωτοβουλία καθορισμού τιμών για τον Σεπτέμβριο/Οκτώβριο 1981, ενώ η αύξηση των τιμών του πρώτου τριμήνου είχε σημειώσει επιβράδυνση. Στις 15 Ιουνίου 1981 συναντήθηκαν η Shell, η ICI και η Monte, προκειμένου να συζητήσουν σχετικά με τις μεθόδους που θα ακολουθούσαν για να αυξηθούν οι τιμές στην αγορά. Μερικές ημέρες μετά τη συνάντηση αυτή, η ICI και η Shell έδωσαν στα γραφεία πωλήσεών τους την οδηγία να προετοιμάσουν την αγορά για μια σημαντική αύξηση τον Σεπτέμβριο, με βάση τη νέα τιμή των 2,30 DM/kg για τη raffia. Η Solvay υπενθύμισε επίσης στο γραφείο πωλήσεών της για τη Μπενελούξ, στις 17 Ιουλίου 1981, ότι ήταν ανάγκη να γνωστοποιήσει στους πελάτες ότι την 1η Σεπτεμβρίου θα επερχόταν σημαντική αύξηση, το ακριβές ύψος της οποίας θα καθοριζόταν κατά την τελευταία εβδομάδα του Ιουλίου, ενώ είχε προβλεφθεί συνάντηση εμπειρογνωμόνων για τις 28 Ιουλίου 1981. Το αρχικό σχέδιο με βάση την τιμή 2,30 DM/kg για τον Σεπτέμβριο του 1981 αναθεωρήθηκε (πιθανότατα κατά τη συνάντηση αυτή)· η τιμή για τον Αύγουστο μειώθηκε στα 2,00 DM/kg για τη raffia. Η τιμή για τον Σεπτέμβριο επρόκειτο να είναι 2,20 DM/kg. Σε χειρόγραφο σημείωμα που ανευρέθηκε στην Hercules με ημερομηνία 29 Ιουλίου 1981 (δηλαδή την επομένη της συναντήσεως κατά την οποία η Hercules αναμφιβόλως δεν παρέστη) παρατίθενται οι τιμές αυτές, χαρακτηριζόμενες ως « επίσημες » για τον Αύγουστο και Σεπτέμβριο και γίνεται συγκεκαλυμμένη αναφορά στην πηγή πληροφοριών. Νέες συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στη Γενεύη στις 4 Αυγούστου και στη Βιέννη στις 21 Αυγούστου 1981. Μετά τις συναντήσεις αυτές, οι παραγωγοί απέστειλαν νέες οδηγίες με τις οποίες ο στόχος καθοριζόταν στα 2,30 DM/kg για την 1η Οκτωβρίου. Η BASF, η DSM, η Hoechst, η ICI, η Monte και η Shell έδωσαν περίπου ταυτόσημες οδηγίες για την εφαρμογή των τιμών αυτών τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο.

100 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 36), το νέο σχέδιο προέβλεπε, για τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1981, άνοδο των τιμών, με « τιμή βάσεως » τα 2,20 έως 2,30 DM/kg για τη raffia. Ένα έγγραφο της Shell αναφέρει ότι είχε συζητηθεί ένα περαιτέρω στάδιο αυξήσεως στα 2,50 DM/kg την 1η Νοεμβρίου, το οποίο όμως εγκα-

ταλείφθηκε στη συνέχεια. Από εκθέσεις διαφόρων παραγωγών προκύπτει ότι οι τιμές αυξήθηκαν τον Σεπτέμβριο και ότι η πρωτοβουλία συνεχίστηκε τον Οκτώβριο του 1981, οπότε οι τιμές που επιτεύχθηκαν στην αγορά κυμαίνονταν μεταξύ 2,00 και 2,10 DM/kg για τη raffia. Από σημείωμα της Hercules προκύπτει ότι, τον Δεκέμβριο του 1981, ο στόχος των 2,30 DM/kg αναθεωρήθηκε προς τα κάτω και καθορίστηκε στο πιο ρεαλιστικό επίπεδο των 2,15 DM/kg· στο ίδιο σημείωμα προστίθεται όμως η παρατήρηση ότι, « χάρη στην αποφασιστικότητα όλων, οι τιμές έφθασαν τα 2,05 DM/kg, ποσό δηλαδή που προσέγγισε περισσότερο από κάθε άλλη φορά τις δημοσιευμένες τιμές-στόχους (sic!) ». Στα τέλη του 1981, ο εξειδικευμένος Τύπος κατέγραψε στην αγορά του πολυπροπυλενίου τιμές από 1,95 έως 2,10 DM/kg για τη raffia, δηλαδή περίπου 0,20 DM κάτω των τιμών που είχαν θέσει ως στόχο οι παραγωγοί. Όσο για την παραγωγική ικανότητα, χρησιμοποιήθηκε κατά 80 %, ποσοστό που κρίθηκε « υγιές ».

101 Η τέταρτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουνίου-Ιουλίου 1982 εντάχθηκε στο πλαίσιο της αποκαταστάσεως της ισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως στην αγορά. Η πρωτοβουλία αυτή αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση παραγωγών της 13ης Μαΐου 1982, στην οποία μετέσχε η BASF και κατά την οποία καταρτίστηκε λεπτομερής πίνακας των επιδιωκομένων τιμών για την 1η Ιουνίου για διάφορες ποιότητες πολυπροπυλενίου και σε διάφορα εθνικά νομίσματα (2,00 DM/kg για τη raffia) (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 37 έως 39, πρώτο εδάφιο).

102 Τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982 επακολούθησαν οδηγίες τιμών προερχόμενες από την ATO, τη BASF, την Hoechst, την Hercules, την Hüls, την ICI, τη Linz, τη Monte και τη Shell, που αντιστοιχούσαν, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, προς τις τιμές-στόχους που είχαν καθοριστεί κατά τη συνάντηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 39, δεύτερο εδάφιο). Κατά τη συνάντηση της 9ης Ιουνίου 1982, οι παραγωγοί ανακοίνωσαν συγκρατημένες μάλλον αυξήσεις.

103 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 40), η προσφεύγουσα μετέσχε επίσης στην πέμπτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Σεπτεμβρίου-Νοεμβρίου 1982, η οποία αποφασίστηκε κατά τη συνάντηση της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 και απέβλεπε στην επίτευξη της τιμής των 2,00 DM/kg την 1η Σεπτεμβρίου και των 2,10 DM/kg την 1η Οκτωβρίου, εφόσον ήταν παρούσα στις περισσότερες, αν όχι σε όλες τις συναντήσεις που διεξήχθησαν από τον Ιούλιο μέχρι τον Νοέμβριο 1982 και είχαν ως αντικείμενο την οργάνωση της πρωτοβουλίας και τον έλεγχο της εφαρμογής της (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45). Κατά τη συνάντηση της 20ής Αυγούστου 1982, η άνοδος που είχε προβλεφθεί για την 1η Σεπτεμβρίου αναβλήθηκε για την 1η Οκτωβρίου, η απόφαση δε αυτή επικυρώθηκε κατά τη συνάντηση της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 41).

104 Μετά τις συναντήσεις της 20ής Αυγούστου και της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, η ATO, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Shell έδωσαν οδηγίες τιμών σύμφωνες προς την τιμή-στόχο που είχε καθοριστεί κατά τις συναντήσεις αυτές (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 43).

105 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 44) αναφέρει ότι, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, εξετάστηκαν τα μέτρα που ελήφθησαν προς επίτευξη του στόχου που είχε καθοριστεί προηγουμένως, οι δε επιχειρήσεις εξέφρασαν συνολικά την υποστήριξή τους σε μια πρόταση περί αυξήσεως της τιμής στα 2,10 DM/kg για τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο 1982. Η αύξηση αυτή επιβεβαιώθηκε κατά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982.

106 Μετά τη συνάντηση της 6ης Οκτωβρίου 1982, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Shell και η Saga έδωσαν οδηγίες τιμών εφαρμόζοντας την αποφασισθείσα αύξηση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 44, δεύτερο εδάφιο).

107 Η προσφεύγουσα — όπως άλλωστε και η ATO, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Saga — υπέβαλε στην Επιτροπή οδηγίες καθορισμού τιμών τις οποίες είχε απευθύνει στα κατά τόπους γραφεία πωλήσεών της και οι οποίες όχι μόνο συμπίπτουν μεταξύ τους ως προς τά ποσά και το χρονοδιάγραμμα, αλλά συμπίπτουν και με τον πίνακα των τιμών-στόχων που είναι συνημμένος στα πρακτικά της ICI από τη συνάντηση των « εμπειρογνωμόνων » της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 45, δεύτερο εδάφιο).

108 Η συνάντηση του Δεκεμβρίου του 1982 κατέληξε, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 46, δεύτερο εδάφιο), στη συμφωνία ότι οι τιμές που είχαν προβλεφθεί για τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο θα εισάγονταν στα τέλη Ιανουαρίου 1983.

109 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 47), τέλος, η προσφεύγουσα μετέσχε στην έκτη πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουλίου-Νοεμβρίου 1983. Συγκεκριμένα, κατά τη συνάντηση της 3ης Μαΐου 1983, συμφωνήθηκε ότι οι παραγωγοί θα προσπαθούσαν να εφαρμόσουν την τιμή-στόχο των 2,00 DM/kg τον Ιούνιο 1983. Κατά τη συνάντηση, όμως, της 20ής Μαΐου 1983, ο ταχθείς προηγουμένως στόχος αναβλήθηκε

για τον Σεπτέμβριο, καθορίστηκε δε ενδιάμεσος στόχος για την 1η Ιουλίου (1,85 DM/kg). Στη συνέχεια, κατά τη συνεδρίαση της 1ης Ιουνίου 1983, οι παρόντες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων και η BASF, επαναβεβαίωσαν τη σταθερή τους πρόθεση να εφαρμόσουν την αύξηση στο 1,85 DM/kg. Τότε, συμφωνήθηκε ότι η Shell θα λάμβανε την πρωτοβουλία, εκφράζοντάς την δημόσια μέσα από εξειδικευμένο περιοδικό του κλάδου, το *European Chemical News* (στο εξής: ECN).

110 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 49) επισημαίνει ότι, μετά τη συνάντηση της 20ής Μαΐου 1983, η ICI, η DSM, η BASF, η Hoechst, η Linz, η Shell, η Hercules, η ATO, η Petrofina και η Solvay έδωσαν οδηγίες στα γραφεία πωλήσεών τους να εφαρμόσουν από 1ης Ιουλίου την τιμή του 1,85 DM/kg για τη raffia. Η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, με εξαίρεση την Hüls, για την οποία η Επιτροπή δεν βρήκε ίχνη οδηγιών για τον Ιούλιο του 1983, όλοι οι παραγωγοί που είχαν μετάσχει στις συναντήσεις ή είχαν υποσχεθεί στήριξη για τη νέα τιμή-στόχο του 1,85 DM/kg έδωσαν οδηγίες για την εφαρμογή της νέας τιμής.

111 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50) επισημαίνει, εξ άλλου, ότι πραγματοποιήθηκαν και νέες συναντήσεις στις 16 Ιουνίου, 6 και 21 Ιουλίου, 10 και 23 Αυγούστου, καθώς και στις 5, 15 και 29 Σεπτεμβρίου 1983, στις οποίες έλαβαν μέρος όλοι οι τακτικώς συμμετέχοντες. Στα τέλη Ιουλίου και στις αρχές Αυγούστου του 1983, η BASF, η DSM, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Solvay, η Monte και η Saga έστειλαν στα διάφορα εθνικά τους γραφεία πωλήσεων οδηγίες εφαρμοστέες την 1η Σεπτεμβρίου, με βάση την τιμή των 2,00 DM/kg για τη raffia· εν τω μεταξύ, ένα εσωτερικό σημείωμα της Shell της 11ης Αυγούστου, που αφορούσε τις τιμές της στο Ηνωμένο Βασίλειο, ανέφερε ότι η θυγατρική της στο Ηνωμένο Βασίλειο προετοιμαζόταν για να «προωθήσει» βασικές τιμές που θα εφαρμόζονταν από την 1η Σεπτεμβρίου, σύμφωνες προς τους στόχους που είχαν καθορίσει οι άλλοι παραγωγοί. Από τα τέλη του μηνός, ωστόσο, η Shell έδωσε οδηγία στο γραφείο πωλήσεών της στο Ηνωμένο Βασίλειο να αναβάλει την πλήρη αύξηση, έως ότου φτάσουν την επιθυμητή βασική τιμή οι λοιποί παραγωγοί. Η Απόφαση διευκρινίζει ότι, με κάποιες περιορισμένης σημασίας εξαιρέσεις, οι οδηγίες αυτές είναι ταυτόσημες για κάθε ποιότητα και σε κάθε νόμισμα.

112 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 50, τελευταίο εδάφιο), οι οδηγίες που συγκεντρώθηκαν από τους παραγωγούς αποκαλύπτουν ότι αργότερα αποφασίστηκε να συνεχιστεί η πορεία που χαράχτηκε τον Σεπτέμβριο, με νέες σταδιακές αυξήσεις, που θα είχαν ως βάση την τιμή των 2,10 DM/kg την 1η Οκτωβρίου για τη raffia και μια νέα άνοδο στα 2,25 DM/kg την 1η Νοεμβρίου. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51,

πρώτο εδάφιο) επισημαίνει ακόμη ότι η BASF, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte και η Solvay έστειλαν όλες στα γραφεία πωλήσεών τους οδηγίες που καθόριζαν τις ίδιες τιμές για τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο, ενώ η Hercules καθόρισε στην αρχή τιμές ελαφρώς κατώτερες.

113 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 51, τρίτο εδάφιο) επισημαίνει ότι ένα εσωτερικό σημείωμα που βρέθηκε στην ATO, με χρονολογία 28 Σεπτεμβρίου 1983, περιέχει πίνακα επιγραφόμενο « Rappel du prix de cota (sic) » (« Υπόμνηση της τρέχουσας τιμής »), που δίνει, για διάφορες χώρες, τις τιμές που ίσχυαν τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο για τις τρεις κύριες ποιότητες πολυπροπυλενίου· οι τιμές αυτές ήσαν οι ίδιες με τις τιμές της BASF, της DSM, της Hoechst, της Hüls, της ICI, της Linz, της Monte και της Solvay. Κατά τον έλεγχο που διενεργήθηκε στην ATO τον Οκτώβριο του 1983, οι εκπρόσωποι της επιχειρήσεως επιβεβαίωσαν ότι οι τιμές αυτές είχαν κοινοποιηθεί στα γραφεία πωλήσεων.

114 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 105, τέταρτο εδάφιο), όποια και αν ήταν η ημερομηνία της τελευταίας συναντήσεως, η παράβαση διήρκεσε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, εφόσον η συμφωνία εξακολούθησε να παράγει τα αποτελέσματά της τουλάχιστον μέχρι τότε· ο Νοέμβριος ήταν ο τελευταίος μήνας για τον οποίο είναι γνωστό ότι συμφωνήθηκαν τιμές-στόχοι και δόθηκαν οδηγίες για τις τιμές.

115 Η Απόφαση καταλήγει (αιτιολογική σκέψη 51, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνοντας ότι, κατά τον εξειδικευμένο Τύπο, στα τέλη του 1983, οι τιμές του πολυπροπυλενίου σταθεροποιήθηκαν· η τιμή της raffia στην αγορά έφτανε τα 2,08 DM έως 2,15 DM/kg (έναντι του ορισθέντος στόχου των 2,25 DM/kg).

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

116 Σχετικά με την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιουλίου-Δεκεμβρίου 1979, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η σύμπτωση μεταξύ των δικών της οδηγιών για τις τιμές και εκείνων των άλλων παραγωγών εξηγείται από τις αποδεδειγμένες αυξήσεις των τιμών των πρώτων υλών (και ειδικότερα του προπυλενίου), οι οποίες επηρέασαν όλους τους παρασκευαστές με τον ίδιο τρόπο. Κατά την άποψή της, το γεγονός ότι μεταξύ των οδηγιών των διαφόρων παραγωγών (παράρτ. Α, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985) μεσολάβησε μακρό χρονικό διάστημα (από τις 20 Ιουνίου 1979 μέχρι τις 8

Αυγούστου 1979) επιρρωνύει τον αυτόνομο χαρακτήρα τους· τονίζει, εξ άλλου, η προσφεύγουσα ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε τη συμμετοχή της στη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979. Τέλος, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι οι οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών ήσαν καθαρά εσωτερικής χρήσεως και ότι, επομένως, η Επιτροπή δεν μπορούσε να συναγάγει ότι αυτές δόθηκαν κατ' εφαρμογήν μιας τιμήςστόχου που είχε καθοριστεί σε κάποια συνάντηση.

117 Η προσφεύγουσα υποδιαιρεί την πρωτοβουλία του Ιανουαρίου-Μαΐου 1981 σε τρεις χωριστές πρωτοβουλίες. Πρώτον, την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου 1981, για την οποία επισημαίνει κατ' αρχάς ότι δεν μνημονεύεται στον πίνακα 7Β της Αποφάσεως, ο οποίος αφορά αυτήν την πρωτοβουλία τιμών και ότι, κατά τον χρόνο κατά τον οποίο αποφασίστηκε η πρωτοβουλία αυτή, δεν μετέσχε σε καμμία συνάντηση παραγωγών. Οι οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών της 22ας Δεκεμβρίου 1980 και της 20ής και 25ης Φεβρουαρίου 1981 (παράρτ. BASF C, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985) δόθηκαν ως απόρροια των πληροφοριών, που δημοσιεύτηκαν στις 18 Δεκεμβρίου 1980 και ανήγγελλαν αύξηση της τιμής των πρώτων υλών. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, εξ άλλου, ότι η μνεία των όρων « target list prices » (« τιμές καταλόγου-στόχοι ») σε μια οδηγία της ICI για τον καθορισμό τιμών (γ. αιτ. παράρτ. 16) δεν αποδεικνύει ότι υπήρξε και συνάντηση κατά την οποία καθορίστηκε ο στόχος αυτός· αφενός διότι επρόκειτο απλώς για μια έκφραση που η ICI συνήθιζε να χρησιμοποιεί όταν γνωστοποιούσε, για εσωτερική χρήση, στα γραφεία πωλήσεών της τις τιμές που έπρεπε να επιδιώξουν και αφετέρου διότι η οδηγία αυτή δεν περιείχε αναφορά σε καμμία συνάντηση.

118 Δεύτερον, για την πρωτοβουλία του Μαρτίου-Απριλίου 1981, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την αποδεικτική αξία των οδηγιών καθορισμού τιμών που προσκόμισε η Επιτροπή (παράρτ. BASF C, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985)· θεωρεί ότι ο περιεχόμενος σ' αυτές όρος « agreed » (« συμφωνήθηκαν ») δεν επιτρέπει να συναχθεί αν η BASF δέχτηκε αύξηση των τιμών κατόπιν ανταλλαγής πληροφοριών ή αν η απόπειρα της BASF να αυξήσει τις τιμές της καθορίστηκε αυτόνομα από άλλους παράγοντες πριν αυτή αρχίσει να μετέχει στις συναντήσεις. Εξ άλλου, ούτε ο πίνακας τιμών που είναι συνημμένος στα πρακτικά δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17) συνιστά απόδειξη, εφόσον ουδαμώς αποδεικνύεται ότι ο πίνακας αυτός συζητήθηκε ποτέ.

119 Τρίτον, για την πρωτοβουλία του Μαΐου 1981, επισημαίνει ότι η Επιτροπή παραδέχτηκε ότι δεν είχε στην κατοχή της πρακτικά συναντήσεων και ότι στηρίζεται, επομένως, αποκλειστικά στις οδηγίες που έδωσε για τις τιμές η BASF στις 30 Απριλίου και στις 6 Μαΐου 1981 (παράρτ. BASF D, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985). Αυτές, όμως, εξηγούνται από την αύξηση του κόστους των πρώτων υλών, το πιθανό ύψος της

οποίας είχε δημοσιευθεί στο ECN στις 20 Απριλίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 20). Η προσφεύγουσα αμφισβητεί επίσης την αποδεικτική ισχύ των οδηγιών καθορισμού τιμών διαφόρων παραγωγών για τον Μάιο και τον Ιούνιο (γ. αιτ. παράρτ. 19)· διατείνεται σχετικώς ότι δεν είναι δυνατόν να συναχθεί απ' αυτήν η ύπαρξη διαβουλεύσεως μεταξύ παραγωγών — πολλώ δε μάλλον η συμμετοχή της BASF σε μια τέτοια διαβούλευση —, εφόσον, πριν δοθούν οι οδηγίες αυτές, είχαν δημοσιοποιηθεί πληροφορίες για τις τιμές.

120 Η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ότι έλαβε μέρος στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών των ετών 1982 και 1983. Επαναλαμβάνει, ωστόσο, ότι οι δικές της οδηγίες για τον καθορισμό τιμών ήσαν καθαρά εσωτερικής χρήσεως· αυτό επιβεβαιώνεται από την έρευνα στην οποία προέβη μια επιχείρηση ανεξαρτήτων ορκωτών λογιστών επί των καθαρών τιμών πωλήσεως (μετά από αφαίρεση ενδεχομένων εκπτώσεων), τις οποίες εφάρμοζαν οι παραγωγοί κατά την περίοδο αναφοράς (στο εξής: πόρισμα της Coopers & Lybrand). Το πόρισμα της έρευνας αυτής δείχνει ότι οι εν λόγω οδηγίες δεν άσκησαν καμμία επίδραση στις τιμές που πράγματι εφαρμόζονταν στην αγορά.

121 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, υποστηρίζει ότι, εφόσον η σύμπτωση των οδηγιών καθορισμού τιμών που έδωσε η προσφεύγουσα στις 24 και 27 Ιουλίου 1979 με εκείνες που έδωσαν η Monte, η Shell, η ICI, η Hoechst, η Linz και η ATO για την 1η Σεπτεμβρίου 1979 δεν μπορεί να εξηγηθεί από το ότι ακρίβηναν οι πρώτες ύλες, η σύμπτωση αυτή αποδεικνύει την ύπαρξη συμπράξεως σχετικά με τις τιμές. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει, ειδικότερα, από τα πρακτικά της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12), τα οποία περιέχουν αναφορά στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών του 1979, εφόσον αναφέρουν ότι « 2.05 remains the target » (« Το 2,05 παραμένει ως στόχος »).

122 Η Επιτροπή εκθέτει περαιτέρω ότι η BASF έλαβε μέρος στην πρωτοβουλία καθορισμού τιμών των τελών 1980/αρχών 1981. Την πεποίθησή της αυτή την στηρίζει σε ένα τηλετύπημα της 22ας Δεκεμβρίου 1980, με το οποίο η BASF αναφέρει την τιμή των 1,77 DM/kg, που θα ήταν εφαρμοστέα στις 20 Ιανουαρίου 1981· η τιμή αυτή ήταν απόρροια συμφωνίας που είχε επιτευχθεί με τους άλλους παραγωγούς, όπως επιβεβαιώνουν τα πρακτικά δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου του 1981, στη δεύτερη από τις οποίες έλαβε μέρος η BASF. Εξ άλλου, στα πρακτικά αυτά είναι συνημμένος πίνακας τιμών, ο οποίος συμφωνεί με τις οδηγίες καθορισμού τιμών και της BASF και ορισμένων άλλων παραγωγών (παράρτ. C, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).

123 Για τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 1981, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι δεν διαθέτει καμμία άμεση απόδειξη για τη συμμετοχή της BASF στις συναντήσεις· ισχυρίζεται όμως ότι η σύμπτωση των οδηγιών καθορισμού τιμών της BASF με εκείνες των άλλων παραγωγών για το ίδιο χρονικό διάστημα (παράρτ. D, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985) δείχνει ότι οι επαφές μεταξύ παραγωγών δεν είχαν διακοπεί αιφνιδίως. Η Επιτροπή φρονεί ότι η απόδειξή της δεν κλονίζεται από το γεγονός ότι οι αυξήσεις τιμών στις οποίες απέβλεπαν ορισμένοι παραγωγοί δημοσιεύτηκαν στο τεύχος του ECN της 20ής Απριλίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 20), διότι η οδηγία καθορισμού τιμών της BASF της 6ης Μαΐου 1981 επιβεβαίωσε απλώς μια ταυτόσημη οδηγία καθορισμού τιμών που είχε ήδη δώσει η BASF στις 27 Μαρτίου 1981.

124 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα πράγματα εμφανίζονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο για τους μήνες Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του 1981 (παράρτ. Ε, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).

125 Φρονεί, εξ άλλου, ότι η BASF έλαβε μέρος σε όλες τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών του 1982 και του 1983. Προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού, επικαλείται τα πρακτικά των συναντήσεων που έλαβαν χώρα από τον Μάιο του 1982 μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1983 (γ. αιτ. παραρτ. 24 έως 40), καθώς και τις συμπίπτουσες οδηγίες τιμών που έδιδαν οι BASF και οι άλλοι παραγωγοί μετά τις συναντήσεις αυτές (παραρτ. F έως I, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985).

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

126 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα πρακτικά των περιοδικών συναντήσεων των παραγωγών πολυπροπυλενίου δείχνουν ότι οι παραγωγοί που μετέσχαν στις συναντήσεις αυτές συνομολόγησαν όντως τις συμφωνίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση. Ειδικότερα, στα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), αναφέρονται τα εξής:

« Everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays + after some debate settled on DM 2.00 from 1st June (UK 14th June). Individual country figures are shown in the attached table ».

[« Όλοι συμφώνησαν στην άποψη ότι υπήρχε μια πολύ καλή ευκαιρία να προωθηθεί η άνοδος των τιμών πριν από τις διακοπές και, κατόπιν συζητήσεως, κατέληξαν στα 2,00 DM από την 1η Ιουνίου (14 Ιουνίου για το Ηνωμένο Βασίλειο). Στον συνημμένο πίνακα εμφαίνονται οι αριθμοί για τις κατ' ιδίαν χώρες »].

127 Επομένως, άπαξ αποδείχθηκε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις αυτές, αυτή δεν μπορεί να ισχυρίζεται ότι δεν συντάχθηκε με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αποφασίζονταν, οργανώνονταν και ελέγχονταν σ' αυτές, χωρίς να παρέχει ενδείξεις προς στήριξη αυτού του ισχυρισμού. Ελλείψει τέτοιων ενδείξεων, πράγματι, δεν υπάρχει κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα, κατ' αντίθεση προς τους λοιπούς μετέχοντες στις συναντήσεις, δεν συντάχθηκε με αυτές τις πρωτοβουλίες.

128 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί ειδικότερα τη συμμετοχή της στις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που αναπτύχθηκαν κατά το δεύτερο ήμισυ του 1981, κατά το 1982 και το 1983· η σύμπτωση μεταξύ των δικών της οδηγιών καθορισμού τιμών και εκείνων που έδωσαν διάφοροι παραγωγοί στοιχειοθετεί, εξ άλλου, την απόδειξη του ότι η BASF μετέσχε, μαζί με τους άλλους παραγωγούς, στην εφαρμογή αυτών των τιμών-στόχων.

129 Όσον αφορά τα επιχειρήματα που προβάλλει η προσφεύγουσα για να αποδείξει ότι δεν συμμετέσχε στις συμφωνηθείσες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι δεν μπορούν να γίνουν δεκτά για τους ακόλουθους λόγους.

130 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι οι διάφοροι παραγωγοί υπέκειντο στις ίδιες πιέσεις δεν αρκεί για να εξηγήσει το ταυτόσημον των οδηγιών τους για τις τιμές στα διάφορα εθνικά νομίσματα, εφόσον η ομοιότητα των πιέσεων περιοριζόταν σε ορισμένους συντελεστές της παραγωγής, όπως η τιμή των πρώτων υλών, ενώ δεν αφορούσε τα γενικά έξοδα, τους μισθούς ή τους φορολογικούς συντελεστές, στοιχεία που είχαν ως συνέπεια τα κατώτατα όρια συμφέρουσας λειτουργίας των διαφόρων παραγωγών να διαφέρουν αισθητά μεταξύ τους· αυτό δείχνουν, παραδείγματος χάριν, τα πρακτικά της συναντήσεως της « European Association for Textile Polyolefins » της 22ας Νοεμβρίου 1977 (γ. αιτ. παράρτ. 6), στην οποία δεν μετέσχε η προσφεύγουσα. Όπως αναφέρεται στα πρακτικά αυτά, η Hoechst επιθυμούσε, για να φθάσει το κατώτατο

όριο της συμφέρουσας λειτουργίας της, την τιμή των 1,85 DM/kg, η ICI των 1,60 DM/kg, η Rhône-Poulenc των 3,50 γαλλικών φράγκων ανά χιλιόγραμμο (FF/kg) και η Shell των 1,50 DM/kg.

131 Όσον αφορά τον αμιγώς εσωτερικής χρήσεως χαρακτήρα των οδηγιών καθορισμού τιμών της προσφεύγουσας και των τιμών-στόχων που αυτή όρισε, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, ναι μεν οι οδηγίες είναι εσωτερικές, υπό την έννοια ότι απευθύνονται από την κεντρική έδρα της επιχειρήσεως στα γραφεία πωλήσεως, απεστέλλοντο όμως με σκοπό να εκτελεστούν και, άρα, για να παραγάγουν εξωτερικά αποτελέσματα· αυτό επιβεβαιώνεται ρητά από την οδηγία καθορισμού τιμών που έδωσε η BASF στις 26 Σεπτεμβρίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 42), στην οποία αναφέρονται τα εξής:

« Wir müssen Sie also bitten, unsere Kunden dahin gehend zu informieren, daß ein weiterer Preisschritt für Lieferungen ab 1. November von 0,15 DM/kg unvermeidbar ist. »

(« Παρακαλείσθε να γνωστοποιήσετε στους πελάτες μας ότι μια νέα αύξηση των τιμών είναι αναπόφευκτη και ότι, για τις παραδόσεις από την 1η Νοεμβρίου και μετά, η αύξηση αυτή θα είναι 0,15 DM/kg. »)

Εξ άλλου, οι αμιγώς εσωτερικής χρήσεως τιμές-στόχοι χάνουν τον χαρακτήρα τους αυτόν από τη στιγμή που συζητούνται με άλλους παραγωγούς. Κατά συνέπεια, το επιχείρημα της προσφεύγουσας δεν είναι ικανό να ανατρέψει τη συμμετοχή της στις αλλεπάλληλες πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών.

132 Εξ άλλου, η δημοσίευση στο ECN πληροφοριών σχετικών με τις τιμές δεν αναιρεί την αποδεικτική αξία του γεγονότος ότι οι οδηγίες καθορισμού τιμών της προσφεύγουσας συμπίπτουν με εκείνες άλλων παραγωγών, εφόσον αποδεικνύεται ότι οδηγίες καθορισμού τιμών δόθηκαν από διαφόρους παραγωγούς πριν από τη δημοσίευση αυτή, ότι κατά το υπό κρίση χρονικό διάστημα έλαβαν χώρα συναντήσεις παραγωγών και ότι προκύπτει σαφώς, άλλωστε, από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40) ότι, όποτε αποφασιζόταν μια πρωτοβουλία καθορισμού τιμών, αναγγελλόταν διά του εξειδικευμένου Τύπου. Πράγματι, στα πρακτικά αναφέρονται τα εξής: « Shell was reported to have committed themselves to the move and would lead

publicly in ECN » (« Αναφέρθηκε ότι η Shell είχε δεσμευτεί σ' αυτή την κίνηση και θα έδινε δημόσια το έναυσμα μέσω του ECN »).

133 Όσο για το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η έρευνα της Coopers & Lybrand έδειξε ότι οι οδηγίες της για τον καθορισμό τιμών δεν άσκησαν καμμία επίδραση στις εφαρμοζόμενες τιμές, πρέπει να σημειωθεί ότι η έλλειψη αποτελέσματος δεν είναι στοιχείο ικανό να ανατρέψει τα αποδεικτικά στοιχεία που προέβαλε η Επιτροπή για να αποδείξει ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών ήσαν αποτέλεσμα του καθορισμού επιδιωκομένων τιμών από διαφόρους παραγωγούς.

134 Τέλος, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή ευλόγως έκρινε ότι ο συνημμένος στα πρακτικά των δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17) πίνακας τιμών είχε όντως συζητηθεί κατά τις συναντήσεις αυτές και ήταν απόρροια αυτής της συζητήσεως.

135 Πρέπει να προστεθεί ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών — όπου αναφέρεται ότι « " Target prices " for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule (...) » [« Οι κατά καιρούς προταθείσες από τους παραγωγούς " τιμές-στόχοι " από την 1η Ιανουαρίου 1979 και εντεύθεν, για τη βασική ποιότητα καθεμιάς από τις βασικές κατηγορίες πολυπροπυλενίου εκτίθενται στο παράρτημα (...) »] — ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν σε σύστημα καθορισμού επιδιωκομένων τιμών.

136 Το Πρωτοδικείο, τέλος, διαπιστώνει ότι, ναι μεν η τελευταία συνάντηση παραγωγών για την οποία προσκόμισε αποδείξεις η Επιτροπή είναι η της 29ης Σεπτεμβρίου 1983, παραμένει όμως γεγονός ότι διάφοροι παραγωγοί (η BASF, η Hercules, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Linz, η Monte, η Solvay και η Saga) έστειλαν, μεταξύ 20 Σεπτεμβρίου και 25 Οκτωβρίου 1983, ταυτόσημες οδηγίες τιμών (παράρτ. 1, επιστολή της 29ης Μαρτίου 1985) που προορίζονταν να τεθούν σε ισχύ την 1η του ερχομένου Νοεμβρίου· επομένως, ευλόγως έκρινε η Επιτροπή ότι οι συναντήσεις παραγωγών εξακολούθησαν να παράγουν τα αποτελέσματά τους μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

137 Εξ άλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, για να μπορέσει να θεμελιώσει τις προεκτεθείσες διαπιστώσεις ως προς τα πραγματικά περιστατικά, η Επιτροπή δεν χρειαζόταν να καταφύγει σε έγγραφα τα οποία δεν είχε μνημονεύσει στις ανακοινώσεις αιτιάσεων ή δεν είχε κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα.

138 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών που μνημονεύονται στην Απόφαση, ότι οι πρωτοβουλίες αυτές εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος και ότι εξακολούθησαν να παράγουν αποτελέσματα μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

Γ — Τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

139 Η Απόφαση (άρθρο 1, στοιχείο γ, και αιτιολογική σκέψη 27· βλ. επίσης αιτιολογική σκέψη 42) προσάπτει στην προσφεύγουσα ότι συνομολόγησε με τους λοιπούς παραγωγούς διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της εφαρμογής των τιμών-στόχων· τέτοια μέτρα ήσαν οι προσωρινοί περιορισμοί της παραγωγής, οι ανταλλαγές λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με τις παραδόσεις, η πραγματοποίηση τοπικών συναντήσεων, από τον Σεπτέμβριο δε του 1982, ένα σύστημα « account management » (« λογιστικής διαχειρίσεως ») που αποσκοπούσε στην εφαρμογή των αυξήσεων των τιμών στους κατ' ιδίαν πελάτες.

140 Όσον αφορά το σύστημα του « account management », του οποίου η πιο πρόσφατη και εξελιγμένη μορφή, που ανάγεται στον Δεκέμβριο του 1982, είναι γνωστή ως « account leadership », η προσφεύγουσα, όπως και κάθε παραγωγός, ορίστηκε συντονιστής ή « leader » ενός τουλάχιστον μεγάλου πελάτη, του οποίου ανέλαβε να συντονίζει, με μυστικότητα, τις σχέσεις με τους προμηθευτές του. Κατ' εφαρμογήν του συστήματος αυτού, εντοπίστηκαν πελάτες στο Βέλγιο, την Ιταλία, τη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, ορίστηκε δε ένας « συντονιστής » για καθένα τους. Τον Δεκέμβριο του 1982, προτάθηκε μια πιο γενικευμένη εκδοχή του συστήματος αυτού και προβλέφθηκε ο ορισμός ενός « οδηγού » (« leader »), ο οποίος θα αναλάμβανε να προσανατολίζει, να διαπραγματεύεται και να οργανώνει τις τιμολογιακές μεταβολές.

Οι λοιποί παραγωγοί που είχαν τακτικές δοσοληψίες με τους πελάτες ήσαν γνωστοί ως « contenders » (« ανταγωνιστές ») και συνεργάζονταν με τον « account leader », όταν απηύθυναν προσφορά σε συγκεκριμένο πελάτη. Χάριν « προστασίας » του « account leader » και των « contenders », κάθε άλλος παραγωγός στον οποίο απευθυνόταν ο πελάτης έπρεπε να κάνει προσφορά σε τιμές υψηλότερες από τον επιθυμητό στόχο. Παρά τους ισχυρισμούς της ICI ότι το σχέδιο αυτό κατέρρευσε ύστερα από λίγους μόνο μήνες μερικής και αναποτελεσματικής εφαρμογής, η Απόφαση βεβαιώνει ότι τα πλήρη πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 ανέφεραν ότι εξετάστηκε τότε λεπτομερώς η περίπτωση διαφόρων πελατών, όπως και οι προσφορές τιμών που είχαν γίνει ή επρόκειτο να γίνουν από κάθε παραγωγό στους πελάτες αυτούς και οι παραδοθείσες ή παραγγελθείσες ποσότητες.

141 Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 42, πρώτο εδάφιο), κατά τη συνάντηση της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, ο εκπρόσωπος της BASF επισήμανε ότι θα ήταν επικίνδυνο να κάνουν όλοι οι παραγωγοί προσφορά στην ίδια τιμή των 2,00 DM· συμφωνήθηκε ότι, στην περίπτωση στην οποία ένας πελάτης θα απευθυνόταν σε κάποιον προμηθευτή, άλλον από εκείνον που τον εφοδίαζε συνήθως, εκείνος θα του απηύθυνε προσφορά σε τιμή άνω των 2,00 DM για να βοηθήσει στην επίτευξη του στόχου.

142 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 20), μολονότι δέχεται ότι δεν υπήρξαν τοπικές συναντήσεις στη Γερμανία, αιτιάται την BASF ότι διατηρούσε στενές σχέσεις με τη Hoechst και την Hüls και ότι ακολούθησε κοινή με αυτές στάση σε ορισμένα θέματα, όπως στο θέμα το ποσοστώσεων.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

143 Όσον αφορά τα όρια της παραγωγής, η προσφεύγουσα εκθέτει ότι τα πρακτικά των συναντήσεων της 13ης Μαΐου και της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 24 έως 30) μπορούν, το πολύ, να αποδείξουν ότι διατυπώθηκαν όντως τέτοιες προτάσεις, χωρίς όμως ασφαλώς να ευοδωθούν. Σχετικά με το δεύτερο από τα πρακτικά αυτά, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, αν τον Οκτώβριο του 1982 αναγκάστηκε να μειώσει την παραγωγή της, αυτό οφειλόταν σε αμιγώς τεχνικούς λόγους. Η μείωση αυτή άλλωστε δεν άσκησε καμμία επίδραση στην αγορά, κατά το μέτρο που αντισταθμίστηκε από ελάττωση των αποθεμάτων. Η εξήγηση αυτή συνάδει με το κείμενο των πρακτικών, που αναφέρει ότι ο εκπρόσωπος της BASF δεν είπε ότι η παραγωγική μονάδα έπρεπε να κλείσει, αλλά ότι θα έκλεινε όντως.

144 Όσον αφορά το « account leadership », η προσφεύγουσα δηλώνει ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29) μπορούν πράγματι να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι έγιναν απόπειρες να οργανωθεί ένα τέτοιο σύστημα, στην πραγματικότητα όμως οι παραγωγοί ποτέ δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν επί του σημείου αυτού. Εν πάση περιπτώσει, η BASF, από την πλευρά της, απέκρουσε εξ αρχής το σύστημα αυτό και ουδόλως μετέσχε σ' αυτό, όπως άλλωστε προκύπτει από το γεγονός ότι το όνομα της BASF δεν μνημονεύεται στα πρακτικά. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι ο εκπρόσωπός της εξέφρασε, κατά τη συνάντηση εκείνη, προσωπικές του απλώς απόψεις για το « account leadership ». Εξ άλλου, ο πίνακας 3 που είναι συνημμένος στα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33), στον οποίο η BASF φέρεται ως « account leader » τριών πελατών, ουδέν αποδεικνύει, εφόσον πρόκειται προφανώς για προτάσεις του συντάκτη του πίνακα αυτού, τις οποίες ουδέποτε ενέκρινε η προσφεύγουσα. Άλλωστε, οι παρατιθέμενοι στον πίνακα αυτόν πελάτες ήσαν άνευ σημασίας.

145 Η Επιτροπή, από την άλλη πλευρά, παρατηρεί ότι σε κανένα σημείο της Αποφάσεως δεν κατηγόρησε την προσφεύγουσα ότι μείωσε την παραγωγή της, όπως η προσφεύγουσα της αποδίδει ότι είπε. Εκθέτει όμως ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συναντήσεως της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 30), η BASF έδειξε ότι ήταν διατεθειμένη να υποστηρίξει την πρωτοβουλία καθορισμού τιμών που είχε συμφωνηθεί κατά τη συνάντηση εκείνη, μειώνοντας την παραγωγή της. Η Επιτροπή προσθέτει ότι, έστω και αν τέτοιες μειώσεις δεν πραγματοποιήθηκαν, το γεγονός και μόνον ότι ένας παραγωγός αναγγέλλει, για οποιονδήποτε λόγο, την πρόθεσή του να μειώσει την παραγωγή του στοιχειοθετεί απαγορευόμενη κοινολόγηση επαγγελματικού απορρήτου.

146 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η συμμετοχή της BASF στο σύστημα του « account leadership » προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων της 2ας Σεπτεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 29 και 33) και δύο συναντήσεων που διεξήχθησαν την άνοιξη του 1983 (γ. αιτ. παραρτ. 37 και 38). Κατά την πρώτη από τις συναντήσεις αυτές, η BASF επισήμανε στις άλλες επιχειρήσεις ότι θα ήταν επικίνδυνο να αναγγελθούν σε όλους τους πελάτες οι ίδιες τιμές. Κατόπιν της παρατηρήσεως αυτής, προτάθηκε και συμφωνήθηκε ότι οι άλλοι παραγωγοί, πλην του κύριου προμηθευτή ενός δεδομένου πελάτη, έπρεπε να ζητούν από τον πελάτη αυτόν μερικά εκατοστά του μάρκου παραπάνω. Ο πίνακας 3 των πρακτικών της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 δείχνει ότι η BASF ορίστηκε ως « account leader » τριών από τους πελάτες της, στη Γαλλία, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στη Δανία. Οι ισχυρισμοί αυτοί επιβεβαιώνονται από τα πρακτικά μιας συναντήσεως που έγινε την άνοιξη του 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 37).

147 Εξ άλλου, η Επιτροπή προσάπτει στη BASF ότι διαδραμάτισε όχι μόνο ρόλο « account leader », αλλά και ρόλο « contender ». Οι διάφορες αυτές κατηγορίες επιρρωννύονται από την απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), με την οποία η ICI περιγράφει τη λειτουργία του συστήματος για τον πελάτη της BASF στη Δανία (Jacob Holm, έναντι του οποίου η ICI και η Hüls έπαιζαν ρόλο « contender »)· η περιγραφή αυτή επιβεβαιώνεται και στα πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 38). Η Επιτροπή διατείνεται ακόμη ότι η επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας ότι ο Jacob Holm ήταν ένας ασήμαντος πελάτης για τον οποίον η BASF δεν είχε ανάγκη προστασίας, μπορεί να αμφισβητηθεί, διότι στα πρακτικά συναντήσεων, όπως της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), το όνομα Jacob Holm παρατίθεται παγίως σε καλή θέση, όποτε πρόκειται για την προσφεύγουσα, πράγμα που αποδεικνύει ότι ήταν γι' αυτήν βασικός πελάτης.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

148 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, πρώτον, ότι, ναι μεν οι παραγωγοί της Γερμανίας δεν οργάνωναν τοπικές συναντήσεις στη Γερμανία, παρ' όλ' αυτά όμως διατηρούσαν στενές επαφές μεταξύ τους· οι επαφές αυτές μάλιστα ήσαν τέτοιες ώστε η προσφεύγουσα, κατόπιν αυτών, διατύπωσε πρόταση για τις ποσοστώσεις εξ ονόματος των παραγωγών της Γερμανίας· αυτό φαίνεται από τα πρακτικά μιας τηλεφωνικής συνδιαλέξεως μεταξύ στελέχους της ICI και του εκπροσώπου της προσφεύγουσας (γ. αιτ. παράρτ. 83), όπου αναφέρονται τα εξής: « A. (πρόκειται για τον εκπρόσωπο της προσφεύγουσας) phoned to give me his company's figure for September sales and to pass on the German producers' view of how the market might be shared in 1983 » (« Ο A. μου τηλεφώνησε για να μου κοινοποιήσει τα αριθμητικά στοιχεία της εταιρίας του για τις πωλήσεις του Σεπτεμβρίου και για να μου διαβιβάσει την άποψη των παραγωγών της Γερμανίας για το πώς θα μπορούσε να καταμεριστεί η αγορά κατά το 1983 ») (ακολουθεί λεπτομερής πίνακας) (γ. αιτ. παράρτ. 83).

149 Δεύτερον, τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 29), στην οποία μετέσχε η προσφεύγουσα, αναφέρουν ότι η δέσμευση των επιχειρήσεων να εφαρμόσουν τις επιδιωκόμενες τιμές έπρεπε να φτάσει μέχρι σημείου να δεχτούν να χάσουν ένα μέρος από τον όγκο των πωλήσεών τους· το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνεται και από τα πρακτικά της συναντήσεως της 21ης Σεπτεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 30), στην οποία επίσης μετείχε η προσφεύγουσα, όπου αναφέρονται τα εξής: « In support of the move, BASF, Hercules and Hoechst said they would be taking plant off line temporarily » (« Προς στήριξη του σχεδίου, οι BASF, Hercules και Hoechst δήλωσαν ότι θα έθεταν εγκαταστάσεις τους προσωρινώς εκτός λειτουρ-

γίας »)· το στοιχείο αυτό επιρρωννύει την αιτίαση που διατυπώνεται στην Απόφαση σχετικά με « την ανταλλαγή πληροφοριών επί προγραμματισμένων προσωρινών παύσεων λειτουργίας των μονάδων παραγωγής, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μείωση της συνολικής προσφοράς » (αιτιολογική σκέψη 27, τέταρτη περίπτωση).

150 Τρίτον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, κατά τη συνάντηση της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, ο εκπρόσωπος της προσφεύγουσας (δηλαδή ο Α.) ήταν εκείνος ο οποίος επέστησε την προσοχή στους κινδύνους που θα ανέκυπταν αν όλοι οι παραγωγοί ζητούσαν από τους πελάτες την ίδια τιμή και ο οποίος πρότεινε τη λύση αυτού του προβλήματος. Πράγματι, στα πρακτικά της συναντήσεως αυτής (γ. αιτ. παράρτ. 29) αναφέρονται τα εξής:

« about the dangers of everyone quoting exactly DM 2.00 A.'s point was accepted but rather than go below DM 2.00 it was suggested & generally agreed that others than the major producers at individual accounts should quote a few pfs higher. Whilst customer tourism was clearly to be avoided for the next month or two it was accepted that it would be very difficult for companies to refuse to quote at all when, as was likely, customers tried to avoid paying higher prices to the regular suppliers. In such cases producers would quote but at above the minimum levels for October ».

(« σχετικά με τους κινδύνους που θα ανέκυπταν αν όλοι προέτειναν ακριβώς 2,00 DM, έγινε αποδεκτή η παρατήρηση του Α.· αντί, όμως, να προτείνονται τιμές κάτω των 2,00 DM, προτάθηκε και συμφωνήθηκε από όλους ότι οι άλλοι παραγωγοί, πλην των κυρίων προμηθευτών ενός συγκεκριμένου πελάτη, οφείλουν να προτείνουν τιμές κατά μερικά pfennig υψηλότερες. Παρ' όλο που οποιαδήποτε αναζήτηση νέων πελατών θεωρήθηκε σαφώς αποφευκτέα για τον επόμενο ένα ή δύο μήνες, έγινε δεκτό ότι θα ήταν εξαιρετικά δυσχερές για τις επιχειρήσεις να αρνηθούν να υποβάλουν προσφορές, όταν, όπως ήταν φυσικό, οι πελάτες προσπαθούσαν να αποφύγουν να πληρώσουν υψηλότερες τιμές στους τακτικούς προμηθευτές τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι παραγωγοί θα υπέβαλλαν μεν προσφορά, αλλά υψηλότερη των κατωτάτων τιμών που είχαν οριστεί για τον Οκτώβριο »).

151 Εξ άλλου, το όνομα της προσφεύγουσας φέρεται, αφενός, στον πίνακα 3 που είναι συνημμένος στα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33) ως « account leader » τριών πελατών (ενός στη Γερμανία, του Bussac στη Γαλλία

και του Holm στη Δανία) και, αφετέρου, στα πρακτικά μιας συναντήσεως που διεξήχθη την άνοιξη του 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 37), η οποία ήταν αφιερωμένη κυρίως στην εξέταση του συστήματος του « account leadership ». Πρέπει να παρατηρηθεί ότι στα πρακτικά της συναντήσεως της 3ης Μαΐου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 38) αναφέρονται ακόμη τα εξής: « To protect BASF, it was agreed that CWH(üls) + ICI would quote Dkr 6.75 from now to end June (DM 1,85) » [« Προς προστασία της BASF, συμφωνήθηκε ότι η CWH(üls) και η ICI θα έκαναν προσφορά, εφεξής και μέχρι τέλους Ιουνίου, προς 6,75 δανικές κορώνες (DKR) (ήτοι 1,85 DM) »].

152 Από τα διάφορα αυτά αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι η BASF μετείχε ενεργά στο σύστημα του « account leadership » και ότι δεν ευσταθεί ο ισχυρισμός της ότι ο εκπρόσωπός της εξέφρασε, κατά τη συνάντηση της 2ας Σεπτεμβρίου 1982, προσωπικές του απλώς απόψεις.

153 Το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι οι πελάτες των οποίων κατηγορείται ότι ήταν ο « account leader » ήσαν άνευ σημασίας και ότι, ως εκ τούτου, δεν θα μπορούσε να είναι « account leader » τους, δεν μπορεί να γίνει δεκτός. Πράγματι, εκείνο που έχει σημασία δεν είναι αν οι τρεις πελάτες της προσφεύγουσας ήσαν ή όχι σημαντικοί πελάτες, αλλά αν αυτή ήταν ή όχι ένας από τους κύριους προμηθευτές τους. Η προσφεύγουσα όμως ούτε ισχυρίστηκε ούτε απέδειξε ότι δεν ήταν ένας από τους κύριους προμηθευτές των πελατών αυτών.

154 Όσον αφορά, γενικότερα, τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η αιτιολογική σκέψη 27 της Αποφάσεως πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 26, δεύτερο εδάφιο, όχι υπό την έννοια ότι προσάπτει σε καθένα από τους παραγωγούς ότι δεσμεύτηκε ατομικώς να λάβει όλα τα μέτρα των οποίων γίνεται μνεία σ' αυτήν, αλλ' ότι προσάπτει σε καθένα από αυτούς τους παραγωγούς ότι, σε διάφορες χρονικές στιγμές κατά τη διάρκεια συναντήσεων, συναποδέχτηκαν με τους λοιπούς παραγωγούς ένα σύνολο μέτρων των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση και που αποσκοπούσαν στη δημιουργία συνθηκών που θα ευνοούσαν την αύξηση των τιμών, ιδίως μειώνοντας τεχνητά την προσφορά του πολυπροπυλενίου· η εκτέλεση αυτού του συνόλου μέτρων είχε επιμεριστεί, με κοινή συμφωνία των διαφόρων παραγωγών, ανάλογα με τη συγκεκριμένη θέση του καθενός.

155 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα, μετέχοντας στις συναντήσεις κατά τις οποίες αποφασίστηκαν τα μέτρα αυτά, έλαβε μέρος σ' αυτές όπως και οι λοιποί μετέχοντες, εφόσον δεν προβάλλει καμμία ένδειξη ικανή να στηρίξει τον ισχυρισμό της περί του αντιθέτου.

156 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων σχετικά με τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της θέσεως σε εφαρμογή των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών περί των οποίων γίνεται μνεία στην Απόφαση.

Δ — Ποσότητες-στόχοι και ποσοστώσεις

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

157 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο), « είχε αναγνωρισθεί ότι ένα αυστηρό σύστημα ποσοστώσεων ήταν σημαντικό » κατά τη συνάντηση της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979, τα πρακτικά της οποίας μνημόνευαν κάποιο σχέδιο που είχε προταθεί ή συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεων στο 80 % του μέσου όρου που είχε επιτευχθεί κατά τους οκτώ πρώτους μήνες του έτους.

158 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 52) επισημαίνει ακόμα ότι διάφορα σχέδια κατανομής της αγοράς είχαν ήδη εφαρμοστεί πριν από τον Αύγουστο του 1982. Μολονότι ο προβλεπόμενος συνολικός όγκος παραγγελιών είχε επιμεριστεί σε ποσοστά μεταξύ των κατ' ιδίαν παραγωγών, δεν υπήρξε, ωστόσο, κανένας εκ των προτέρων συστηματικός περιορισμός της συνολικής παραγωγής. Έτσι, οι προβλέψεις για το σύνολο της αγοράς αναθεωρούνταν περιοδικά, οι δε πωλήσεις του κάθε παραγωγού, εκφρασμένες σε τόννους, αναπροσαρμόζονταν, ώστε να ανταποκρίνονται προς το ποσοστό που του είχε επιτραπεί.

159 Για το 1979 καθορίστηκαν στόχοι ως προς τον όγκο (εκφραζόμενοι σε τόννους)· οι στόχοι αυτοί στηρίζονταν, εν μέρει τουλάχιστον, στις πωλήσεις που είχαν πραγματοποιηθεί κατά τα τρία προηγούμενα έτη. Πίνακες που ανευρέθηκαν στην ICI ανέφεραν τον « αναπροσαρμοσμένο στόχο » ανά παραγωγό για το 1979, συγκρινόμενο προς την ποσότητα που είχε πράγματι πωληθεί κατά την περίοδο εκείνη στη Δυτική Ευρώπη (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 54).

160 Στα τέλη Φεβρουαρίου του 1980, οι παραγωγοί συνομολόγησαν στόχους ως προς τον όγκο πωλήσεων για το 1980, εκφρασμένους και πάλι σε τόννους, με βάση το ετήσιο σύνολο της αγοράς, που είχε εκτιμηθεί σε 1 390 000 τόννους. Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 55), πίνακες που περιέχουν τους « συμφωνηθέντες στόχους » για κάθε παραγωγό για το 1980 βρέθηκαν στην ATO και στην ICI. Επειδή η πρώτη αυτή πρόβλεψη για το σύνολο της αγοράς αποδείχτηκε υπερβολικά αισιόδοξη, χρειάστηκε να αναθεωρηθούν προς τα κάτω οι ποσοστώσεις των κατ' ιδίαν παραγωγών, έτσι ώστε να αντιστοιχούν σε μια συνολική κατανάλωση για το εν λόγω έτος 1 200 000 τόννων μόνο. Αν εξαιρεθούν η ICI και η DSM, οι πωλήσεις που πραγματοποίησαν οι διάφοροι παραγωγοί αντιστοιχούσαν, σε γενικές γραμμές, προς τον στόχο τους.

161 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 56), η κατανομή της αγοράς για το 1981 αποτέλεσε αντικείμενο μακρών και πολυπλόκων διαπραγματεύσεων. Κατά τις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, συμφωνήθηκε, ως προσωρινό μέτρο, ότι, για να υποβοηθηθεί η επίτευξη της πρωτοβουλίας καθορισμού των τιμών για τον Φεβρουάριο-Μάρτιο, κάθε παραγωγός θα περιόριζε τις μηνιαίες πωλήσεις του στο 1/12 του 85 % του « στόχου » για το 1980. Εν αναμονή της καταρτίσεως κάποιου μονιμοτέρου σχεδίου, κάθε παραγωγός ανακοίνωσε στη συνάντηση την ποσότητα που έλπιζε να πωλήσει κατά το 1981. Ωστόσο, το άθροισμα των επί μέρους « φιλοδοξιών » υπερέβαινε κατά πολύ την προβλεπόμενη συνολική ζήτηση. Παρά τις διάφορες συμβιβαστικές προτάσεις που προέβαλαν η Shell και η ICI, δεν επιτεύχθηκε καμμία οριστική συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το 1981. Ως προσωρινό μέτρο, οι παραγωγοί καθόρισαν, για καθένα τους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση που είχαν και για το προηγούμενο έτος και γνωστοποιούσαν τις πωλήσεις που πραγματοποιούσαν κάθε μήνα, κατά τη συνάντηση. Κατά συνέπεια, οι πραγματοποιηθείσες πωλήσεις ελέγχονταν συγκρινόμενες προς μια θεωρητική κατανομή της διατιθέμενης αγοράς βάσει των ποσοστώσεων του 1980 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 57).

162 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58) εκτίθεται ότι, για το 1982, οι παραγωγοί υπέβαλαν πολύπλοκες προτάσεις για τις ποσοστώσεις, με τις οποίες προσπαθούσαν να συμβιβάσουν διιστάμενους παράγοντες, όπως τα παρελθόντα αποτελέσματα, τις φιλοδοξίες τους στην αγορά και τη διατιθέμενη παραγωγική ικανότητα. Η συνολική προς κατανομή αγορά υπολογίστηκε σε 1 450 000 τόννους. Ορισμένοι παραγωγοί υπέβαλαν λεπτομερή σχέδια για την κατανομή της αγοράς, άλλοι αρκέστηκαν στο να γνωστοποιήσουν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν αυτοί να πωλήσουν. Κατά τη συνάντηση της 10ης Μαρτίου 1982, η Monte και η ICI επιχείρησαν να καταλήξουν σε συμφωνία. Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 58, τελευταίο εδάφιο) επισημαίνει όμως ότι, όπως και το 1981, δεν επιτεύχθηκε οριστική συμφωνία και ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους, οι μηνιαίες πωλήσεις κάθε παραγωγού ανακοινώνονταν κατά τις συναντήσεις και συγκρίνονταν προς το ποσοστό που είχε καταγραφεί κατά το προηγούμενο έτος. Σύμφωνα με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 59), κατά τη συνάντηση του Αυγούστου του 1982, συνεχίστηκαν οι συνομιλίες με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των

ποσοστώσεων για το 1983, η δε ICI πραγματοποίησε, με καθένα από τους παραγωγούς, διμερείς συζητήσεις σχετικά με το νέο σύστημα. Εν αναμονή, όμως, της εισαγωγής ενός τέτοιου συστήματος ποσοστώσεων, οι παραγωγοί εκλήθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1982, στο ποσοστό του συνόλου των πωλήσεων τις οποίες είχε πραγματοποιήσει ο καθένας τους κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982. Έτσι, το 1982, τα μερίδια που κατείχαν στην αγορά οι παραγωγοί μεσαίων διαστάσεων έφτασαν σε κάποια εξισορρόπηση, για τους πλείστους δε των παραγωγών, παρέμειναν σταθερά σε σχέση προς τα προηγούμενα έτη.

163 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 60), για το 1983, η ICI κάλεσε κάθε παραγωγό να ανακοινώσει τις δικές του φιλοδοξίες, καθώς και τις σκέψεις του σχετικά με το μερίδιο της αγοράς που θα έπρεπε να δοθεί σε καθένα από τους λοιπούς. Έτσι, η Monte, η Anic, η ATO, η DSM, η Linz, η Saga και η Solvay, καθώς και οι παραγωγοί της Γερμανίας διά της BASF, υπέβαλαν λεπτομερείς προτάσεις. Κατόπιν τούτου, οι διάφορες αυτές προτάσεις υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή, για να εξαχθεί ο μέσος όρος, ο οποίος συγκρίθηκε, στη συνέχεια, με τις προσδοκίες κάθε παραγωγού. Βάσει των πράξεων αυτών, η ICI μπόρεσε να προτείνει κατευθυντήριες γραμμές για μια νέα συμφωνία-πλαίσιο για το 1983. Οι προτάσεις αυτές συζητήθηκαν στις συναντήσεις του Νοεμβρίου και του Δεκεμβρίου του 1982. Κατά τη συνεδρίαση της 2ας Δεκεμβρίου 1982, συζητήθηκε μια πρόταση που περιοριζόταν, αρχικά, στο πρώτο τρίμηνο του έτους. Τα πρακτικά της συναντήσεως αυτής, τα οποία συνέταξε η ICI, αναφέρουν ότι η ATO, η DSM, η Hoechst, η Hüls, η ICI, η Monte και η Solvay, καθώς και η Hercules, θεώρησαν « αποδεκτή » την ποσόστωση που τους είχε δοθεί (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 63). Οι πληροφορίες αυτές επιρρωννύονται από ένα σημείωμα, με ημερομηνία 3 Δεκεμβρίου 1982, που συνοψίζει μια τηλεφωνική συνδιάλεξη που είχε η ICI με την Hercules.

164 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 63, τρίτο εδάφιο) βεβαιώνει ότι ένα έγγραφο που αποκαλύφθηκε στη Shell επιβεβαιώνει την επέλευση συμφωνίας, εφόσον προκύπτει απ' αυτό ότι η εν λόγω επιχείρηση προσπάθησε να μην υπερβεί την ποσόστωσή της. Το ίδιο έγγραφο επιβεβαιώνει επίσης ότι, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 1983, εξακολουθούσε να εφαρμόζεται σύστημα ρυθμίσεως του όγκου των πωλήσεων, εφόσον, για να διατηρήσουν το μερίδιό της στην αγορά γύρω στο 11 % κατά το δεύτερο τρίμηνο, οι εθνικές εταιρίες πωλήσεων του ομίλου Shell έλαβαν την εντολή να μειώσουν τις πωλήσεις τους. Την ύπαρξη της εν λόγω συμφωνίας επιβεβαιώνουν τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983, τα οποία, καίτοι δεν περιέχουν μνεία ποσοστώσεων, αναφέρονται σε ανταλλαγή πληροφοριών που έγινε μεταξύ των εμπειρογνωμόνων σχετικά με τις ποσότητες που είχε πωλήσει ο κάθε παραγωγός κατά τον προηγηθέντα μήνα, πράγμα που αποτελεί ένδειξη περί του ότι όντως εφαρμοζόταν σύστημα ποσοστώσεων (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 64).

165 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 65) επισημαίνει ότι, μολονότι ουδέποτε καθιερώθηκε κάποιο σύστημα επιβολής κυρώσεων για υπέρβαση των ποσοστώσεων, το σύστημα βάσει του οποίου κάθε παραγωγός έδινε αναφορά κατά τις συναντήσεις για την ποσότητα που είχε πωλήσει κατά τον προηγούμενο μήνα, διατρέχοντας έτσι τον κίνδυνο να δεχθεί τις επικρίσεις άλλων παραγωγών για την απειθαρχία που επέδειξε, ωθούσε τους παραγωγούς στο να τηρούν την ποσόστωση που τους είχε οριστεί.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

166 Η προσφεύγουσα φρονεί ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) δεν αποδεικνύουν τη συμμετοχή της σε συμφωνία για τις ποσοστώσεις του 1979, αφενός διότι τα πρακτικά αυτά ουδόλως αποδεικνύουν ότι αυτή συμμετέσχε στην εν λόγω συνάντηση και αφετέρου διότι τα ίδια πρακτικά δείχνουν ότι τότε δεν υπήρχε συμφωνία για τις ποσοστώσεις.

167 Υποστηρίζει, εξ άλλου, σχετικά με τον πίνακα με αριθμητικά στοιχεία, που τιτλοφορείται « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη ») (γ. αιτ. παράρτ. 55), ότι αυτός στερείται αποδεικτικής αξίας, εφόσον αγνοείται ποιος είναι ο συντάκτης του, σε ποιον διαβιβάστηκε και για ποιον σκοπό καταρτίστηκε· δεν υπάρχει, επομένως, καμμία ένδειξη ότι ο πίνακας αυτός είναι απόρροια προηγηθείσης διαβουλεύσεως μεταξύ των παραγωγών, ούτε ότι περιήλθε εις γνώση της BASF. Το πολύ που μπορεί να συναχθεί από τον πίνακα αυτόν είναι ότι κάποιος διατύπωσε σκέψεις σχετικά με τις πωλήσεις πολυπροπυλενίου στη Δυτική Ευρώπη.

168 Για το 1980, η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι, κατά την Επιτροπή, επί των « ποσοστώσεων-στόχων » για το 1980 οι παραγωγοί συμφώνησαν στα τέλη Φεβρουαρίου του έτους αυτού. Η Επιτροπή όμως ουδόλως ισχυρίστηκε ότι η BASF μετέσχε σε συνάντηση παραγωγών κατά τον εν λόγω μήνα.

169 Περαιτέρω, η προσφεύγουσα προβαίνει σε λεπτομερή ανάλυση των πινάκων που προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 56 έως 61), για να συναγάγει ότι οι αριθμοί που παρατίθενται ως ποσοστώσεις για όλους τους παραγωγούς, καθώς και για τη BASF,

δεν είναι οι ίδιοι στα διάφορα έγγραφα. Τίποτε δεν αποδεικνύει ότι ορισμένα έγγραφα αντικατοπτρίζουν όντως ληφθείσες αποφάσεις, ενώ άλλα έγγραφα φέρονται ως προτάσεις ποσοστώσεων, πράγμα βέβαια που ουδόλως στοιχειοθετεί ύπαρξη συμφωνίας επ' αυτών. Όσον αφορά τους αριθμούς που παρατίθενται στον πίνακα που είναι συνημμένος στα πρακτικά της συναντήσεως του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι αυτοί αναφέρονται στο παρελθόν και όχι στο μέλλον και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να έχουν χαρακτήρα ποσοστώσεων. Προσθέτει περαιτέρω ότι υπάρχει πολύ σημαντική διάσταση μεταξύ των υποτιθεμένων « ποσοστώσεων-στόχων » που της είχαν οριστεί και των πραγματικών της πωλήσεων, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζεται στην αιτιολογική σκέψη 55, τέταρτο εδάφιο, της Αποφάσεως. Το γεγονός αυτό αποτελεί πρόσθετη ένδειξη υπέρ της ανυπαρξίας συμφωνίας.

170 Επισημαίνει, στη συνέχεια, ότι η Επιτροπή αναγνώρισε ότι δεν υπήρξε συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το έτος 1981. Το σύστημα των προσωρινών δωδεκατημορίων, που φέρεται ότι εφαρμόστηκε, αποτέλεσε απλή πρόταση, η οποία δεν υποστηρίχθηκε από τη BASF, ούτε άλλωστε κατέληξε σε συμφωνία. Προς απόδειξη αυτού επικαλείται το απλό γεγονός ότι στις 27 Μαΐου 1981 δεν υπήρχε συμφωνία περιορισμού του όγκου των πωλήσεων· την ανυπαρξία αυτή επιβεβαιώνουν τα πρακτικά της συναντήσεως που διεξήχθη κατ' αυτή την ημερομηνία μεταξύ εκπροσώπων της ICI και της Shell (γ. αιτ. παράρτ. 64), καθώς και μια σχετική πρόταση της ICI (γ. αιτ. παράρτ. 63). Τα έγγραφα αυτά δείχνουν, πράγματι, ότι κατά τον χρόνο εκείνο διεξήγοντο ακόμη συζητήσεις. Το συμπέρασμα αυτό δεν ανατρέπεται από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις μπόρεσαν να ανταλλάξουν πληροφορίες για να σχηματίσουν μια αντίληψη για την εξέλιξη της αγοράς.

171 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, όσον αφορά το 1982, ότι, ναι μεν ξεκίνησαν συζητήσεις μεταξύ παραγωγών, δεν μπόρεσαν όμως να καταλήξουν σε συμφωνία, λόγω σοβαρής διαστάσεως μεταξύ των απόψεων που υποστηρίχθηκαν από τους διαφόρους παραγωγούς. Αυτό προκύπτει σαφώς από τα πρακτικά των συναντήσεων της 20ής Αυγούστου, της 6ης Οκτωβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 28, 31 και 33) και από τις προτάσεις που διατύπωσαν διάφοροι παραγωγοί (γ. αιτ. παραρτ. 69 έως 71), μεταξύ των οποίων υπήρχαν έντονες διαφορές.

172 Όσον αφορά το 1983, επισημαίνει ότι τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή αποδεικνύουν μεν ότι οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου συζήτησαν επί προτάσεων σχετικών με τις ποσοστώσεις, ουδόλως όμως αποδεικνύουν ότι οι προτάσεις αυτές κατέληξαν σε συμφωνία ή ότι η BASF έλαβε μέρος σε μια τέτοια συμφωνία κατά το πρώτο τρίμηνο

του 1983. Συγκεκριμένα, τα προσκομισθέντα από την Επιτροπή έγγραφα επ' ουδενί λόγω αναφέρονται σε συμφωνία (γ. αιτ. παραρτ. 82 και 83), αλλά μόνο σε « προτάσεις » (γ. αιτ. παράρτ. 33, πίνακας 2) ή σε αριθμούς « αποδεκτούς » (πράγμα που δεν σημαίνει και ότι όντως έγιναν δεκτοί) για παραγωγούς άλλους πλην της BASF.

173 Ομοίως, ούτε τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή για να αποδείξει την ύπαρξη συμφωνίας το δεύτερο τρίμηνο του 1983, και ιδίως τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40) και ένας πίνακας με αριθμητικά στοιχεία (γ. αιτ. παράρτ. 84), συνιστούν απόδειξη. Το πρώτο απ' αυτά περιέχει απλώς συγκρίσεις αριθμών, για δε το δεύτερο η BASF τονίζει ότι η Επιτροπή εσφαλμένως συμπεραίνει από μια ανταλλαγή πληροφοριών για τις πραγματοποιηθείσες πωλήσεις, των οποίων η BASF αναγνωρίζει την ύπαρξη, ότι συνήφθη συμφωνία περί ποσοστώσεων. Στην ανακοίνωση αιτιάσεων, άλλωστε, η ίδια η Επιτροπή στηρίχθηκε στην παραδοχή ότι οι συμφωνίες περί ποσοστώσεων και οι ανταλλαγές πληροφοριών για τον όγκο πωλήσεων δεν ήσαν κατ' ανάγκην αλληλένδετες.

174 Όσον αφορά, τέλος, τις πιέσεις που φέρεται ότι ασκήθηκαν σε ορισμένους παραγωγούς κατά τις συναντήσεις, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι οι επικρίσεις δεν μπορούν να εκληφθούν ως πιέσεις και ότι, εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή όφειλε τουλάχιστον να αποδείξει ότι οι επικρίσεις που διατυπώθηκαν κατά ορισμένων παραγωγών τους επηρέασαν πράγματι.

175 Η Επιτροπή, από την πλευρά της, φρονεί ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις συμφωνίες περί ποσοστώσεων για το έτος 1979 αποδεικνύεται από έναν αχρονολόγητο πίνακα, τιτλοφορούμενο « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη »), ο οποίος ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55)· ο πίνακας αυτός περιλαμβάνει, για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης, αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και αριθμούς υπό τις περιγραφές « 1979 actual » (« πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979 ») και « revised target 79 » (« αναθεωρημένος στόχος 1979 »). Ο πίνακας αυτός, που περιέχει στοιχεία που θα έπρεπε να καλύπτονται αυστηρά από το επαγγελματικό απόρρητο, δεν είναι δυνατόν να καταρτίστηκε χωρίς τη συμμετοχή της BASF. Τα πρακτικά της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) επιβεβαιώνουν ότι το θέμα των ποσοστώσεων αποτέλεσε όντως αντικείμενο των συναντήσεων εκείνης της περιόδου· το στοιχείο αυτό ανατρέπει τον ισχυρισμό της BASF ότι ο πίνακας αυτός καταρτίστηκε εν αγνοία της, έξω από τις συναντήσεις.

176 Για το 1980, υποστηρίζει ότι συνήφθη συμφωνία περί ποσοστώσεων. Τον ισχυρισμό αυτόν τον στηρίζει ουσιαστικά σε ένα πίνακα, με χρονολογία 28 Φεβρουαρίου 1980, τιτλοφορούμενο « Polypropylene — Sales target 1980 (kt) » [« Πολυπροπυλένιο — Στόχος πωλήσεων για το 1980 (σε χιλιοτόννους) »], ο οποίος ανευρέθηκε στην ATO (γ. αιτ. παράρτ. 60)· στον πίνακα αυτόν παρατίθενται, για όλους τους παραγωγούς της Δυτικής Ευρώπης, τα εξής μεγέθη: « 1980 target » (« στόχος 1980 »), « opening suggestions » (« αρχικές προτάσεις »), « proposed adjustments » (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »). Το έγγραφο αυτό δείχνει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίστηκαν οι ποσοστώσεις. Την ανάλυση αυτή επιβεβαιώνουν τα πρακτικά των δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), κατά τη διάρκεια των οποίων ο επιδιωκόμενος όγκος πωλήσεων συγκρίθηκε προς τις ποσότητες που πράγματι πώλησαν οι διάφοροι παραγωγοί. Η Επιτροπή τονίζει ότι σκοπός του συστήματος ποσοστώσεων ήταν η παγίωση των μεριδίων αγοράς. Γι' αυτό και οι συμφωνίες αφορούσαν τα μερίδια αγοράς, τα οποία στη συνέχεια μετατρέπονταν σε ποσότητες εκφρασμένες σε τόννους, ώστε να μπορούν να χρησιμεύσουν ως μέτρο αναφοράς· διότι, χωρίς μια τέτοια μετατροπή, δεν θα ήταν δυνατόν να διαπιστωθεί από ποιο σημείο και ύστερα κάποιος από τους μετέχοντες στη σύμπραξη θα έπρεπε να ελαττώσει τις πωλήσεις του για να συμμορφωθεί προς τις συμφωνίες. Προς τον σκοπό αυτό, ήταν απαραίτητο να προβλέπεται ο συνολικός όγκων των πωλήσεων. Για το 1980, καθότι οι αρχικές προβλέψεις αποδείχτηκαν υπεραισιόδοξες, χρειάστηκε να αναπροσαρμοστεί κατ' επανάληψη ο συνολικός όγκος των πωλήσεων που είχε αρχικά προβλεφθεί· αυτό συνεπαγόταν αναπροσαρμογή της ποσότητας που είχε οριστεί για κάθε επιχείρηση χωριστά.

177 Για το 1981, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι δεν υπήρξε συμφωνία καλύπτουσα ολόκληρο το έτος. Ωστόσο, οι παραγωγοί συνεννοήθηκαν, εν είδει προσωρινού μέτρου, να περιορίσουν τον μηνιαίο όγκο των πωλήσεών τους για τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο στο $^{1}/_{12}$ του 85 % των στόχων που είχαν συμφωνήσει για το προηγούμενο έτος· αυτό πιστοποιείται από τα πρακτικά των δύο συναντήσεων του Ιανουαρίου του 1981. Κατά τους λοιπούς μήνες του έτους, λειτούργησε ένα σύστημα διαρκούς ελέγχου του όγκου που διετίθετο στην αγορά από τους διαφόρους παραγωγούς. Δεδομένης της στενής σχέσεως μεταξύ των συμφωνιών καθορισμού τιμών και των πλεονεκτημάτων που απέρρεαν από το σύστημα αυτό, η συμμετοχή της BASF σ' αυτό είναι, κατά την άποψη της Επιτροπής, επαρκώς αποδεδειγμένη.

178 Για το 1982, ισχυρίζεται ότι δεν κατέστη δυνατή η επίτευξη οριστικής συμφωνίας, παρά τις σχετικές προσπάθειες, οι οποίες αποδεικνύονται από τα διάφορα σχέδια ποσοστώσεων που αποκαλύφθηκαν (γ. αιτ. παραρτ. 69 και 71). Ωστόσο, βρέθηκε προσωρινή λύση με τη μορφή συγκεκριμένου προσανατολισμού των πωλήσεων σε συνάρτηση προς τα μεγέθη του προηγουμένου έτους. Έτσι, τα μερίδια αγοράς παρέμειναν ουσιαστικά αμετάβλητα, η δε κατάσταση χαρακτηρίστηκε από την ATO ως « οιονεί συναίνεση » (γ. αιτ. παράρτ. 72).

179 Για το 1983, η Επιτροπή τονίζει ότι η BASF, ενώ αναγνωρίζει ότι έκανε προτάσεις για τις ποσοστώσεις, επί των οποίων συζήτησε με τους άλλους παραγωγούς, παρ' όλ' αυτά ισχυρίζεται ότι δεν κατέστη δυνατή η σύναψη συμφωνίας, χωρίς να εξηγεί γιατί. Προσθέτει μάλιστα ότι η BASF εμφανίστηκε, στην φάση εκείνη, ως αντιπρόσωπος όλων των παραγωγών της Γερμανίας, τις προσδοκίες των οποίων γνωστοποίησε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 83).

180 Η Επιτροπή ισχυρίζεται, στη συνέχεια, ότι έχει στην κατοχή της τους αριθμούς πωλήσεων που επιθυμούσαν να επιτύχουν οι διάφοροι παραγωγοί, καθώς και τις προτάσεις που διατύπωσαν σχετικώς, τόσο για τους ίδιους όσο και για τους άλλους παραγωγούς, κατόπιν αιτήσεως της ICI και τις οποίες ανακοίνωσαν σ' αυτήν την τελευταία, με την προοπτική της συνάψεως συμφωνίας επί των ποσοστώσεων για το 1983 (γ. αιτ. παραρτ. 74 έως 76 και 78 έως 84). Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι προτάσεις αυτές υποβλήθηκαν σε επεξεργασία με ηλεκτρονικό υπολογιστή, προκειμένου να εξαχθεί ένας μέσος όρος, ο οποίος συγκρίθηκε στη συνέχεια προς τις προσδοκίες κάθε παραγωγού (γ. αιτ. παράρτ. 85). Στα έγγραφα αυτά η Επιτροπή προσθέτει ακόμη ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI με τίτλο « Polypropylene Framework 1983 » (« Γενικό πλαίσιο για το πολυπροπυλένιο 1983 ») (γ. αιτ. παράρτ. 86), με το οποίο η ICI περιγράφει τις γενικές κατευθύνσεις μιας μελλοντικής συμφωνίας επί των ποσοστώσεων, καθώς και άλλο ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI με τίτλο « Polypropylene Framework » (« Γενικό πλαίσιο για το πολυπροπυλένιο ») (γ. αιτ. παράρτ. 87), που δείχνει ότι αυτή η τελευταία θεωρούσε απαραίτητο να υπάρξει συμφωνία περί των ποσοστώσεων.

181 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33) δείχνουν ότι οι εμπειρογνώμονες εξέτασαν μια πρόταση ποσοστώσεων για το πρώτο τρίμηνο του 1983.

182 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι προτάσεις κατέληξαν σε συμφωνία, επικαλούμενη, όσον αφορά το πρώτο τρίμηνο, ένα εσωτερικό έγγραφο της Shell (γ. αιτ. παράρτ. 90), το οποίο αποδεικνύει ότι αυτή έλαβε μέρος σε συμφωνία περί ποσοστώσεων για το 1983, εφόσον παρήγγειλε στις θυγατρικές της να μειώσουν τις πωλήσεις τους, ώστε να τηρηθεί η ποσόστωσή της (« This compares with W. E. Sales in 1Q of 43 kt: and would lead to a market share of approaching 12 % and well above the agreed Shell target of 11 % » (« Ο αριθμός αυτός πλησιάζει τους 43 χιλιοτόννους πωλήσεων στη Δυτική Ευρώπη για το 1ο τρίμηνο· και θα οδηγούσε σε ένα μερίδιο της αγοράς κοντά στο 12 %, πολύ πάνω από τον στόχο του 11 % που έχει συμφωνηθεί για τη Shell »). Μια τέτοια όμως συμφωνία περί ποσοστώσεων, για να μπορεί να λειτουργήσει και να εξασφαλίσει τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων, θα έπρεπε, κατά την

Επιτροπή, να εφαρμοστεί σε όλες τις επιχειρήσεις του τομέα. Κατά συνέπεια, η BASF οπωσδήποτε μετέσχε σ' αυτή τη συμφωνία, έστω και αν η Επιτροπή δεν μπόρεσε να αποδείξει την ατομική της ποσόστωση.

183 Για το δεύτερο τρίμηνο του 1983, ισχύει η ίδια συλλογιστική, η οποία μάλιστα επιρρωννύεται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40) και από ένα πίνακα που εμφανίζει τις « προσδοκίες για το 1983 », με βάση τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεων του πρώτου εξαμήνου του 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 84)· τα στοιχεία αυτά δείχνουν, κατά την Επιτροπή, ότι η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις πωληθείσες ποσότητες χρησίμευε στον έλεγχο τηρήσεως των ποσοστώσεων.

184 Η Επιτροπή ισχυρίζεται, εξ άλλου, ότι ασκήθηκαν πιέσεις στους παραγωγούς που δεν τηρούσαν τις συναπτόμενες συμφωνίες. Η ύπαρξη τέτοιων πιέσεων προκύπτει από διάφορα πρακτικά συναντήσεων, που διεξήχθησαν στις 9 Ιουνίου, στις 21 Σεπτεμβρίου, στις 2 Δεκεμβρίου και στις 21 Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παραρτ. 25, 30, 33 και 34), όπου αναφέρεται ότι οι παραγωγοί αυτοί υφίσταντο αυστηρότατες κριτικές. Η Επιτροπή επισημαίνει ειδικότερα ότι, κατά τη συνάντηση της 15ης Ιουνίου 1981, στην οποία παρέστησαν η Shell, η ICI και η Monte, οι μη συμμορφούμενοι χαρακτηρίστηκαν « χούλιγκανς » (γ. αιτ. παράρτ. 64, a)· εξ άλλου, κατά τη συνάντηση της 21ης Σεπτεμβρίου 1982, ελέχθη το εξής: « Pressure was needed on Shell Italy to restrain themselves to the agreed levels for October » (« Χρειάστηκε να ασκηθεί πίεση στη Shell Ιταλίας, ώστε να περιοριστεί στα μεγέθη που συμφωνήθηκαν για τον Οκτώβριο ») (γ. αιτ. παράρτ. 30). Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι η BASF, με τη συμμετοχή της στις συναντήσεις αυτές, συνέβαλλε σ' αυτές τις ενέργειες.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

185 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η προσφεύγουσα μετείχε τακτικά, από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979, στις περιοδικές συναντήσεις των παραγωγών πολυπροπυλενίου, κατά τις οποίες γίνονταν συζητήσεις σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων των διαφόρων παραγωγών και ανταλλάσσονταν σχετικώς πληροφορίες.

186 Πρέπει να σημειωθεί, πέρα από τη συμμετοχή της BASF στις συναντήσεις, ότι η επωνυμία της περιέχεται σε διαφόρους πίνακες (γ. αιτ. παραρτ. 55 έως 61), από το περιεχόμενο των οποίων προκύπτει σαφώς ότι σκοπός τους ήταν ο ορισμός του επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων. Οι περισσότερες όμως από τις προσφεύγουσες παραδέχτηκαν, με τις απαντήσεις τους σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι οι πίνακες που αποκαλύφθηκαν στην ICI, την ATO και την Hercules δεν ήταν δυνατόν να καταρτιστούν βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides. Η ICI, άλλωστε, δήλωσε, σχετικά με έναν από τους πίνακες αυτούς, με την απάντησή της στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8), ότι « the source of information for actual historic figures in this table would have been the producers themselves » (« η πηγή προελεύσεως των αριθμών του πίνακα αυτού, που αντιπροσωπεύουν ήδη συντελεσθείσες πράξεις, πρέπει να ήσαν οι ίδιοι οι παραγωγοί »). Ορθώς, επομένως, η Επιτροπή θεώρησε ότι το περιεχόμενο των πινάκων αυτών είχε δοθεί από τη BASF στο πλαίσιο των συναντήσεων στις οποίες συμμετείχε.

187 Η ορολογία που χρησιμοποιείται στους πίνακες που αφορούν τα έτη 1979 και 1980 [όπως « revised target » (« αναθεωρημένος στόχος »), « opening suggestions » (« αρχικές προτάσεις »), « proposed adjustments » (« προτεινόμενες αναπροσαρμογές ») και « agreed targets » (« συμφωνηθέντες στόχοι »)] δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι υπήρξε σύμπτωση των βουλήσεων των παραγωγών.

188 Όσον αφορά ειδικότερα το 1979, πρέπει να σημειωθεί, βάσει ολοκλήρου του κειμένου των πρακτικών της συναντήσεως της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 1979 (γ. αιτ. παράρτ. 12) και βάσει του αχρονολόγητου πίνακα, ο οποίος κατασχέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 55) και τιτλοφορείται « Producers' Sales to West Europe » (« Πωλήσεις των παραγωγών στη Δυτική Ευρώπη »), ο οποίος περιλαμβάνει για όλους τους παραγωγούς πολυπροπυλενίου της Δυτικής Ευρώπης τους αριθμούς πωλήσεων σε χιλιοτόννους για το 1976, το 1977 και το 1978, καθώς και βάσει των αριθμών που μνημονεύονται υπό τις περιγραφές « 1979 actual » (« πωλήσεις πραγματοποιηθείσες το 1979 »), « revised target » και « 79 », ότι, κατά τη συνεδρίαση αυτή, αναγνωρίστηκε η ανάγκη το σύστημα ποσοστώσεων που είχε συνομολογηθεί για το 1979 να καταστεί αυστηρότερο για τους τρεις τελευταίους μήνες του έτους αυτού. Πράγματι, ο όρος « tight » (αυστηρός), σε συνδυασμό προς τον περιορισμό στο 80 % του $^{1}/_{12}$ των προβλεφθεισών ετησίων πωλήσεων, δείχνει ότι ο διακανονισμός που είχε αρχικά προβλεφθεί για το 1979 έπρεπε να καταστεί αυστηρότερος για τους τρεις αυτούς τελευταίους μήνες. Αυτή η ερμηνεία των πρακτικών επιρρωννύεται από τον προαναφερθέντα πίνακα, δεδομένου ότι αυτός περιέχει, υπό τον τίτλο « 79 », στην τελευταία στήλη δεξιά της στήλης που επιγράφεται « revised target », αριθμούς που πρέπει να αντιστοιχούν προς τις αρχικώς καθορισθείσες ποσοστώσεις. Αυτές χρειάστηκε να αναπροσαρμοστούν επί το αυστηρότερον, διότι είχαν καθοριστεί βάσει μιας υπερβολικά αισιόδοξης εκτιμήσεως της αγοράς, πράγμα που συνέβη, εξ άλλου, και το 1980. Οι διαπιστώσεις αυτές δεν αναιρούνται από την αναφορά που περιέχεται στην αιτιολογική σκέψη 31, τρίτο εδάφιο, της Αποφάσεως σε ένα σχέδιο « που είχε προταθεί ή

συμφωνηθεί στη Ζυρίχη για να περιορίζονται μηνιαίως οι πωλήσεις στο 80 % του μέσου όρου που επιτυγχάνεται κατά τους πρώτους μήνες του έτους ». Συγκεκριμένα, η αναφορά αυτή, σε συνδυασμό προς την αιτιολογική σκέψη 54 της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει αντιληπτή υπό την έννοια ότι είχαν ήδη καθοριστεί αρχικά στόχοι για τον όγκο των πωλήσεων, για τις μηνιαίες πωλήσεις των οκτώ πρώτων μηνών του 1979.

189 Όσον αφορά το 1980, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ο καθορισμός στόχων για τον όγκο των πωλήσεων ολοκλήρου του έτους προκύπτει από τον πίνακα με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου 1980, που βρέθηκε στην ATO (γ. αιτ. παράρτ. 60) και περιέχει μια στήλη « agreed targets 1980 » (« συμφωνηθέντες στόχοι για το 1980 »), καθώς και από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 17), κατά τις οποίες παραγωγοί, μεταξύ των οποίων φέρεται και η προσφεύγουσα, συνέκριναν τις πράγματι πωληθείσες ποσότητες (« Actual kt ») προς τους καθορισθέντες στόχους (« Target kt »). Εξ άλλου, τα έγγραφα αυτά επιβεβαιώνονται και από έναν πίνακα με ημερομηνία 8 Οκτωβρίου 1980 (γ. αιτ. παράρτ. 57), όπου συγκρίνονται δύο στήλες, από τις οποίες η μία περιλαμβάνει τη « Nameplate Capacity » (« ονομαστική ικανότητα παραγωγής 1980 ») και η άλλη την « 1980 Quota » (« ποσόστωση 1980 ») για τους καθ' έκαστον παραγωγούς.

190 Όσον αφορά τις διαφορές μεταξύ των αριθμών που περιέχονται στους πίνακες ως « ποσοστώσεις », έχει σημασία να σημειωθεί ότι αυτές αφενός είναι ασήμαντες και αφετέρου προκύπτουν από την αναπροσαρμογή των εκφρασμένων σε τόννους ποσοτήτων που αντιστοιχούν προς τα μερίδια αγοράς που είχαν δοθεί στους διαφόρους παραγωγούς. Η αναπροσαρμογή αυτή, η οποία κατέστη αναγκαία από την εξέλιξη της συνολικής αγοράς, πρέπει να θεωρηθεί ως συνήθης πράξη στο πλαίσιο ενός συστήματος ποσοστώσεων, κάθε φορά που οι συμμετέχοντες σ' ένα τέτοιο σύστημα έχουν κάνει εσφαλμένη πρόβλεψη για τη συνολική ζήτηση, πράγμα που συνέβη, εν προκειμένω, για το 1980.

191 Όσον αφορά το 1981, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτονται οι ακόλουθες αιτιάσεις: ότι συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας επί των ποσοστώσεων για το εν λόγω έτος· ότι, στο πλαίσιο αυτό, ανακοίνωσαν τις « φιλοδοξίες » τους, εν αναμονή δε της επιτεύξεως μιας τέτοιας συμφωνίας, ότι συμφώνησαν, ως προσωρινό μέτρο, να μειώσουν, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, τις μηνιαίες τους πωλήσεις στο $^1/_{12}$ του 85 % του « στόχου » που είχαν συμφωνήσει για το 1980· ότι δεσμεύτηκαν να τηρήσουν, κατά το υπόλοιπο διάστημα του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγουμένου έτους· ότι γνωστοποιούσαν, κάθε μήνα, κατά τις συναντήσεις, τις

πωλήσεις τους και, τέλος, ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις τους ήσαν εντός των ορίων της θεωρητικής ποσοστώσεως που είχαν καθορίσει.

192 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων και η γνωστοποίηση των « φιλοδοξιών » τους κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων αυτών πιστοποιούνται από διάφορα αποδεικτικά στοιχεία, όπως: πίνακες που περιλαμβάνουν, για κάθε παραγωγό, τα αριθμητικά του στοιχεία « actual » και τους « targets » του για τα έτη 1979 και 1980, καθώς και τις « προσδοκίες » του για το 1981 (γ. αιτ. παραρτ. 59 και 61)· ένας πίνακας συντεταγμένος στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 62), που περιέχει, για κάθε παραγωγό, την ποσόστωσή του για το 1980, τις προτάσεις άλλων παραγωγών για την ποσόστωση που πρέπει να του δοθεί για το 1981 και τις δικές του « φιλοδοξίες » για το 1981· τέλος, ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI (γ. αιτ. παράρτ. 63), που περιγράφει την εξέλιξη αυτών των διαπραγματεύσεων και όπου αναφέρονται τα εξής:

« Taking the various alternatives discussed at yesterday' s meeting we would prefer to limit the volume to be shared to no more than the market is expected to reach in 1981, say 1.35 million tonnes. Although there has been no further discussion with Shell, the four majors could set the lead by accepting a reduction in their 1980 target market share of about 0.35 % provided the more ambitious smaller producers such as Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR also tempered their demands. Provided the majors are in agreement the anomalies could probably be best handled by individual discussions at Senior level, if possible before the meeting in Zurich. »

(« Εξετάζοντας τις διάφορες εναλλακτικές λύσεις που συζητήθηκαν κατά τη χθεσινή συνάντηση, θα προτιμούσαμε να περιοριστεί ο προς κατανομήν όγκος σε κάποια τιμή που να μην υπερβαίνει τα όρια που αναμένεται να φθάσει η αγορά κατά το 1981, φερ' ειπείν 1,35 εκατομμ. τόννους. Καίτοι το ζήτημα δεν συζητήθηκε περαιτέρω με τη Shell, οι τέσσερις μεγάλοι θα μπορούσαν να δώσουν το παράδειγμα, αποδεχόμενοι μια μείωση του στόχου που είχε τεθεί ως προς το μερίδιό τους στην αγορά του 1980 κατά 0,35 % περίπου, υπό τον όρον ότι και οι πιο φιλόδοξοι από τους μικρότερους παραγωγούς, όπως η Solvay, η Saga, η DSM, η Chemie Linz και η Anic/SIR, θα μετριάσουν τις αξιώσεις τους. Δεδομένου ότι οι μεγάλοι είναι σύμφωνοι, τα προβλήματα θα μπορούσαν ασφαλώς να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα με κατ' ιδίαν συζητήσεις σε επίπεδο " διευθυντών ", ει δυνατόν πριν από τη συνάντηση της Ζυρίχης. »)

Το έγγραφο αυτό συνοδεύεται από μια συμβιβαστική πρόταση, με αριθμητικά στοιχεία, με την οποία συγκρίνονται τα αποτελέσματα που επέτυχε ο καθένας σε σύγκριση προς το 1980 (« % of 1980 target »).

193 Η συναποδοχή προσωρινών μέτρων συνισταμένων στη μείωση, κατά τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 1981, των μηνιαίων πωλήσεων στο $^1/_{12}$ του 85 % του στόχου που είχε συμφωνηθεί το προηγούμενο έτος προκύπτει από τα πρακτικά των συναντήσεων του Ιανουαρίου 1981, όπου αναφέρεται:

« In the meantime (février-mars) monthly volume would be restricted to $^1/_{12}$ οφ 85 % οφ τηε 1980 ταργετ σιτη α φρεεζε ον ψθστομερσ. »

[« Εν τω μεταξύ (Φεβρουάριος-Μάρτιος), ο μηνιαίος όγκος πωλήσεων θα περιοριζόταν στο $^1/_{12}$ του 85 % του στόχου του 1980 με " πάγωμα " ως προς τους πελάτες ».]

194 Το γεγονός ότι οι παραγωγοί όρισαν στον εαυτό τους, για το υπόλοιπο του έτους, την ίδια θεωρητική ποσόστωση με εκείνη του προηγουμένου έτους και ότι έλεγχαν αν οι πωλήσεις ήσαν σύμφωνες με την ποσόστωση αυτή, ανταλλάσσοντας κάθε μήνα αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις τους, αποδεικνύεται από τον συνδυασμό τριών εγγράφων. Πρόκειται, κατ' αρχάς, για ένα πίνακα με ημερομηνία 21 Δεκεμβρίου 1981 (γ. αιτ. παράρτ. 67), ο οποίος εμφανίζει, για κάθε παραγωγό, τις πωλήσεις του κλιμακωμένες κατά μήνα· στον πίνακα αυτόν, οι τρεις τελευταίες στήλες, που αφορούν τους μήνες Νοέμβριο και Δεκέμβριο, καθώς και το ετήσιο σύνολο, έχουν προστεθεί με το χέρι. Πρόκειται, έπειτα, για έναν αχρονολόγητο πίνακα, που είναι συντεταγμένος στα ιταλικά και φέρει τον τίτλο « Scarti per società » (« Αποκλίσεις ανά εταιρία ») και ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 65)· ο πίνακας αυτός συγκρίνει, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 1981, τους αριθμούς των πωλήσεών του « actual » προς τους αριθμούς του « theoretic ». Τέλος, πρόκειται για έναν αχρονολόγητο πίνακα που ανευρέθηκε στην ICI (γ. αιτ. παράρτ. 68), όπου συγκρίνονται, για κάθε παραγωγό και για την περίοδο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου 1981, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών του και το μερίδιό του στην αγορά προς τα αντίστοιχα του 1979 και του 1980· στον πίνακα αυτόν, το υπολειπόμενο μέχρι το τέλος του έτους τμήμα καλύπτεται διά προβολής.

195 Συγκεκριμένα, ο πρώτος πίνακας δείχνει ότι οι παραγωγοί αντάλλασσαν αριθμητικά στοιχεία σχετικά με τις μηνιαίες τους πωλήσεις. Μια τέτοια ανταλλαγή πληροφοριών, τις οποίες ένας ανεξάρτητος επιχειρηματίας διαφυλάσσει αυστηρώς ως επιχειρηματικό απόρρητο, συνεκτιμώμενη με τις συγκρίσεις μεταξύ αυτών των αριθμητικών στοιχείων και των στοιχείων του 1980 — οι οποίες έγιναν στους δύο άλλους πίνακες για την ίδια χρονική περίοδο —, επιρρωννύει τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η Απόφαση.

196 Η συμμετοχή της προσφεύγουσας στις διάφορες αυτές δραστηριότητες προκύπτει αφενός μεν από τη συμμετοχή της στις συναντήσεις κατά τις οποίες συντελέστηκαν οι πράξεις αυτές και ιδίως στις συναντήσεις του Ιανουαρίου 1981, αφετέρου δε από τη μνεία του ονόματός της στα διάφορα προαναφερθέντα έγγραφα. Στα έγγραφα αυτά, εξ άλλου, περιλαμβάνονται αριθμητικά στοιχεία, περί των οποίων πρέπει να υπομνησθεί ότι η ICI δήλωσε, με την απάντησή της σε γραπτή ερώτηση του Πρωτοδικείου — στην οποία και άλλοι προσφεύγοντες αναφέρονται με τη δική τους απάντηση —, ότι δεν ήταν δυνατή η κατάρτισή τους βάσει των στατιστικών του συστήματος Fides.

197 Για το 1982, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι στους παραγωγούς προσάπτεται ότι μετείχαν στις διαπραγματεύσεις με σκοπό να καταλήξουν σε συμφωνία επί των ποσοστώσεων για το έτος αυτό· ότι, στο πλαίσιο αυτό, γνωστοποίησαν τις ποσότητες που φιλοδοξούσαν να πωλήσουν· ότι, μη επιτευχθείσης οριστικής συμφωνίας, ανακοίνωναν κατά τις συναντήσεις τα αριθμητικά στοιχεία των μηνιαίων πωλήσεών τους του πρώτου εξαμήνου, συγκρίνοντάς τα προς το ποσοστό που είχαν καταγράψει κατά το προηγούμενο έτος· τέλος, ότι, κατά το δεύτερο εξάμηνο, προσπάθησαν να περιορίσουν τις μηνιαίες πωλήσεις τους στο συνολικό ποσοστό της αγοράς που είχαν πραγματοποιήσει κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους αυτού.

198 Η ύπαρξη διαπραγματεύσεων μεταξύ των παραγωγών για την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων και η γνωστοποίηση, στο πλαίσιο αυτό, των προσδοκιών τους πιστοποιείται, πρώτον, από ένα έγγραφο που τιτλοφορείται « Scheme for discussions " quota system 1982 " » (« Διάγραμμα για τις συζητήσεις για ένα σύστημα ποσοστώσεων για το 1982 »· γ. αιτ. παράρτ. 69), στο οποίο εμφανίζεται, για όλους τους αποδέκτες της Αποφάσεως, με εξαίρεση την Hercules, η ποσότητα που έκαστος θεωρούσε ότι δικαιούνταν, επί πλέον δε, για ορισμένους (όλους πλην της Anic, της Linz, της Petrofina, της Shell και της Solvay) η ποσότητα που, κατ' αυτούς, θα έπρεπε να ορισθεί στους άλλους παραγωγούς· δεύτερον, από ένα έγγραφο της ICI, τιτλοφορούμενο « Polypropylene 1982, Guidelines » (« Πολυπροπυλένιο 1982, κατευθυντήριες γραμμές »· γ. αιτ. παράρτ. 70, a), όπου η ICI αναλύει τις διεξαγόμενες διαπραγματεύσεις· τρίτον, από ένα πίνακα με ημερομηνία 17 Φεβρουαρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 70, b), όπου συγκρίνονται διάφορες προτάσεις για την κατανομή των πωλήσεων — από τις οποίες η μία, με τίτλο « ICI Original Scheme » (« Αρχικό σχέδιο της ICI »), συνοδεύεται από έναν άλλο χειρόγραφο πίνακα, με περιορισμένης εκτάσεως προσαρμογές, τις οποίες επέφερε η Monte, σε μια στήλη με τίτλο « Milliavacca 27/1/82 » (πρόκειται για το όνομα ενός υπαλλήλου της Monte· γ. αιτ. παράρτ. 70, c) — και, τέλος, από έναν πίνακα συντεταγμένο στα ιταλικά (γ. αιτ. παράρτ. 71), ο οποίος συνιστά μια περίπλοκη πρόταση (η οποία περιγράφεται στην αιτιολογική σκέψη 58, τρίτο εδάφιο, εν τέλει, της Αποφάσεως).

199 Τα μέτρα που ελήφθησαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 1982 αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24), όπου αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

« To support the move a number of other actions are needed a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales. »

[« Για τη στήριξη της πρωτοβουλίας, απαιτούνται μια σειρά από άλλα μέτρα: α) να περιοριστεί ο όγκος των πωλήσεων σε ορισμένη συμπεφωνημένη αναλογία επί των κανονικών πωλήσεων. »]

Η εκτέλεση αυτών των μέτρων πιστοποιείται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 9ης Ιουνίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 25), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας που περιέχει, για κάθε παραγωγό, έναν αριθμό « actual » των πωλήσεών του για τους μήνες Ιανουάριο έως Απρίλιο του 1982, συγκρινόμενο προς τον αριθμό « theoretical based on 1981 av[erage] market share » (« θεωρητικό στηριζόμενο στο μέσο μερίδιο της αγοράς του 1981 »)· πιστοποιείται επίσης από τα πρακτικά της συναντήσεως της 20ής και 21ης Ιουλίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 26), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 1982, καθώς και από τα πρακτικά της 20ής Αυγούστου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 28), όσον αφορά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουλίου 1982.

200 Τα μέτρα που ελήφθησαν για το δεύτερο εξάμηνο αποδεικνύονται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 6ης Οκτωβρίου του 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 31), στα οποία αναφέρονται τα εξής: « In October this would also mean restraining sales to the Jan/June achieved market share of a market estimated at 100 kt »· « Performance against target in September was reviewed » (« Τον Οκτώβριο, αυτό σήμαινε επίσης ότι έπρεπε να περιοριστούν οι πωλήσεις στο μερίδιο της αγοράς που είχε επιτευχθεί κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου σε μια αγορά εκτιμώμενη σε 100 χιλιοτόννους »· « εξετάστηκαν τα αποτελέσματα του Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο που είχε τεθεί »). Στα πρακτικά αυτά είναι συνημμένος ένας πίνακας, επιγραφόμενος « September provisional sales versus target [based on Jan-June market share applied to demand est(imated) at 120 Kt] » [« Προσωρινά στοιχεία πωλήσεων Σεπτεμβρίου σε σύγκριση προς τον στόχο (στηριζόμενα στα μερίδια αγοράς Ιανουαρίου-Ιουνίου αναγόμενα σε ζήτηση εκτιμώμενη σε 120 χιλιοτόννους) »]. Η διατήρηση αυτών των μέτρων επιβεβαιώνεται από τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33), στα οποία είναι συνημμένος ένας πίνακας, όπου συγκρίνονται, για τον Νοέμβριο του 1982, οι πωλήσεις « actual » (« πραγματοποιηθείσες ») προς τους αριθμούς « theoretical » (« θεωρητικούς »), υπολογισθέντες βάσει του « J-June % of 125 Kt » (« κατανομής των 125 χιλιοτόννων βάσει των ποσοστών Ιανουαρίου-Ιουνίου »).

201 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όσον αφορά το 1981, καθώς και τα δύο εξάμηνα του 1982, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από την αμοιβαία επιτήρηση που ασκούνταν, κατά τις περιοδικές συναντήσεις, επί της εφαρμογής ενός συστήματος περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο ότι το σύστημα αυτό το είχαν συναποδεχθεί οι μετέχοντες στις συναντήσεις.

202 Για το 1983, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή (γ. αιτ. παραρτ. 33, 85 και 87), κατά τα τέλη του 1982 και τις αρχές του 1983, οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου συζήτησαν για ένα σύστημα ποσοστώσεων για το έτος 1983 και ότι η προσφεύγουσα μετέσχε στις συναντήσεις κατά τις οποίες έλαβαν χώρα οι συζητήσεις αυτές, όπου και έδωσε στοιχεία σχετικά με τις πωλήσεις της.

203 Επομένως, η προσφεύγουσα μετέσχε στις διαπραγματεύσεις που διεξήχθησαν με σκοπό την καθιέρωση συστήματος ποσοστώσεων για το 1983.

204 Όσο για το αν οι διαπραγματεύσεις αυτές κατέληξαν πράγματι σε αποτελέσματα όσον αφορά τα δύο πρώτα τρίμηνα του 1983, όπως διαπιστώνει η Απόφαση (αιτιολογικές σκέψεις 63, τρίτο εδάφιο, και 64), το Πρωτοδικείο σημειώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 40), η προσφεύγουσα ανέφερε, κατά την εν λόγω συνάντηση, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών της για τον Μάιο, όπως έπραξαν και άλλες εννέα επιχειρήσεις. Εξ άλλου, στα πρακτικά μιας εσωτερικής συναντήσεως του ομίλου Shell της 17ης Μαρτίου 1983 (γ. αιτ. παράρτ. 90), αναφέρονται τα εξής:

« (...) and would lead to a market share of approaching 12 % and well above the agreed Shell target of 11 %. Accordingly the following reduced sales targets were set and agreed by the integrated companies ».

[« (...) και θα οδηγούσε σε ένα μερίδιο της αγοράς κοντά στο 12 %, πολύ πάνω από τον στόχο του 11 % που έχει συμφωνηθεί για τη Shell. Γι' αυτό, καθορίστηκαν και συμφωνήθηκαν από τις εταιρίες του ομίλου οι ακόλουθοι μειωμένοι στόχοι πωλήσεων »].

Παρατίθενται οι νέες ποσότητες και στη συνέχεια αναφέρονται τα εξής:

« this would be 11.2 % of a market of 395 kt. The situation will be monitored carefully and any change from this agreed plan would need to be discussed beforehand with the other PIMS members ».

(« αυτό αντιστοιχεί στο 11,2 % της αγοράς, η οποία υπολογίζεται σε 395 χιλιοτόννους. Η εξέλιξη της καταστάσεως θα παρακολουθηθεί προσεκτικά και, για οποιαδήποτε μεταβολή αυτού του συμφωνηθέντος σχεδίου, θα πρέπει να έχει προηγηθεί συζήτηση με τα άλλα μέλη του PIMS »).

205 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε από το συνδυασμό των δύο αυτών εγγράφων ότι οι διαπραγματεύσεις μεταξύ παραγωγών είχαν οδηγήσει στην καθιέρωση ενός συστήματος ποσοστώσεων. Συγκεκριμένα, το εσωτερικό σημείωμα του ομίλου Shell δείχνει ότι η επιχείρηση αυτή ζητούσε από τις εθνικές της εταιρίες πωλήσεων να μειώσουν τις πωλήσεις τους, όχι για να μειωθεί ο συνολικός όγκος των πωλήσεων του ομίλου Shell, αλλά για να περιοριστεί στο 11 % το συνολικό μερίδιο του ομίλου αυτού στην αγορά. Ένας τέτοιος περιορισμός, εκφραζόμενος σε μερίδιο της αγοράς, μπορεί να εξηγηθεί μόνο στο πλαίσιο συστήματος ποσοστώσεων. Εξ άλλου, τα πρακτικά της συναντήσεως της 1ης Ιουνίου 1983 αποτελούν πρόσθετη ένδειξη για την ύπαρξη ενός τέτοιου συστήματος, εφόσον κύριος σκοπός της ανταλλαγής πληροφοριών για τις μηνιαίες πωλήσεις των διαφόρων παραγωγών είναι ο έλεγχος της τηρήσεως των ανειλημμένων υποχρεώσεων.

206 Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι ο αριθμός 11 %, ως μερίδιο της Shell στην αγορά, εμφανίζεται όχι μόνο στο εσωτερικό σημείωμα της Shell, αλλά και σε άλλα δύο έγγραφα· πρόκειται, αφενός, για ένα εσωτερικό σημείωμα της ICI, με το οποίο αυτή η τελευταία παρατηρεί ότι η Shell προτείνει τον αριθμό αυτόν για τον εαυτό της, για την Hoechst και για την ICI (γ. αιτ. παράρτ. 87) και, αφετέρου, για τα πρακτικά — τα οποία συνέταξε η ICI — μιας συναντήσεως της 29ης Νοεμβρίου 1982, μεταξύ της ICI και της Shell, κατά την οποία έγινε μνεία της παραπάνω προτάσεως (γ. αιτ. παράρτ. 99).

207 Πρέπει να προστεθεί ότι, λόγω της ταυτότητας του σκοπού των διαφόρων μέτρων περιορισμού του όγκου των πωλήσεων — που συνίστατο στη μείωση της πιέσεως που

ασκούσε η υψηλότερη προσφορά πάνω στις τιμές —, ορθώς η Επιτροπή συνήγαγε ότι τα μέτρα αυτά εντάσσονταν στο πλαίσιο συστήματος ποσοστώσεων.

208 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει, εξ άλλου, ότι η προσφεύγουσα, συμμετέχοντας στις συναντήσεις κατά τις οποίες διάφοροι παραγωγοί επικρίνονταν όποτε δεν συμμορφώνονταν προς τα συμπεφωνημένα, η προσφεύγουσα συνέβαλλε σ' αυτές τις επικρίσεις και, μ' αυτόν τον τρόπο άσκησε πιέσεις στους εν λόγω παραγωγούς.

209 Εξ άλλου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, για να μπορέσει να θεμελιώσει τις προεκτεθείσες διαπιστώσεις της ως προς τα πραγματικά περιστατικά, η Επιτροπή δεν χρειαζόταν να καταφύγει σε έγγραφα τα οποία δεν είχε μνημονεύσει στις ανακοινώσεις των αιτιάσεων ή τα οποία δεν είχε κοινοποιήσει στην προσφεύγουσα.

210 Εν όψει των παραπάνω σκέψεων, πρέπει να συναχθεί ότι η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι η προσφεύγουσα συγκαταλεγόταν μεταξύ των παραγωγών πολυπροπυλενίου μεταξύ των οποίων επήλθε σύμπτωση βουλήσεων όσον αφορά τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για τα έτη 1979, 1980 και το πρώτο ήμισυ του 1983 και τον περιορισμό των μηνιαίων πωλήσεών τους δι' αναγωγής σε προγενέστερη περίοδο για τα έτη 1981 και 1982, στοιχεία μνημονευόμενα στην Απόφαση και εντασσόμενα σε σύστημα ποσοστώσεων.

2. *Η εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ*

Α — Νομικός χαρακτηρισμός

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

211 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 81, πρώτο εδάφιο), το σύνολο των σχεδίων και διακανονισμών που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του συστήματος των περιοδικών και θεσμοποιημένων συναντήσεων αποτέλεσε ενιαία και συνεχή « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1.

212 Εν προκειμένω, οι παραγωγοί, αποδεχόμενοι ένα κοινό σχέδιο για τη ρύθμιση των τιμών και του εφοδιασμού στην αγορά πολυπροπυλενίου, συμμετέσχαν σε μια συμφωνία-πλαίσιο, η οποία εκδηλώθηκε με σειρά λεπτομερεστέρων επί μέρους συμφωνιών, οι οποίες εκπονήθηκαν κατά διαστήματα (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 81, τρίτο εδάφιο).

213 Η Απόφαση αναφέρει στη συνέχεια (αιτιολογική σκέψη 82, πρώτο εδάφιο) ότι, κατά την επεξεργασία των λεπτομερειών του ολικού σχεδίου, επιτεύχθηκε ρητή συμφωνία σε πολλά σημεία, όπως οι κατ' ιδίαν πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών και τα ετήσια σχέδια ποσοστώσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ασφαλώς, μπορεί να μην επιτεύχθηκε η συναίνεση των παραγωγών πάνω σ' ένα οριστικό σχέδιο, όπως στην περίπτωση των ποσοστώσεων για το 1981 και το 1982. Ωστόσο, το γεγονός ότι αυτοί έλαβαν μέτρα με σκοπό την πλήρωση αυτού του κενού — όπως ήταν η ανταλλαγή πληροφοριών και η σύγκριση των μηνιαίων πωλήσεων προς τα αποτελέσματα που είχαν επιτευχθεί σε προηγούμενη περίοδο αναφοράς — όχι μόνο προϋπέθετε την ύπαρξη ρητής συμφωνίας για την επεξεργασία και την εφαρμογή τέτοιων μέτρων, αλλά και αποτέλεσε ένδειξη του ότι οι παραγωγοί είχαν συμφωνήσει σιωπηρώς ότι, κατά το μέτρο του δυνατού, έπρεπε ο καθένας τους να διατηρήσει τις θέσεις του.

214 Το συμπέρασμα ότι υπήρξε μία μοναδική και συνεχής συμφωνία ουδόλως επηρεάζεται από το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί — αναπόφευκτα — δεν παρέστησαν σε όλες τις συναντήσεις. Δεδομένου ότι η μελέτη και η υλοποίηση κάθε « πρωτοβουλίας » απαιτούσε αρκετούς μήνες, η περιστασιακή απουσία ενός παραγωγού δεν σήμαινε και μη συμμετοχή του σ' αυτήν (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, πρώτο εδάφιο).

215 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, πρώτο εδάφιο), η λειτουργία της συμπράξεως, δεδομένου ότι στηριζόταν σε κοινό και λεπτομερές σχέδιο, αποτέλεσε « συμφωνία » κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

216 Στην Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 86, δεύτερο εδάφιο) εκτίθεται ότι, μολονότι οι έννοιες των όρων « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » διαφέρουν μεταξύ τους, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες η συμπαιγνία εμφανίζει στοιχεία και των δύο μορφών αθέμιτης συνεργασίας.

217 Ο όρος « εναρμονισμένη πρακτική » χαρακτηρίζει μια μορφή συντονισμού μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες, χωρίς να φθάνουν μέχρι σημείου να συνάψουν κατά κυριολεξία σύμβαση, υποκαθιστούν ενσυνείδητα τους κινδύνους του ανταγωνισμού με την έμπρακτη συνεργασία μεταξύ τους (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 86, τρίτο εδάφιο).

218 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, πρώτο εδάφιο), η Συνθήκη ΕΟΚ διατυπώνει την « εναρμονισμένη πρακτική » ως ξεχωριστή έννοια, για να εμποδίζει τις επιχειρήσεις να καταστρατηγούν την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, διαμορφώνοντας, με αμοιβαία συνεννόηση, μια συμπεριφορά αντιβαίνουσα μεν προς τον ανταγωνισμό, μη δυνάμενη όμως να εξομοιωθεί προς οριστική συμφωνία, αλληλοενημερωνόμενες, παραδείγματος χάριν, εκ των προτέρων για τη στάση που προτίθεται να τηρήσει η καθεμία, έτσι ώστε να μπορέσει να ρυθμίζει την εμπορική συμπεριφορά της γνωρίζοντας ότι και οι ανταγωνιστές της θα ενεργήσουν κατά τον ίδιο τρόπο (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69, ICI κατά Επιτροπής, Slg. 1972, σ. 619).

219 Με την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, Suiker Unie κ.λπ. κατά Επιτροπής (Slg. 1975, σ. 1663), το Δικαστήριο δέχτηκε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας που έχουν καθοριστεί από τη νομολογία του ουδόλως προϋποθέτουν την κατάρτιση πραγματικού « σχεδίου », αλλά πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, δεύτερο εδάφιο). Μια τέτοια συμπεριφορά μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, ως « εναρμονισμένη πρακτική », έστω και αν τα μέρη δεν έχουν συνεννοηθεί εκ των προτέρων βάσει κοινού σχεδίου καθορίζοντος τη δράση τους στην αγορά, αλλά υιοθετούν μηχανισμούς συμπαιγνίας ή προσχωρούν σε τέτοιους μηχανισμούς που διευκολύνουν τον συντονισμό της εμπορικής τους συμπεριφοράς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πρώτη περίοδος).

220 Εξ άλλου, η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, τρίτη περίοδος) επισημαίνει ότι, σε μια σύνθετη σύμπραξη, είναι πιθανόν ορισμένοι παραγωγοί να μην έχουν εκδηλώσει, σε κάθε περίπτωση, τη ρητή τους συγκατάθεση για τη συμπεριφορά την οποία ακολούθησαν οι λοιποί, παρ' όλο που δηλώνουν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρουν αναλόγως. Από ορισμένες πλευρές, επομένως, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών στην υλοποίηση της ολικής συμφωνίας ενδέχεται να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της εναρμονισμένης πρακτικής (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 87, τρίτο εδάφιο, πέμπτη περίοδος).

221 Η σημασία, επομένως, της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής δεν προκύπτει τόσο, κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 87, τέταρτο εδάφιο), από τη διάκριση μεταξύ της πρακτικής αυτής και μιας «συμφωνίας», όσο από τη διάκριση μεταξύ μιας συμπαιγνίας που εμπίπτει στο άρθρο 85, παράγραφος 1, και της απλής παράλληλης συμπεριφοράς που δεν ενέχει κανένα στοιχείο διαβουλεύσεως. Μικρή σημασία έχει, επομένως, η ακριβής μορφή την οποία προσέλαβε εν προκειμένω η συμπαιγνιακή συμπεριφορά.

222 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 88, πρώτο και δεύτερο εδάφιο) διαπιστώνει ότι οι περισσότεροι από τους παραγωγούς ισχυρίστηκαν, κατά τη διοικητική διαδικασία, ότι η συμπεριφορά τους στο πλαίσιο των λεγομένων «πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών» δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιας «συμφωνίας» κατά την έννοια του άρθρου 85 (βλ. Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 82), ούτε αποδεικνύει την ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η συνδρομή της οποίας προϋποθέτει «φανερή δράση» στην αγορά· τέτοια όμως φανερή δράση ουδόλως συντρέχει εν προκειμένω, εφόσον ουδέποτε γνωστοποιήθηκε στους πελάτες τιμοκατάλογος ή «τιμή-στόχος». Η Απόφαση απορρίπτει το επιχείρημα αυτό, με την αιτιολογία ότι, εάν ήταν αναγκαίο, στην παρούσα υπόθεση, να στηριχθεί κανείς στην ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής, η προϋπόθεση να έχουν προβεί οι συμμετέχοντες στη λήψη ορισμένων μέτρων για την επίτευξη του κοινού τους στόχου πληρούται κάλλιστα. Οι διάφορες πρωτοβουλίες για τον καθορισμό τιμών προκύπτουν από τα έγγραφα. Είναι επίσης αναμφισβήτητο ότι οι κατ' ιδίαν παραγωγοί ενήργησαν εκ παραλλήλου για να τις θέσουν σε εφαρμογή. Τα μέτρα που έλαβαν οι παραγωγοί, είτε ατομικά είτε συλλογικά, προκύπτουν από έγγραφα: πρακτικά συναντήσεων, εσωτερικά σημειώματα, οδηγίες και εγκύκλιοι στους υπευθύνους πωλήσεων και επιστολές στους πελάτες. Είναι εντελώς αδιάφορο εάν οι παραγωγοί «δημοσίευσαν» ή όχι τιμοκαταλόγους. Οι οδηγίες για τις τιμές, αυτές καθαυτές, δεν παρέχουν μόνο την καλύτερη δυνατή απόδειξη για τις ενέργειες στις οποίες προέβη κάθε παραγωγός προς υλοποίηση του κοινού στόχου, αλλά, ως εκ του περιεχομένου και της χρονολογίας τους, και την απόδειξη της συμπαιγνίας.

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

223 Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι, εν όψει της εξελίξεως της θέσεως της Επιτροπής σχετικά με τον νομικό χαρακτηρισμό της παραβάσεως, είναι αναγκαίο να οροθετηθούν με ακρίβεια οι έννοιες της « συμφωνίας » και της « εναρμονισμένης πρακτικής ». Για να υπάρχει συμφωνία, αρκεί οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις να καταλήξουν σε σύμπτωση βουλήσεων επί μιας περιοριστικής του ανταγωνισμού πρακτικής, χωρίς να είναι αναγκαίο να έχει τεθεί όντως σε εφαρμογή αυτή η σύμπτωση βουλήσεων. Αντιθέτως, για να υπάρχει εναρμονισμένη πρακτική, είναι αναγκαίο να υπάρχει κάποια πρακτική, δηλαδή ενέργεια ή παράλειψη των συμμετεχόντων καταλογιστέα σε διαβούλευση, παράγουσα αποτελέσματα στην αγορά ή αποσκοπούσα στην παραγωγή τέτοιων αποτελεσμάτων.

224 Κατά την προσφεύγουσα, η νοηματική αυτή διαφορά μεταξύ των δύο εννοιών συνοδεύεται και από διαφορά ως προς τον τρόπο αποδείξεως. Για να αποδειχθεί μια συμφωνία, είναι αναγκαίο να αποδειχθεί η σύμπτωση βουλήσεων των συμμετεχόντων. Αντιθέτως, για την εναρμονισμένη πρακτική, αρκεί να αποδειχθεί η αντικειμενική υπόσταση ταυτοσήμων ενεργειών, οι οποίες πρέπει να μπορούν να αποδοθούν σε διαβούλευση, το βάρος της αποδείξεως της οποίας επίσης φέρει η Επιτροπή.

225 Κατά την άποψη της προσφεύγουσας, η οροθέτηση αυτή μεταξύ « συμφωνίας » και « εναρμονισμένης πρακτικής » έχει ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω. Αφενός, όσον αφορά την ύπαρξη συμφωνιών, η Επιτροπή δεν απέδειξε την ρητώς ή απλώς *εν τοις πράγμασι* εκδηλωθείσα βούληση της BASF να αυτοδεσμευτεί. Ειδικότερα, εφόσον η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι υπήρξε « συμφωνία-πλαίσιο », η οποία επιτεύχθηκε το 1977, σ' αυτήν εναπόκειται να αποδείξει πειστικά ότι η BASF δεσμεύτηκε όντως στο πλαίσιο μιας τέτοιας συμφωνίας, υπό ποίες συνθήκες το έπραξε και πότε ακριβώς. Εξ άλλου, όσον αφορά την εναρμονισμένη πρακτική, εφόσον δεν αρκεί μόνο η ύπαρξη διαβουλεύσεως, απαιτείται η Επιτροπή να αποδείξει την ομοιόμορφη συμπεριφορά των επιχειρήσεων στην αγορά. Τέτοια απόδειξη όμως δεν στοιχειοθετείται, εφόσον, όπως φαίνεται από την έρευνα της Coopers & Lybrand, παρατηρήθηκε στην αγορά σημαντικότατη διάσταση μεταξύ των τιμών που πράγματι εφαρμόστηκαν στην αγορά και των επιδιωκομένων τιμών που φέρεται ότι είχαν συμφωνηθεί.

226 Εξ άλλου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν είναι δυνατόν να συναχθεί από την Απόφαση αν η Επιτροπή προσάπτει στις επιχειρήσεις ότι διέπραξαν μία ενιαία

παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, δηλαδή αν τους προσάπτει ότι καθόρισαν από κοινού « τιμές-στόχους » και ότι επιχείρησαν να τις επιβάλλουν — όπου οι άλλες πλευρές της συμπεριφοράς (διαχείριση πελατείας, κατανομή της αγοράς, κ.λπ.) κατέτειναν απλώς στην επιβολή αυτών των « τιμών-στόχων » στην αγορά — ή αν θεωρεί καθεμιά από τις πλευρές αυτές της συμπεριφοράς ως χωριστή παράβαση. Αν ληφθεί υπόψη το διατακτικό της Αποφάσεως, η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η δεύτερη ερμηνεία πρέπει να γίνει δεκτή. Παρατηρεί, ωστόσο, ότι, όποια ερμηνεία και αν γίνει δεκτή, η διαπίστωση ότι η επιχείρηση δεν εκδήλωσε τη μια ή την άλλη μορφή συμπεριφοράς πρέπει να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου, διότι μια τέτοια διαπίστωση συνεπάγεται είτε μείωση της σοβαρότητας της όλης παραβάσεως, είτε την εξαφάνιση μιας από τις παραβάσεις που έχουν γίνει δεκτές.

227 Κατά την Επιτροπή, αντιθέτως, το ζήτημα αν μια συμπαιγνία ή σύμπραξη πρέπει να χαρακτηρισθεί νομικώς ως συμφωνία ή ως εναρμονισμένη πρακτική κατά την έννοια του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ ή αν η συμπαιγνία αυτή εμπεριέχει στοιχεία και της μιας και της άλλης είναι αμελητέας σημασίας. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή διατείνεται ότι οι όροι « συμφωνία » και « εναρμονισμένη πρακτική » περικλείουν τις διάφορες μορφές διακανονισμών, με τις οποίες οι ανταγωνιστές, αντί να διαμορφώνουν τη μέλλουσα ανταγωνιστική τους συμπεριφορά με πλήρη ανεξαρτησία, δεσμεύονται αμοιβαία, περιορίζοντας την ελευθερία δράσεώς τους στην αγορά με άμεσες ή έμμεσες μεταξύ τους επαφές.

228 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η χρήση διαφορετικών όρων στο άρθρο 85 έχει ως σκοπό να απαγορεύσει κάθε μορφή συμπαιγνίας και όχι να προβλέψει διαφορετική μεταχείριση για καθεμιά απ' αυτές. Κατά συνέπεια, η προσπάθεια να χαραχθεί μια γραμμή οριοθέτησης μεταξύ όρων που αποσκοπούν στο να καταλάβουν κάθε μορφή απαγορευόμενης συμπεριφοράς δεν ασκεί επιρροή. Η ratio legis της εισαγωγής στο άρθρο 85 του όρου « εναρμονισμένη πρακτική » είναι ότι επιδιώκεται έτσι να περιληφθούν, παράλληλα προς τις συμφωνίες, και μορφές συμπαιγνίας που αντανακλούν απλώς κάποιον *εν τοις πράγμασι* συντονισμό ή κάποια έμπρακτη συνεργασία, αλλά που είναι πάντως ικανές να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό (προαναφερθείσα απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972, στην υπόθεση 48/69, σκέψεις 64 έως 66).

229 Διατείνεται ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως

48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174), επιδιώκεται η παρεμπόδιση κάθε μορφής επαφής, άμεσης ή έμμεσης, μεταξύ επιχειρήσεων, έχουσας ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα είτε τον επηρεασμό της συμπεριφοράς στην αγορά ενός τωρινού ή δυνητικού ανταγωνιστή, είτε την αποκάλυψη σε ένα τέτοιο ανταγωνιστή της συμπεριφοράς την οποία η επιχείρηση έχει αποφασίσει — ή έχει κατά νουν — να τηρήσει στην αγορά. Η ύπαρξη εναρμονισμένης πρακτικής εντοπίζεται, επομένως, ήδη σε επίπεδο επαφής μεταξύ ανταγωνιστών, πριν από οποιαδήποτε εκδήλωση της συμπεριφοράς τους στην αγορά.

230 Κατά την Επιτροπή, εναρμονισμένη πρακτική υπάρχει, άπαξ και υπάρχει διαβούλευση με σκοπό τον περιορισμό της έναντι αλλήλων αυτονομίας των επιχειρήσεων, τούτο δε έστω και αν δεν έχει διαπιστωθεί καμμιά πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Κατά την Επιτροπή, η συζήτηση αφορά, στην ουσία, την έννοια της λέξεως « πρακτική ». Αποκρούει την άποψη της προσφεύγουσας ότι η λέξη αυτή έχει την έννοια της « συμπεριφοράς στην αγορά ». Η λέξη αυτή μπορεί, κατά την άποψη της Επιτροπής, να καλύπτει ακόμα και την απλή συμμετοχή σε επαφές, εφόσον αυτές έχουν ως σκοπό να περιορίσουν την αυτονομία των επιχειρήσεων.

231 Προσθέτει ότι αν, για να στοιχειοθετηθεί εναρμονισμένη πρακτική, απαιτούνταν η συνδρομή και των δύο στοιχείων — διαβουλεύσεως και συμπεριφοράς στην αγορά —, όπως φρονεί η BASF, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να μείνει εκτός πεδίου εφαρμογής του άρθρου 85 ολόκληρο φάσμα πρακτικών που έχουν ως σκοπό, όχι όμως κατ' ανάγκην και ως αποτέλεσμα, τη νόθευση του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Θα εξουδετερωνόταν έτσι μέρος της αποτελεσματικότητας του άρθρου 85. Εξ άλλου, η άποψη αυτή δεν συμφωνεί με τη νομολογία του Δικαστηρίου που αναφέρεται στην έννοια της εναρμονισμένης πρακτικής (προαναφερθείσες αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 48/69, σκέψη 66· της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψη 26· της 14ης Ιουλίου 1981 στην υπόθεση 172/80, Züchner, Συλλογή 1981, σ. 2021, σκέψη 14). Η νομολογία αυτή ναι μεν μνημονεύει κάθε φορά πρακτικές που ασκούνται στην αγορά, δεν τις μνημονεύει όμως ως συστατικό στοιχείο της παραβάσεως, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, αλλά ως πραγματικό περιστατικό, από το οποίο μπορεί να συναχθεί ότι υπήρξε διαβούλευση. Κατά τη νομολογία αυτή, δεν απαιτείται καμμία πραγματική συμπεριφορά στην αγορά. Αρκεί μόνο να ήρθαν οι επιχειρήσεις σε επαφή μεταξύ τους, χαρακτηριστικό του ότι εγκατέλειψαν την αναγκαία για κάθε επιχείρηση αυτονομία.

232 Κατά την Επιτροπή, επομένως, δεν είναι ανάγκη, για να υπάρχει παράβαση του άρθρου 85, να εφάρμοσαν οι επιχειρήσεις στην πράξη εκείνο για το οποίο συνεννοήθηκαν. Η αποδοκιμαζόμενη με το άρθρο 85, παράγραφος 1, συμπεριφορά συντρέχει κάλλιστα, από τη στιγμή που η πρόθεση υποκαταστάσεως των κινδύνων του ανταγωνισμού με τη συνεργασία υλοποιείται με τη μορφή διαβουλεύσεως, χωρίς κατ' ανάγκην και να εκδηλωθεί, στη συνέχεια, στην αγορά κάποια συμπεριφορά δυνάμενη να διαπιστωθεί.

233 Όσον αφορά την απόδειξη, η Επιτροπή συνάγει από τα παραπάνω ότι η συμφωνία και η εναρμονισμένη πρακτική μπορούν να αποδεικνύονται με άμεσες και με έμμεσες αποδείξεις. Εν προκειμένω, δεν χρειάστηκε να καταφύγει σε έμμεσες αποδείξεις, όπως είναι η παράλληλη συμπεριφορά στην αγορά, εφόσον διέθετε άμεσα αποδεικτικά στοιχεία για τη συμπαιγνία, όπως είναι ιδίως τα πρακτικά των συναντήσεων.

234 Η Επιτροπή καταλήγει τονίζοντας ότι δικαιολογημένα χαρακτήρισε τη διαπιστωθείσα εν προκειμένω παράβαση, κυρίως μεν, ως συμφωνία, επικουρικώς δε και καθ' όσον ήθελε παραστεί αναγκαίο, ως εναρμονισμένη πρακτική.

235 Συναφώς, η Επιτροπή υπογραμμίζει ακόμη ότι η παράβαση δεν συνίστατο σε σειρά πράξεων ανεξαρτήτων μεταξύ τους. Τα διάφορα μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο της παραβάσεως (σχετικά με τις τιμές, τις ποσοστώσεις, το « account leadership », κ.λπ.) αποτελούν απλώς διαφορετικές όψεις ενός και του αυτού συνόλου.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

236 Πρέπει να διαπιστωθεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, η Επιτροπή χαρακτήρισε κάθε πραγματικό στοιχείο το οποίο έκρινε αποδεδειγμένο εις βάρος της προσφεύγουσας είτε ως συμφωνία είτε ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 80, δεύτερο εδάφιο, 81, τρίτο εδάφιο, και 82, πρώτο εδάφιο, της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε καθένα από τα επί μέρους αυτά στοιχεία, κυρίως, ως « συμφωνία ».

237 Ομοίως, από την ανάγνωση των συνδυασμένων αιτιολογικών σκέψεων 86, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, 87, τρίτο εδάφιο, και 88 της Αποφάσεως, η Επιτροπή χαρακτήρισε, επικουρικώς, ως « εναρμονισμένες πρακτικές » τα στοιχεία παραβάσεως, οσάκις αυτά είτε δεν αρκούσαν για να στηρίξουν το συμπέρασμα ότι τα μέρη είχαν συνεννοηθεί προηγουμένως επί κοινού σχεδίου καθορίζοντος τη δράση τους στην αγορά, είχαν όμως δεχτεί ή είχαν προσχωρήσει σε μηχανισμούς συμπαιγνίας που διευκόλυναν τον συντονισμό της εμπορικής τους πολιτικής, είτε δεν αρκούσαν, λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα της συμπράξεως, για να αποδειχθεί ότι ορισμένοι παραγωγοί είχαν εκφράσει τη ρητή τους συγκατάθεση στη συμπεριφορά που υιοθέτησαν οι άλλοι, παρ' όλο που εκδήλωναν την υποστήριξή τους στο όλο σχέδιο και δρούσαν αναλόγως. Έτσι, η Απόφαση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, υπό ορισμένες επόψεις, η συνεχής συνεργασία και συμπαιγνία των παραγωγών κατά τη θέση σε εφαρμογή μιας συνολικής συμφωνίας μπορεί να εμφανίζει ορισμένα χαρακτηριστικά της εναρμονισμένης πρακτικής.

238 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, εφόσον από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκδηλώσει την κοινή τους βούληση να συμπεριφέρονται στην αγορά κατά ορισμένο τρόπο (βλ. αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 1970 στην υπόθεση 41/69, ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, σκέψη 112, Slg. 1970, σ. 661· και της 29ης Οκτωβρίου 1980 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 209/78 έως 215/78 και 218/78, Heinz van Landewyck κατά Επιτροπής, σκέψη 86, Slg. 1980, σ. 3125), δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε ως συμφωνία, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τη σύμπτωση που επήλθε μεταξύ των βουλήσεων της προσφεύγουσας και άλλων παραγωγών πολυπροπυλενίου, την οποία απέδειξε επαρκώς κατά νόμον και η οποία αφορούσε τις πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών, τα μέτρα που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων για το 1979, το 1980 και το πρώτο ήμισυ του 1983, καθώς και τα μέτρα περιορισμού των μηνιαίων πωλήσεων δι' αναγωγής σε προηγούμενη περίοδο για το 1981 και το 1982.

239 Εξ άλλου, ορθώς η Επιτροπή, αφού απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι τα αποτελέσματα των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών εξακολούθησαν να παράγονται μέχρι τον Νοέμβριο του 1983, έκρινε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983 τουλάχιστον. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 85 εφαρμόζεται και επί συμφωνιών που έχουν παύσει μεν να ισχύουν, εξακολουθούν όμως να παράγουν αποτελέσματα και μετά την τυπική τους λήξη (απόφαση της 3ης Ιουλίου 1985 στην υπόθεση 243/83, Binon, Συλλογή 1985, σ. 2015, σκέψη 17).

240 Για τον ορισμό της έννοιας της εναρμονισμένης πρακτικής, είναι αναγκαία η παραπομπή στη νομολογία του Δικαστηρίου, από όπου προκύπτει ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας τα οποία έθεσε προηγουμένως πρέπει να γίνονται νοητά υπό το πρίσμα της βαθύτερης αντίληψης που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΟΚ, ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να διαμορφώνει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Και ναι μεν η επιταγή αυτή της αυτονομίας δεν αναιρεί το δικαίωμα των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται ευφυώς στην ήδη εκδηλωθείσα ή στην προβλεπόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, αποκλείει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ τους, επιδιώκουσα είτε να επηρεάσει τη συμπεριφορά ενός υπάρχοντος ή δυνητικού ανταγωνιστή στην αγορά, είτε να αποκαλύψει σ' έναν τέτοιο ανταγωνιστή τη συμπεριφορά που οι ίδιες έχουν αποφασίσει ή έχουν κατά νουν να τηρήσουν στην αγορά (προαναφερθείσα απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1975 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73, σκέψεις 173 και 174).

241 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα μετέσχε σε συναντήσεις που είχαν ως σκοπό τον καθορισμό επιδιωκομένων τιμών και επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων· κατά τις συναντήσεις αυτές ανταλλάσσονταν μεταξύ των ανταγωνιστών πληροφορίες σχετικά με τις τιμές που επιθυμούσαν να εφαρμοστούν στην αγορά, σχετικά με τις τιμές που είχαν κατά νουν να εφαρμόσουν, σχετικά με το κατώτατο όριο συμφέρουσας λειτουργίας τους, τους περιορισμούς του όγκου πωλήσεων που έκριναν αναγκαίους, τα αριθμητικά στοιχεία των πωλήσεών τους ή την ταυτότητα των πελατών τους. Μετέχοντας στις συναντήσεις αυτές, συνέπραξε με τους ανταγωνιστές της σε διαβούλευση που είχε ως σκοπό να επηρεάσει τη συμπεριφορά τους στην αγορά και να αποκαλύψει τη συμπεριφορά που κάθε παραγωγός είχε κατά νουν να τηρήσει ο ίδιος στην αγορά.

242 Έτσι, η προσφεύγουσα όχι μόνο επιδίωξε να άρει προληπτικά την αβεβαιότητα σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά των ανταγωνιστών της, αλλά και πρέπει ασφαλώς να έλαβε υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που συνέλεξε κατά τις συναντήσεις αυτές, για να καθορίσει την πολιτική που θα ακολουθούσε στην αγορά. Ομοίως, και οι ανταγωνιστές της πρέπει ασφαλώς να έλαβαν υπόψη, άμεσα ή έμμεσα, τις πληροφορίες που τους αποκάλυψε η προσφεύγουσα σχετικά με τη συμπεριφορά που είχε αποφασίσει ή που είχε κατά νουν να τηρήσει η ίδια στην αγορά, για να καθορίσουν την πολιτική που θα ακολουθούσαν.

243 Επομένως, δικαιολογημένα η Επιτροπή χαρακτήρισε, ως εκ του σκοπού τους, επικουρικώς ως εναρμονισμένη πρακτική, κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, τις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, στις οποίες συμμετέσχε η προσφεύγουσα από τα τέλη του 1978 ή από τις αρχές του 1979 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1983.

244 Όσον αφορά το ζήτημα αν η Επιτροπή δικαιολογημένα έκρινε ότι υπήρχε ενιαία παράβαση, την οποία χαρακτηρίζει, στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι οι διάφορες παρατηρηθείσες εναρμονισμένες πρακτικές και οι διάφορες συναφθείσες συμφωνίες εντάσσονταν, ως εκ της ταυτότητας του σκοπού τους, σε συστήματα περιοδικών συναντήσεων, καθορισμού επιδιωκομένων τιμών και ποσοστώσεων.

245 Πρέπει να τονιστεί ότι τα συστήματα αυτά εντάσσονταν σε σειρά προσπαθειών των εμπλεκομένων επιχειρήσεων που συνέκλιναν σε έναν και τον αυτό οικονομικό σκοπό: να νοθευθεί η φυσιολογική εξέλιξη των τιμών στην αγορά του πολυπροπυλενίου. Είναι, επομένως, τεχνητή η απόπειρα να υποδιαιρεθεί αυτή η συνεχής συμπεριφορά, που χαρακτηρίζεται από έναν και τον αυτό σκοπό, αναλυόμενη σε πλείονες και χωριστές παραβάσεις. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα έλαβε μέρος — επί σειρά ετών — σε ολοκληρωμένο σύνολο συστημάτων, τα οποία συνιστούν ενιαία παράβαση, η οποία συγκεκριμενοποιήθηκε προοδευτικά τόσο με συμφωνίες όσο και με αθέμιτες εναρμονισμένες πρακτικές.

246 Επιβάλλεται να λεχθεί, εξ άλλου, ότι η Επιτροπή δικαιολογημένα χαρακτήρισε την ενιαία αυτή παράβαση ως « συμφωνία και εναρμονισμένη πρακτική », κατά το μέτρο που η παράβαση αυτή εμπεριείχε ταυτόχρονα στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « συμφωνίες » και στοιχεία που πρέπει να χαρακτηριστούν ως « εναρμονισμένες πρακτικές ». Συγκεκριμένα, εφόσον πρόκειται για σύνθετη παράβαση, ο διττός χαρακτηρισμός, τον οποίο χρησιμοποιεί η Επιτροπή στο άρθρο 1 της Αποφάσεως, δεν πρέπει να νοηθεί ως χαρακτηρισμός που προϋποθέτει ταυτόχρονα και σωρευτικά την απόδειξη του ότι καθένα από τα αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά εμφανίζει τα συστατικά στοιχεία και της συμφωνίας και της εναρμονισμένης πρακτικής, αλλ' ως προσδιορίζων ένα σύνθετο όλον, που περιέχει πραγματικά στοιχεία από τα οποία ορισμένα χαρακτηρίστηκαν ως συμφωνίες και άλλα ως εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο δεν προβλέπει κάποιον ειδικό χαρακτηρισμό γι' αυτού του είδους τη σύνθετη παράβαση.

247 Κατά συνέπεια, η αιτίαση της προσφεύγουσας πρέπει να απορριφθεί.

Β — Συλλογική ευθύνη

α) Η προσβαλλόμενη πράξη

248 Κατά την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 83, πρώτο εδάφιο), το συμπέρασμα ότι υπήρξε μία μοναδική και συνεχής συμφωνία ουδόλως επηρεάζεται από το γεγονός ότι ορισμένοι παραγωγοί — αναπόφευκτα — δεν παρέστησαν σε όλες τις συναντήσεις. Δεδομένου ότι η μελέτη και η υλοποίηση κάθε « πρωτοβουλίας » απαιτούσε αρκετούς μήνες, η περιστασιακή απουσία ενός παραγωγού δεν σήμαινε και μη συμμετοχή του σ' αυτήν. Εν πάση περιπτώσει, υπήρχε η τρέχουσα πρακτική να ενημερώνονται οι απόντες για τις αποφάσεις που λαμβάνονταν στις συναντήσεις. Όλες οι αποδέκτριες της επίδικης Αποφάσεως επιχειρήσεις έλαβαν μέρος στην κατάρτιση των γενικών σχεδίων και στις συζητήσεις που αφορούσαν τις λεπτομέρειες· ο βαθμός της ευθύνης τους δεν μετριάζεται από το ότι τυχόν ήσαν περιστασιακά απούσες από κάποια συνάντηση (ή, στην περίπτωση της Shell, σε όλες τις κεντρικές συναντήσεις).

249 Η Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 83, δεύτερο εδάφιο) προσθέτει ότι η ουσία της παρούσας υποθέσεως συνίσταται στο ότι οι παραγωγοί συνένωσαν τις προσπάθειές τους, για κάποιο σημαντικό χρονικό διάστημα, προκειμένου να υλοποιήσουν έναν κοινό σκοπό, και ότι ο κάθε συμμετέχων πρέπει να αναλάβει την ευθύνη που απορρέει όχι μόνο για τον δικό του άμεσο ρόλο, αλλά και για την εκτέλεση της συμφωνίας στο σύνολό της. Ο βαθμός συμμετοχής κάθε παραγωγού δεν καθορίζεται, επομένως, ανάλογα με την περίοδο στην οποία αναφέρονται οι οδηγίες του για τον καθορισμό τιμών, οι οποίες ανευρέθηκαν κατά τους ελέγχους, αλλά για όλη την περίοδο κατά την οποία συμμετείχε στην κοινή πρωτοβουλία.

250 Η εκτίμηση αυτή ισχύει ακόμη και για την Anic και τη Rhône-Poulenc, οι οποίες εγκατέλειψαν τον κλάδο του πολυπροπυλενίου πριν διενεργηθούν οι έλεγχοι της Επιτροπής. Για τις δύο αυτές επιχειρήσεις, δεν κατέστη δυνατόν να βρεθεί καμμία οδηγία καθορισμού τιμών προς τα γραφεία πωλήσεων. Από τα ανευρεθέντα έγγραφα προκύπτει, ωστόσο, η παρουσία τους στις συναντήσεις και η συμμετοχή τους στην κατανομή του επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων και των σχεδιαζομένων ποσοστώσεων. Η συμφωνία πρέπει να εκτιμηθεί στο σύνολό της, η δε συμμετοχή αυτών των επιχειρήσεων αποδεικνύεται, έστω και αν δεν βρέθηκαν οδηγίες δοθείσες απ' αυτές για τον καθορισμό των τιμών (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 83, τρίτο εδάφιο).

β) Τα επιχειρήματα των διαδίκων

251 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι στηρίχτηκε σε μια αποδεικτική μέθοδο που βασίστηκε σε τεκμήρια και όχι σε πραγματικά περιστατικά. Αντί να αποδείξει ότι η συμπεριφορά της ίδιας της BASF συνέστησε παράβαση του δικαίου των συμπράξεων, η Επιτροπή περιορίστηκε στο να αναφέρει ότι άλλες επιχειρήσεις εκδήλωσαν απαγορευόμενη συμπεριφορά και στο να συναγάγει απ' αυτό ότι και η ίδια η BASF πρέπει να συμπεριφέρθηκε κατά τον ίδιο τρόπο. Έτσι, η Επιτροπή καταλογίζει στην προσφεύγουσα ευθύνη συλλογική.

252 Η Επιτροπή απαντά ότι η ύπαρξη συμφωνίας-πλαισίου μπορεί να συναχθεί από το γεγονός ότι όλοι οι παραγωγοί συμφώνησαν επί ενός συστήματος θεσμοποιημένων συναντήσεων, στο πλαίσιο του οποίου θα συζητούσαν την εμπορική τους στρατηγική. Αυτή η συμφωνία-πλαίσιο συμπληρώθηκε από επί μέρους συμφωνίες που αφορούσαν συγκεκριμένα μέτρα. Η παράβαση του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ έγκειται στο συνδυασμό της συμφωνίας-πλαισίου και των διαφόρων επί μέρους συμφωνιών. Υπ' αυτές τις συνθήκες, δεν χρειάζεται, κατά την Επιτροπή, να αποδειχθεί ειδικά η συμμετοχή της προσφεύγουσας σε κάθε συγκεκριμένη πράξη, εφόσον πρόκειται για μια ενιαία σύμπραξη, όπου σε όλους τους μετέχοντες μπορούν να καταλογιστούν οι πράξεις των άλλων μερών σαν να επρόκειτο για δικές τους πράξεις.

253 Η Επιτροπή προσθέτει ότι οι παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ είναι από εκείνες που μπορούν να διαπραχθούν μόνο από πλείονα μέρη ενεργούντα συντονισμένα. Επομένως, πρέπει σε κάθε μέρος να καταλογισθεί η δική του μερίδα των ευθυνών του συνόλου των συμμετεχόντων.

γ) Η εκτίμηση του Πρωτοδικείου

254 Όπως προκύπτει από την κρίση την οποία σχημάτισε το Πρωτοδικείο σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και τον νομικό χαρακτηρισμό, στους οποίους προέβη η Επιτροπή, αυτή απέδειξε επαρκώς κατά νόμον ότι, στη δράση της προσφεύγουσας, συνέτρεχε καθένα από τα συστατικά στοιχεία της παραβάσεως που θεωρήθηκε, με την Απόφαση, αποδεδειγμένη εις βάρος της· δεν της καταλόγισε, επομένως, την ευθύνη για τη συμπεριφορά άλλων παραγωγών.

255 Συναφώς, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η αιτιολογική σκέψη 83, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, της Αποφάσεως δεν αντιφάσκει προς τη διαπίστωση αυτή, εφόσον αποσκοπεί κυρίως στο να αποδείξει την παράβαση που διαπράχθηκε από επιχειρήσεις των οποίων η Επιτροπή δεν βρήκε οδηγίες καθορισμού τιμών για όλη τη διάρκεια της συμμετοχής τους στο σύστημα των περιοδικών συναντήσεων.

256 Κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

3. *Συμπέρασμα*

257 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι οι διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών στις οποίες προέβη η Επιτροπή εις βάρος της προσφεύγουσας για το προ του τέλους του 1978 ή των αρχών του 1979 χρονικό διάστημα δεν αποδείχτηκαν επαρκώς κατά νόμον· επομένως, πρέπει να ακυρωθεί το άρθρο 1 της Αποφάσεως, κατά το μέτρο που αναγνωρίζει ότι η συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση ανάγεται σε κάποιο χρονικό σημείο κείμενο εντός του εν λόγω χρονικού διαστήματος. Κατά τα λοιπά, οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας σχετικά με τις διαπιστώσεις των πραγματικών περιστατικών και την εφαρμογή του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στις οποίες προέβη με την προσβαλλόμενη πράξη η Επιτροπή, πρέπει να απορριφθούν.

Περί του προστίμου

258 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Απόφαση ότι εκδόθηκε κατά παράβαση του άρθρου 15 του κανονισμού 17, καθ' ότι δεν εκτιμήθηκε προσηκόντως η διάρκεια και η σοβαρότητα της παραβάσεως που της καταλογίστηκε.

1. *Η διάρκεια της παραβάσεως*

259 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι, για να καθορίσει το ύψος του προστίμου, η Επιτροπή δεν εκτίμησε ορθά τη διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση, η οποία ήταν πολύ βραχύτερη απ' ό,τι ισχυρίζεται η Επιτροπή.

260 Η Επιτροπή εκθέτει ότι εκτίμησε ορθώς τη διάρκεια της παραβάσεως για να καθορίσει το ύψος του προστίμου.

261 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με την εκ μέρους της Επιτροπής απόδειξη της παραβάσεως, η διάρκεια της παραβάσεως που διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας υπήρξε βραχύτερη από εκείνην που κρίθηκε αποδεδειγμένη με την Απόφαση, εφόσον άρχισε από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979 και όχι σε κάποιο απροσδιόριστο χρονικό σημείο μεταξύ 1977 και 1979. Από την ίδια κρίση όμως προκύπτει ότι ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι η παράβαση συνεχίστηκε μέχρι τον Νοέμβριο του 1983.

262 Γι' αυτόν, επομένως, τον λόγο, το ύψος του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου πρέπει να μειωθεί.

2. *Η σοβαρότητα της παραβάσεως*

Α — Ο περιορισμένος ρόλος της προσφεύγουσας

263 Η προσφεύγουσα τονίζει ότι η Επιτροπή τής καταλόγισε και καταχρηστικώς θεώρησε αποδεδειγμένες ορισμένες πρακτικές οι οποίες δεν συνιστούν παραβάσεις του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, αλλ' οι οποίες — αν υποτεθεί ότι υφίσταντο — θα ευνοούσαν ή θα διευκόλυναν, κατά την Επιτροπή, τις παραβάσεις της διατάξεως αυτής. Η Επιτροπή άντλησε απ' αυτές συμπεράσματα σχετικά με την ένταση της συμμετοχής της BASF στις φερόμενες παραβάσεις. Αυτές όμως οι αποδιδόμενες στη BASF πρακτικές άσκησαν προφανή επιρροή στον υπολογισμό του προστίμου. Κατά συνέπεια, αν αποδειχθεί ότι δεν μετέσχε σ' αυτές, θα πρέπει να αναθεωρηθεί το ύψος του προστίμου.

264 Διευκρινίζει ότι κακώς η Επιτροπή της προσάπτει ότι εν γνώσει της αποπειράθηκε να αποκρύψει τον σκοπό των συναντήσεων δηλώνοντας, στην εκκαθάριση των οδοιπορικών των υπαλλήλων της, σκοπό άλλον από τον αληθή σκοπό του ταξιδιού. Πράγματι, κατά την προσφεύγουσα, ο δηλούμενος στην εν λόγω εκκαθάριση των οδοιπο-

ρικών σκοπός ήταν ακριβής, έστω και αν δεν ήταν ο μοναδικός. Ουδέποτε είχε την πρόθεση να εμβάλει την Επιτροπή σε πλάνη ως προς τον σκοπό των μετακινήσεων των υπαλλήλων της.

265 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι επίσης εσφαλμένως επισήμανε η Επιτροπή ότι οι επιχειρήσεις υφίσταντο ενδεχομένως, σε περίπτωση υπερβάσεως των ποσοστώσεων, πιέσεις εκ μέρους άλλων παραγωγών υπό τη μορφή επικρίσεων. Από κανένα από τα πρακτικά των συναντήσεων δεν προκύπτει ότι έγιναν επικρίσεις κατά επιχειρήσεων που είχαν υπερβεί τις φερόμενες ποσοστώσεις τους. Καμμία ένδειξη δεν υπάρχει επίσης ότι η BASF χρησιμοποίησε την κριτική ως μέσο για να ασκήσει πίεση σε άλλους παραγωγούς. Τέλος, εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι υποτιθέμενες αυτές επικρίσεις επηρέασαν όντως τη συμπεριφορά των επιχειρήσεων οι οποίες τις υφίσταντο.

266 Η προσφεύγουσα αρνείται επίσης ότι έπαιξε ρόλο εκπροσώπου των παραγωγών της Γερμανίας και αμφισβητεί τα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία προβάλλει σχετικώς η Επιτροπή.

267 Υπενθυμίζει, τέλος, ότι πρόστιμο μπορεί να της επιβληθεί μόνο αν αποδεικνύεται ότι η δική της συμπεριφορά συνέστησε παράβαση του δικαίου των συμπράξεων. Προσθέτει ότι η θέση περί συλλογικής ευθύνης δεν μπορεί να γίνει δεκτή, κυρίως διότι έχει ως αποτέλεσμα να στερεί παντελώς νοήματος το κριτήριο της « σοβαρότητας της παραβάσεως » εν όψει του καθορισμού του ύψους του προστίμου. Κατά συνέπεια, το μόνο στοιχείο που απομένει είναι η συμμετοχή της BASF σε συναντήσεις επί κάποιο χρονικό διάστημα βραχύτερο από εκείνο που ισχυρίζεται η Επιτροπή.

268 Η Επιτροπή αναφέρεται, από την πλευρά της, στα επιχειρήματά της περί αποδείξεως της παραβάσεως, για να υποστηρίξει ότι το επιβληθέν πρόστιμο πρέπει να διατηρηθεί.

269 Εκθέτει, εξ άλλου, ότι η απόκρυψη του σκοπού των συναντήσεων μπορεί ασφαλώς να εξηγηθεί από άλλους λόγους, δεν παύει όμως να αποδεικνύει ότι η προσφεύγουσα είχε επίγνωση του αθεμίτου της συμπεριφοράς της.

270 Όσον αφορά την άσκηση πιέσεων επί των άλλων παραγωγών, φρονεί ότι τα πρακτικά των συναντήσεων που έχει στην κατοχή της, όπως, π.χ., τα πρακτικά της συναντήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 33), καθώς και η απάντηση της ICI στην αίτηση παροχής πληροφοριών (γ. αιτ. παράρτ. 8) δείχνουν σαφώς ότι οι πράγματι επιτυγχανόμενες τιμές και ο πράγματι πωλούμενος όγκος συγκρίνονταν διαρκώς με τους «στόχους» που είχαν τεθεί για τις τιμές και για τον όγκο πωλήσεων· η μη τήρηση των συμπεφωνημένων επέσυρε επικρίσεις, ιδίως από πλευράς των παραγωγών της Γερμανίας, πράγμα που οδηγούσε στην άσκηση πιέσεων. Η BASF στήριξε τις ενέργειες αυτές καθ' όσον συμμετείχε στη σύμπραξη και πρέπει, κατά συνέπεια, να φέρει και τη σχετική ευθύνη σαν να επρόκειτο για ατομική συμπεριφορά.

271 Τέλος, η Επιτροπή βασίζεται στα πρακτικά, που έχουν συνταχθεί από υπάλληλο της ICI, μιας τηλεφωνικής συνδιαλέξεως με υπάλληλο της BASF, που φέρουν ημερομηνία 14 Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 83), για να ισχυριστεί ότι η BASF ήταν εκπρόσωπος των παραγωγών της Γερμανίας.

272 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από την κρίση που σχημάτισε σχετικά με την απόδειξη της παραβάσεως, η Επιτροπή ορθώς απέδειξε τον ρόλο που διαδραμάτισε η προσφεύγουσα στην παράβαση από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979· ορθώς, επομένως, η Επιτροπή έλαβε ως βάση αυτόν τον ρόλο για να υπολογίσει το πρόστιμο που θα επέβαλλε στην προσφεύγουσα.

273 Πρέπει να απορριφθούν, εξ άλλου, ως ουσία αβάσιμα τα ειδικότερα επιχειρήματα που προέβαλε η προσφεύγουσα για να στηρίξει τον ισχυρισμό της ότι διαδραμάτισε ρόλο λιγότερο σημαντικό από ό,τι της αποδίδεται με την Απόφαση. Πρώτον, η απόκρυψη του σκοπού των ταξιδιών που έκαναν οι εκπρόσωποι της προσφεύγουσας, οι οποίοι μετείχαν στις περιοδικές συναντήσεις παραγωγών πολυπροπυλενίου, εξ αντικειμένου συνέβαλαν στη διαφύλαξη της μυστικότητας αυτών των συναντήσεων. Δεύτερον, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, όπως διαπίστωσε παραπάνω, στο πλαίσιο του ελέγχου, ο οποίος ασκούνταν κατά τις συναντήσεις, επί της εφαρμογής του επιδιωκομένου όγκου πωλήσεων, διατυπώνονταν επικρίσεις κατά όσων δεν είχαν τηρήσει τις αναληφθείσες υποχρεώσεις. Επομένως, απολύτως δικαιολογημένα η Επιτροπή θεώρησε ότι όλοι όσοι μετείχαν στις συναντήσεις κατά τις οποίες διατυπώνονταν οι επικρίσεις αυτές έφεραν και τη σχετική ευθύνη. Τρίτον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι ο εκπρόσωπος της προσφεύγουσας ενήργησε ως εκπρόσωπος των παρα-

γωγών της Γερμανίας, εφόσον σε σημείωμα που αφορά μια τηλεφωνική συνδιάλεξη μεταξύ αυτού του εκπροσώπου και εκπροσώπου της ICI, που φέρει ημερομηνία 14 Οκτωβρίου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 83), αναφέρονται τα εξής:

« A. phoned to give me his company's figure for September sales + to pass on the German producers' view of how the market might be shared in 1983. »

(« Ο A. μου τηλεφώνησε για να μου κοινοποιήσει τα αριθμητικά στοιχεία της εταιρίας του για τις πωλήσεις του Σεπτεμβρίου και για να μου διαβιβάσει την άποψη των παραγωγών της Γερμανίας για το πώς θα μπορούσε να καταμεριστεί η αγορά κατά το 1983. »)

274 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

Β — Η συνεκτίμηση της ελλειμματικής καταστάσεως της αγοράς

275 Η προσφεύγουσα επικαλείται, ως ελαφρυντική περίσταση, το γεγονός ότι, επί μακρότατο χρονικό διάστημα, οι παραγωγοί υφίσταντο σημαντική ζημία από την εκμετάλλευση του τομέα του πολυπροπυλενίου. Και ναι μεν μια ελλειμματική κατάσταση δεν αποτελεί, βέβαια, δικαιολογία για τη σύναψη συμφωνιών που αντιβαίνουν προς το δίκαιο του ανταγωνισμού, πρέπει όμως να επηρεάζει αποφασιστικά τον καθορισμό ενδεχομένων προστίμων. Πολλώ μάλλον όταν είναι αποδεδειγμένο ότι οι αγοραστές επωφελήθηκαν από τις σαφώς συμφέρουσες τιμές, ενώ οι σκοπούμενοι στην Απόφαση παραγωγοί απλώς αποπειράθηκαν — και ανεπιτυχώς — να μειώσουν τη ζημία τους. Η προσφεύγουσα αναγνωρίζει ότι η Επιτροπή άφησε να εννοηθεί με την Απόφαση (αιτιολογική σκέψη 108, τελευταίο εδάφιο) ότι θεωρούσε τις ζημίες που υπέστησαν οι παραγωγοί ως στοιχείο που δικαιολογούσε τον μετριασμό του ύψους των προστίμων. Ούτε, όμως, από τις αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως ούτε από το διατακτικό της γίνεται αντιληπτό σε ποιο βαθμό υπήρξε τέτοιος μετριασμός, όταν μάλιστα η Επιτροπή επέβαλε τα βαρύτερα πρόστιμα που έχει επιβάλει ποτέ δυνάμει του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ.

276 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι έλαβε ήδη υπόψη τη ζημία που υπέστησαν οι παραγωγοί ως ελαφρυντική περίσταση (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 108). Φρονεί, κατά συνέ-

πεια, ότι τα πρόστιμα είναι δικαιολογημένα, δεδομένου μάλιστα ότι είναι υπερβολή να γίνεται λόγος για ολέθριες ζημίες, εφόσον, από το 1982 και εντεύθεν, η αναντιστοιχία προσφοράς και ζητήσεως επανορθώθηκε, πράγμα που ώθησε τη Solvay στο να προτείνει την κατάργηση των συναντήσεων των παραγωγών κατά τη συνάντηση της 13ης Μαΐου 1982 (γ. αιτ. παράρτ. 24).

277 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, για να εκτιμήσει την αιτίαση αυτή, πρέπει προηγουμένως να αναλύσει πώς η Επιτροπή καθόρισε το ύψος του προστίμου που επέβαλε στην προσφεύγουσα.

278 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή αφενός μεν όρισε τα κριτήρια καθορισμού της τάξεως μεγέθους των προστίμων που θα επέβαλλε στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 108 της Αποφάσεως), αφετέρου δε όρισε τα κριτήρια με τα οποία θα στάθμιζε ακριβοδίκαια τα πρόστιμα που θα επέβαλλε σε καθεμιά απ' αυτές τις επιχειρήσεις (αιτιολογική σκέψη 109 της Αποφάσεως).

279 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι τα κριτήρια που περιλαμβάνονται στην αιτιολογική σκέψη 108 δικαιολογούν επαρκώς την τάξη μεγέθους των προστίμων που επιβλήθηκαν στις αποδέκτριες της Αποφάσεως επιχειρήσεις. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ειδικότερα το κατάφωρον της παραβάσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, και ιδίως των στοιχείων α, β και γ, της Συνθήκης, το οποίο δεν αγνοούσαν οι παραγωγοί πολυπροπυλενίου, οι οποίοι ενήργησαν εκ προθέσεως και με τη μεγαλύτερη μυστικότητα.

280 Το Πρωτοδικείο θεωρεί επίσης ότι τα τέσσερα κριτήρια που μνημονεύονται στην αιτιολογική σκέψη 109 είναι πρόσφορα και επαρκή για να οδηγήσουν σε ακριβοδίκαιη στάθμιση των προστίμων που επιβλήθηκαν σε κάθε επιχείρηση.

281 Σ' αυτό το πλαίσιο, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή δεν υπεχρεούτο να εξατομικεύσει, ούτε να διευκρινίσει κατά ποιο τρόπο είχε λάβει υπόψη τις σημαντικές ζημίες που είχαν υποστεί οι καθ' έκαστον παραγωγοί στον τομέα του πολυπροπυλενίου, κατά το μέτρο που αυτό ήταν ένα από τα στοιχεία που μνημονεύονται στην αιτιολο-

γική σκέψη 108 που συνεκτιμήθηκαν για τον προσδιορισμό της τάξεως μεγέθους των προστίμων, την οποία το Πρωτοδικείο έκρινε δικαιολογημένη.

282 Επομένως, η αιτίαση αυτή της προσφεύγουσας δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

Γ — Η συνεκτίμηση των αποτελεσμάτων της παραβάσεως

283 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή δεν εκτίμησε ορθώς τα αποτελέσματα της παραβάσεως, διότι συγχέει τη γνώμη που ίσως είχαν οι συμμετέχοντες για τη χρησιμότητα των συναντήσεών τους με τις πραγματικές συνέπειές τους. Εν προκειμένω, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, χωρίς την παραμικρή απόδειξη, οι βιομηχανίες που χρησιμοποιούσαν πολυπροπυλένιο δεν υπέστησαν καμμία ζημία από την υποτιθέμενη σύμπραξη την οποία καταγγέλλει η Επιτροπή. Όπως προκύπτει, συγκεκριμένα, από την πραγματογνωμοσύνη του καθηγητή Albach, του Πανεπιστημίου της Βόννης, οι πράγματι επιτευχθείσες στην αγορά τιμές αντιστοιχούν προς εκείνες που θα ανέμενε κανείς βάσει των δεδομένων της υφισταμένης αγοράς· ήσαν, επομένως, αποτέλεσμα μιας ανταγωνιστικής διαδικασίας και όχι συμφωνίας. Από την ίδια μελέτη προκύπτει ότι οι τιμές-στόχοι δεν ήσαν καθοριστικές για το σχηματισμό των τιμών της αγοράς, αλλ', αντιθέτως, οι τιμές της αγοράς ήσαν καθοριστικές για τον σχηματισμό των τιμών-στόχων. Η ίδια μελέτη αποδεικνύει επίσης ότι καταγράφονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των τιμών που χρεώνονται στον ίδιο αγοραστή κατά τη διάρκεια του ίδιου μήνα. Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η επικρίσεις που στρέφει η Επιτροπή κατά της μελέτης του καθηγητή Albach είτε στερούνται σημασίας, είτε αντικρούονται από μια νεώτερη πραγματογνωμοσύνη που κατάρτισε ο ίδιος καθηγητής. Τέλος, η προσφεύγουσα τονίζει ότι η ανάλυσή του επιβεβαιώνεται από την έρευνα της Coopers & Lybrand, η οποία αφορούσε τις τιμές που χρέωναν οι διάφοροι παραγωγοί. Συμπεραίνει ότι, αν ληφθούν υπόψη οι βαρειές ζημίες που υπέστησαν επί σειράν ετών οι παραγωγοί, οι ισχυρισμοί της Επιτροπής εμφανίζονται ως όλως εξωπραγματικοί.

284 Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι εξέθεσε τα αποτελέσματα της συμπράξεως χωρίς απολυτότητες, αναγνωρίζοντας ότι μερικώς μόνο επιτεύχθηκαν οι σκοποί της (Απόφαση, αιτιολογικές σκέψεις 91 και 92). Ωστόσο, η σύμπραξη δεν στερήθηκε παντελώς αποτελεσμάτων. Σχετικά με την έκθεση του καθηγητή Albach, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, βάσει των τωρινών γνώσεων της οικονομικής επιστήμης, δεν είναι δυνατόν να υπολο-

γιστεί ή να αναπαρασταθεί ποιες θα ήσαν οι τιμές που θα προέκυπταν από τον ανταγωνισμό. Εξ άλλου, η μελέτη αυτή περιορίζεται στη γερμανική αγορά. Τέλος, ο υπολογισμός της τιμής κόστους του πολυπροπυλενίου που χρησιμοποιείται στην πραγματογνωμοσύνη για λόγους συγκρίσεως δεν έχει καμμία αξία, ιδίως διότι είναι αδύνατον να κατανεμηθούν με ακρίβεια τα γενικά έξοδα των διαφόρων τομέων μιας και της αυτής επιχειρήσεως, όπως η BASF. Η νέα μελέτη, την οποία κατήρτισε ο ίδιος εμπειρογνώμων, πάσχει, κατά την άποψη της Επιτροπής, από τα ίδια ελαττώματα, ιδίως μεθοδολογικής φύσεως.

285 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή διέκρινε δύο είδη αποτελεσμάτων της παραβάσεως. Το πρώτο συνίσταται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί, αφού συνομολόγησαν τιμές-στόχους κατά τις συναντήσεις, κάλεσαν όλοι τα τμήματα πωλήσεών τους να υλοποιήσουν τις τιμές αυτές, χρησιμοποιώντας τους « στόχους » ως βάση διαπραγματεύσεως των τιμών με τους πελάτες. Βάσει αυτού, η Επιτροπή συνήγαγε ότι υπάρχουν, εν προκειμένω, ισχυρές ενδείξεις ότι η συμφωνία επέδρασε όντως αισθητά στις συνθήκες του ανταγωνισμού (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, δεύτερο εδάφιο, που παραπέμπει στην αιτιολογική σκέψη 90). Το δεύτερο συνίσταται στο γεγονός ότι η εξέλιξη των τιμών που χρεώνονταν στους διαφόρους πελάτες, συγκρινόμενη με τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν στο πλαίσιο συγκεκριμένων πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, συμφωνεί με τον απολογισμό της εφαρμογής των πρωτοβουλιών καθορισμού τιμών, όπως αυτός προκύπτει από τα έγγραφα που αποκαλύφθηκαν στην ICI και σε άλλους παραγωγούς (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 74, έκτο εδάφιο).

286 Πρέπει να σημειωθεί ότι το πρώτο είδος αποτελεσμάτων αποδείχθηκε από την Επιτροπή επαρκώς κατά νόμον, βάσει πολυαρίθμων οδηγιών καθορισμού τιμών που έδιναν οι διάφοροι παραγωγοί, οδηγιών που συμφωνούν τόσο μεταξύ τους, όσο και προς τις τιμές-στόχους που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις, χρησίμευαν δε προφανώς ως βάση για τη διαπραγμάτευση των τιμών με τους πελάτες.

287 Ως προς το δεύτερο είδος αποτελεσμάτων, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η Επιτροπή δεν είχε κανένα λόγο να αμφιβάλλει για την ακρίβεια των αναλύσεων στις οποίες προέβαιναν οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους (βλ. ειδικότερα τα πρακτικά των συναντήσεων της 21ης Σεπτεμβρίου, της 6ης Οκτωβρίου, της 2ας Νοεμβρίου και της 2ας Δεκεμβρίου 1982, γ. αιτ. παραρτ. 30 έως 33), που δείχνουν ότι οι τιμές-στόχοι που καθορίζονταν κατά τις συναντήσεις μεταφέρονταν, σε μεγάλο βαθμό, στην αγορά, και, αφετέρου, ότι, έστω και αν το πόρισμα της Coopers & Lybrand, καθώς και οι οικονομικές μελέτες που πραγματοποιήθηκαν κατ' αίτηση ορισμένων παραγωγών, αποδείκνυαν το εσφαλμένο των αναλύσεων στις οποίες είχαν

προβεί οι ίδιοι οι παραγωγοί κατά τις συναντήσεις τους, η διαπίστωση αυτή δεν θα ήταν ικανή να οδηγήσει σε μείωση του προστίμου, εφόσον η Επιτροπή ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 108, τελευταία περίπτωση, της Αποφάσεως, ότι, για να μετριάσει το ύψος των ποινών, στηρίχτηκε στο γεγονός ότι οι πρωτοβουλίες καθορισμού τιμών δεν είχαν εν γένει επιτύχει πλήρως τον στόχο τους και ότι, τέλος, δεν υπήρχε κανένα μέτρο καταναγκασμού ικανό να διασφαλίσει την τήρηση των ποσοστώσεων ή των λοιπών διακανονισμών.

288 Δεδομένου ότι οι αιτιολογικές σκέψεις της Αποφάσεως που αφορούν τον καθορισμό του ύψους των προστίμων πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως και των λοιπών αιτιολογικών σκέψεων της Αποφάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή καλώς έλαβε πλήρως υπόψη το πρώτο είδος αποτελεσμάτων και έλαβε υπόψη τον περιορισμένο χαρακτήρα του δευτέρου είδους αποτελεσμάτων. Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η προσφεύγουσα δεν ανέφερε σε ποιο βαθμό δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη ο περιορισμένος χαρακτήρας του δευτέρου είδους αποτελεσμάτων, για τον μετριασμό του ύψους των προστίμων.

289 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

Δ — Η συνεκτίμηση των παραδόσεων της προσφεύγουσας εντός της Κοινότητας

290 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα υποστήριξε ότι τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τον όγκο των πωλήσεών της εντός της Κοινότητας, τα οποία η Επιτροπή διαβεβαιώνει — απαντώντας σε σχετική ερώτηση του Πρωτοδικείου — ότι έλαβε υπόψη εν όψει του καθορισμού του ύψους των προστίμων, είναι ανακριβή, διότι η Επιτροπή τής καταλόγισε το 100 % του κύκλου εργασιών της επιχειρήσεως ROW, ενώ η προσφεύγουσα μετείχε στα έσοδα των πωλήσεων της επιχειρήσεως αυτής κατά 50 % μόνο.

291 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, με επιστολή την οποία κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 9 Ιανουαρίου 1991, απαντώντας σε έγγραφα που είχε καταθέσει στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 27 Δεκεμβρίου 1990 η Επιτροπή, ότι για πρώτη φορά φάνηκε, στην απάντηση της Επιτροπής σε σχετική ερώτηση του Πρωτοδικείου, ότι η Επιτροπή καταλόγισε στην προσφεύγουσα το

100 % του κύκλου εργασιών της επιχειρήσεως ROW και ότι βάσει αυτού υπολόγισε το ύψος του προστίμου, ενώ η Απόφαση δεν περιέχει την παραμικρή ένδειξη για το πώς ελήφθησαν υπόψη τα έσοδα της προσφεύγουσας στο πλαίσιο του καθορισμού του προστίμου.

292 Αρκεί να σημειωθεί ότι τα αριθμητικά στοιχεία που προσκόμισε η Επιτροπή με τα έγγραφά της τα οποία κατέθεσε στις 27 Δεκεμβρίου 1990 αφορούν τις παραδόσεις της προσφεύγουσας εντός της Κοινότητας για το 1982· περικλείουν, επομένως, το σύνολο των παραδόσεων στις οποίες προέβη η επιχείρηση ROW, της οποίας η προσφεύγουσα διέθετε ολόκληρη την παραγωγή στο εμπόριο. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή ανέφερε, με σημείωμά της, ότι το σύνολο αυτών των παραδόσεων περιλαμβανόταν στους πίνακες ποσοστώσεων.

293 Πρέπει να τονιστεί ότι, στην επιστολή την οποία κατέθεσε στις 9 Ιανουαρίου 1991, η προσφεύγουσα δεν απέκρουσε το περιεχόμενο αυτού του σημειώματος· από το σύνολο των πινάκων που αφορούν τον επιδιωκόμενο όγκο πωλήσεων και είναι συνημμένοι στη γενική ανακοίνωση των αιτιάσεων, προκύπτει ότι οι παραδόσεις της επιχειρήσεως ROW συνυπολογίζονταν, συστηματικώς και αδιακρίτως, στις προσδοκίες της BASF, στις ποσοστώσεις που της δίδονταν και στα αριθμητικά στοιχεία του όγκου των πωλήσεών της, τα οποία αυτή έδινε κατά τις συναντήσεις.

294 Εξ άλλου, έχει σημασία να παρατηρηθεί ότι η προσφεύγουσα δεν εξήγησε για ποιο λόγο το γεγονός ότι ήταν μέτοχος της επιχειρήσεως ROW κατά το 50 % μόνο, ενώ διέθετε στο εμπόριο ολόκληρη την παραγωγή αυτής, θα έπρεπε να έχει ως συνέπεια να ληφθούν υπόψη, για τον καθορισμό των προστίμων, οι παραδόσεις της επιχειρήσεως ROW εντός της Κοινότητας κατά το 50 % μόνο.

295 Επομένως, η Επιτροπή ευλόγως έλαβε υπόψη το σύνολο των πωλήσεων της επιχειρήσεως ROW, για να προσδιορίσει τις παραδόσεις της προσφεύγουσας εντός της Κοινότητας και να καθορίσει, περαιτέρω, το ύψος του προστίμου που επέβαλε στην προσφεύγουσα.

296 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το επιβληθέν στην προσφεύγουσα πρόστιμο είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα της παραβάσεως των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, η οποία διαπιστώθηκε εις βάρος της προσφεύγουσας· πρέπει, όμως, να μειωθεί λόγω της βραχύτερης διάρκειας της παραβάσεως αυτής. Η μείωση αυτή πρέπει να περιοριστεί στο 15 %, αφενός διότι η Επιτροπή έλαβε ήδη υπόψη, για να καθορίσει το ύψος των προστίμων, το γεγονός ότι ο μηχανισμός εφαρμογής της παραβάσεως μορφοποιήθηκε πλήρως μόλις περί τις αρχές του 1979 (Απόφαση, αιτιολογική σκέψη 105, τελευταίο εδάφιο) και αφετέρου διότι, διατηρώντας αμφιβολίες σχετικά με την ακριβή ημερομηνία ενάρξεως της συμμετοχής της προσφεύγουσας στην παράβαση, δεν μπόρεσε να αποδώσει στη συμμετοχή αυτή, κατά το αμφισβητούμενο χρονικό διάστημα, μεγάλη βαρύτητα εν όψει της επιβολής του προστίμου το οποίο επέβαλε στην προσφεύγουσα.

Επί των δικαστικών εξόδων

297 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Κατά την παράγραφο 3, όμως, του ιδίου άρθρου, το Πρωτοδικείο μπορεί να κατανείμει τα δικαστικά έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Επειδή η προσφυγή έγινε μερικώς δεκτή, αμφότεροι δε οι διάδικοι ζήτησαν να καταδικαστεί ο έτερος στα δικαστικά έξοδα, η προσφεύγουσα θα φέρει, πέρα από τα δικά της δικαστικά έξοδα, και το ήμισυ των δικαστικών εξόδων της Επιτροπής, η οποία θα φέρει το έτερο ήμισυ αυτών.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει το άρθρο 1, εβδόμη περίπτωση, της αποφάσεως της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 1986 (IV/31.149 — Πολυπροπυλένιο, ΕΕ 1986 L 230, σ. 1), κατά το μέτρο που αναγνωρίζει ότι η BASF μετείχε στην παράβαση από κάποιο χρονικό σημείο μεταξύ 1977 και 1979 και όχι από τα τέλη του 1978 ή τις αρχές του 1979.

2) Καθορίζει το ύψος του προστίμου που επιβάλλεται στην προσφεύγουσα με το άρθρο 3 της αποφάσεως αυτής σε 2 125 000 ECU, ήτοι 4 557 891,25 DM.

3) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

4) Η προσφεύγουσα φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα και το ήμισυ των δικαστικών εξόδων της Επιτροπής. Η Επιτροπή φέρει το έτερο ήμισυ των δικαστικών της εξόδων.

Cruz Vilaça Schintgen

Edward Kirschner Lenaerts

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 17 Δεκεμβρίου 1991.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

J. L. Cruz Vilaça